

RASSENLIJST
VOOR
FRUITGEWASSEN
1957

Tuinbouwplantenteelt
Wageningen

indbouwhogeschool

3762

INSTITUUT VOOR DE VEREDELING VAN TUINBOUWGEWASSEN

S. L. Mansholtlaan 15, Wageningen, Postbus 16, Telefoon K 8370-3141

Stichting staande onder toezicht van het Ministerie van Landbouw,
Visserij en Voedselvoorziening

BESTUUR

<i>N. Veldhuijzen van Zanten</i>	te Enkhuizen, Voorzitter	
<i>D. Barten</i>	te N. Scharwoude	} Uit de kringen van de tuinzaadbedrijven
<i>Simon J. Sluis</i>	te Enkhuizen	
<i>A. Vijn</i>	te Rotterdam	
<i>C. van Hoven</i>	te Hoornaar	} Uit de kringen van de boomkwekerijbedrijven
<i>Jac. Lombarts</i>	te Zundert	
<i>W. H. Kemmers, econ. drs</i>	te Honselersdijk	Uit de kringen van de groentetelers
<i>J. Boot</i>	te Schellinkhout	} Uit de kringen van de fruittelers
<i>E. J. Keyer</i>	te Zeerijp	
<i>J. P. L. L. A. Burg</i>	te 's-Gravenhage	} Adviserende leden
<i>Ir. W. van Soest</i>	te Naaldwijk	
<i>Prof. Dr. Ir. S. J. Wellensiek</i>	te Wageningen	

STAF

Dr. O. Banga, i.i., Directeur

I. Rassenonderzoek en Veredeling

Ir. J. M. Andeweg en
Ir. K. Szteyn,
peul- en vlezige vruchten
Dr. O. Banga,
knol- en bolgewassen
Mej. Ir. H. A. Brons,
siergewassen
Ir. C. Broertjes,
Boskoopse gewassen
Ir. A. S. de Bruyne,
appel, peer en pruim
Ir. G. Elzenga en
Ir. L. F. J. M. v. d. Ven
(gastmedewerker),
kruiden
Ir. C. J. Gerritsen,
noot, kers e.a.
Ir. J. A. Huyskes,
blad- en stengelgewassen
Mej. Ir. H. G. Kronenberg,
klein fruit
Ir. M. Nieuwhof,
koolgewassen

II. Bijzonder onderzoek

Ir. J. H. A. Ferguson,
statistische methodiek
J. W. de Bruyn, farm. drs.,
fytochemie
J. P. Braak, biol. drs.,
Ir. L. Smeets en
Ir. Y. O. Kho,
fysiologie
Ir. J. Floor,
vermeerdering van
houtige gewassen

A. E. Zeilinga,
cytologie

III. Taxonomie

Dr. B. K. Boom,
siergewassen en laanbomen
E. T. Nannenga, biol. drs.,
fruitgewassen
W. E. G. de Bruin,
kwekersrechtangelegenheden,
plantenuitwisseling

IV. Documentatie en Technische Diensten

W. Koopmans,
bibliotheek en technisch archief
G. Komen,
teeltadministratie en rondleiding
bezoekers
J. Baër,
grafische documentatie
J. W. Gijsbers,
fotografie en lichtdrukken

V. Interne Dienst

R. Vos,
algemene zaken en secretariaat

VI. Comptabiliteit

J. W. van Eyndhoven,
financiën

Proeftuinen

G. F. Elemans, tuinchef
„De Goor”, Wageningen
H. J. Blaas,
bedrijfsleider „De Santacker”,
Elst (O.B.)

INSTITUUT
VOOR DE VEREDELING VAN TUINBOUWGEWASSEN

8^E BESCHRIJVENDE RASSENLIJST

VOOR

FRUITGEWASSEN

1957

Samengesteld door:

Ir. A. S. de Bruyne, appel, peer en pruim.

Ir. C. J. Gerritsen, kers, okkernoot, hazelnoot, abrikoos e.a.

Mej. Ir. H. G. Kronenberg, aardbei en bessen.

D. de Mos (Proefstation voor de groente- en fruitteelt onder glas
te Naaldwijk), fruitgewassen onder glas.

Medewerkers voor speciale onderdelen:

Ir. P. R. den Dulk, (Rijkstuinbouwconsulentschap voor
Bodemaangelegenheden), bodem- en fruitteelt.

Ir. J. Floor, (I.V.T.), onderstammen.

J. B. van der Plasse, (I.B.V.T.), bewaareigenschappen.

Dr. J. J. Post, (K.N.M.I.), klimaat- en fruitteelt.

**DEZE RASSENLIJST WERD GOEDGEKEURD DOOR DE
NAVOLGENDE COMMISSIE:**

Dr. O. Banga	Wageningen, Voorzitter
J. Boot	Schellinkhout
H. Brascamp	Olst
Ir. P. R. den Dulk	Wageningen
M. A. Erkelens	's-Gravenhage
Ir. J. D. Gerritsen	Geldermalsen
Ir. A. Groot	's-Gravenhage
Ir. J. J. van Hennik	Goes
Ir. T. van Hiele	Wageningen
A. de Jager Hzn	Nieuw en St. Joosland
R. Lijsten	Arnhem
Dr. I. Rietsema	Breda
Ir. W. van Soest	Naaldwijk
Prof. Ir. A. M. Sprenger	Wageningen
W. Koopmans	Wageningen, Secretaris

INHOUD

Inleiding	3
Indeling van de rassen in vijf groepen	3
Aanmelding van nieuwe fruitrassen bij de Raad voor het Kwekersrecht, ter inschrijving in het Centraal Rassen- register	4
De voornaamste grondsoorten, hun verbreiding in Nederland en hun eigenschappen voor de fruitteelt	5
Klimaat en fruitteelt	10
De gewassen (in alfabetische volgorde)	18
Register	129

INLEIDING

De rassenlijst voor fruit is gecreëerd door Dr. I. Rietsema te Breda. Jarenlang heeft hij de redactie gevoerd, eerst alleen, later tezamen met een commissie. Onder zijn redactie zijn in totaal 7 opeenvolgende uitgaven verschenen. Zij hebben een grote invloed uitgeoefend op de fruitteelt in Nederland, hetgeen het duidelijkste bewijs is voor het nut dat met deze lijst is gesticht.

De fruitteelt is Dr. Rietsema dan ook grote dank verschuldigd.

Op verzoek van Dr. Rietsema is de redactie sinds 1954, het verschijningsjaar van de voorlaatste uitgave, overgegaan op het I.V.T. De samenstelling is nu aldus georganiseerd, dat de betreffende gewassenspecialisten van het I.V.T., ieder voor zijn gewassen en in zo breed mogelijke samenwerking met anderen, een ontwerp maken. Dit ontwerp wordt aan een commissie van vertegenwoordigers van fruitteeltbelangen, als aan een soort fruitteeltparlement, voorgelegd. De commissie toetst het ontwerp op de belangen van de fruitteelt met aanliggende gebieden. Vervolgens vindt publikatie van de rassenlijst plaats.

Wij streven er naar de rassenlijst voor fruit voorlopig iedere twee jaar opnieuw uit te geven.

Daar de rassenlijst alleen volledig aan zijn doel zal kunnen beantwoorden, wanneer ieder die dit kan er aan meewerkt, spreken wij gaarne onze dank uit voor de reeds ondervonden medewerking, en doen wij ook voor de verdere uitgaven hierop gaarne wederom een beroep.

O. BANGA.

INDELING VAN DE RASSEN IN VIJF GROEPEN.

- A. De met A. gemerkte rassen zijn hoofdassen. Zij vormen het algemeen Nederlandse sortiment. De aspirant-planter zal over 't algemeen binnen deze groep zijn keuze maken.
- B. Aanvullende rassen. Hieronder vallen die rassen, waaraan men onder bepaalde omstandigheden ten aanzien van plaatselijke afzet, bestuiving, grondsoort, klimaat en dergelijke de voorkeur zal geven boven de A-rassen.
- N. Beproeverswaardige rassen. Dit zijn over 't algemeen nieuwe of hier te lande nog weinig bekende rassen, waarmee men in de praktijk reeds een beperkte, gunstige ervaring heeft opgedaan. Aanplant op kleine schaal is verantwoord.
- O. Dit zijn rassen van zeer beperkte betekenis. Deze rassen kunnen alleen onder zeer bijzondere omstandigheden worden aanbevolen. Verschillende rassen van deze groep zullen in een volgende uitgave van de rassenlijst wellicht niet weer worden vermeld.

Soms worden na de bovengenoemde groepen nog een aantal rassen beschreven, onder de aanduiding „Rassen waarover meer ervaring gewenst is!” Deze rassen hebben in de proeven op de proeftuin van het Instituut voor de Veredeling van Tuinbouwgewassen en in de praktijkproeven de aandacht getrokken. Het is niet de bedoeling deze rassen thans reeds voor aanplant aan te bevelen daar er in ons land nog te weinig ervaring mee is. Zij die bereid zijn op zeer kleine schaal met één of enkele van deze rassen een proefje te nemen worden verzocht zich in verbinding te stellen met het Instituut voor de Veredeling van Tuinbouwgewassen, S. L. Mansholtlaan 15 te Wageningen.

Binnen de bovengenoemde groepen staan de rassen gerangschikt volgens rijtijd.

**AANMELDING VAN NIEUWE FRUITRASSEN
BIJ DE RAAD VOOR HET KWEKERSRECHT,
TER INSCHRIJVING IN HET
CENTRAAL RASSENREGISTER.**

1. Voor inschrijving komen alleen in aanmerking voldoende raszuivere *nieuwe* rassen, d.w.z. rassen, die voldoen aan de volgende drie voorwaarden:
 - a. Op het moment van indiening van de aanvraag is nog geen voortkwekingsmateriaal van het betreffende ras in de handel gebracht;
 - b. De in te schrijven rassen zijn voldoende te onderscheiden van andere rassen;
 - c. Zij zijn in voldoende mate raszuiver.
2. De mogelijkheid bestaat, dat men materiaal van een nieuw ras al vóór de indiening van de aanvraag aan telers uitgeeft ter beproeving. Om latere moeilijkheden te voorkomen, vrage men hiervoor echter eerst de goedkeuring van de Raad voor het Kwekersrecht, Bezuidenhoutseweg 53, Den Haag.
3. Om inschrijving te verkrijgen, vrage men eerst een stel aanvraagformulieren plus beschrijvingsbladen voor zijn gewas aan bij de Raad voor het Kwekersrecht, Bezuidenhoutseweg 53, Den Haag. De Raad zendt deze tegen een bepaalde vergoeding toe en geeft aanwijzingen, hoe men verder moet handelen.

De voornaamste grondsoorten, hun verbreiding in Nederland en hun eigenschappen voor de fruitteelt

Op het kaartje op blz. 7, dat werd samengesteld aan de hand van de „Voorlopige bodemkaart van Nederland”, is de verbreiding van de voornaamste grondsoorten in Nederland weergegeven.

Hieronder volgt een korte karakteristiek van de op het kaartje weergegeven onderscheidingen.

1. **Oude zeeklei** is meestal min of meer zware, kalkrijke klei. Ze komt vooral voor in de Hollandse droogmakerijen. Men treft er hoofdzakelijk akkerbouw op aan. Plaatselijk, zoals in de Beemster, wordt er met succes fruitteelt op uitgeoefend. Soms komt in de ondergrond kattenklei (grijsblauwe klei met gele vlekken) voor. Deze is volkomen ongeschikt voor de fruitteelt. Bij diep ploegen moet ervoor worden gezorgd, dat de kattenklei naar beneden wordt gewerkt.

2a. **Jonge lichte zeeklei** is een lichte, kalkrijke grond. In het noorden wordt er vooral akkerbouw op uitgeoefend en in het zuidwesten van het land treft men er zeer goede fruitteelt-bedrijven op aan. Wanneer de kleilaag voldoende dik is, is deze grond niet alleen geschikt voor de fruitteelt in de volle grond, maar ook voor de druiventeelt. Indien de kleilaag minder dan 1 m dik is, wordt de grond gevoelig voor droogte, en wel gevoeliger, naarmate de kleilaag dunner is. Op deze grond plant men in geen geval droogtegevoelige rassen of onderstammen.

2b. **Jonge zware zeeklei.** Deze klei, die in Groningen, Friesland, Holland en Zeeland voorkomt, rust vaak op veen. Ze is behalve in Zeeland te zwaar voor fruitteelt. Men treft er overwegend grasland op aan. Te midden van de zware jonge zeeklei komen op Walcheren, Zuid-Beveland en in het Westland smalle stroken lichte zeeklei voor. In het Westland zijn deze geschikt voor tuinbouw, doordat de zee er lichter materiaal op heeft afgezet en doordat de tuinders er dikke lagen duinzand op hebben aangebracht. Daar de zware ondergrond op geringe diepte voorkomt, is de grond ongeschikt voor fruitteelt, vooral voor druiventeelt. Soms kan verbetering worden verkregen door drainage. In het noorden van het land komen in deze grond vaak kniplagen voor. Dit is zeer zware, blauwe klei, die geen water doorlaat. Vruchtbomen gaan hierop dood.

3a. **Lichte rivierklei.** Dit is zandhoudende, kalkhoudende klei, die bekend is onder de namen stroomruggrond, oevergrond en overslaggrond. Op de overslaggrond, die is afgezet bij dijkdoorbraken, wordt groenteteelt, fruitteelt onder glas en bloemeteelt uitgeoefend; op de stroomruggrond komen akkerbouw en fruitteelt voor. Ongeveer twee vijfde van de totale oppervlakte fruitteelt van Nederland ligt op deze grond. Over het algemeen gaat

GRONDSOORT

deze grond naar beneden toe over in zand. Daardoor heeft hij een goede ontwatering. Op sommige plaatsen is de overgang naar grof zand ondiep, waardoor de grond gauw last heeft van droogte. Men noemt dit „heischenen”. Voor deze gevallen geldt hetzelfde als bij jonge zeeklei is vermeld. Op sommige plaatsen komen in het rivierkleigebied zeer dunne kleilagen voor op zand. Een goede watervoorziening hiervan is alleen mogelijk door oppervlakte bevoeiing of beregening.

Tussen de stroomruggen komen oude stroombeddingen voor, die bestaan uit zeer zware klei met schelpresten. Op deze grond gaan kersen vaak dood. Appels groeien er slecht op zwakke onderstammen. Naarmate de rivierklei zwaarder wordt, legt hij meer kali onopneembaar vast. Het verdient daarom aanbeveling rassen en onderstammen, die bijzonder gevoelig zijn voor kaligebrek niet te planten op enigszins zware rivierkei.

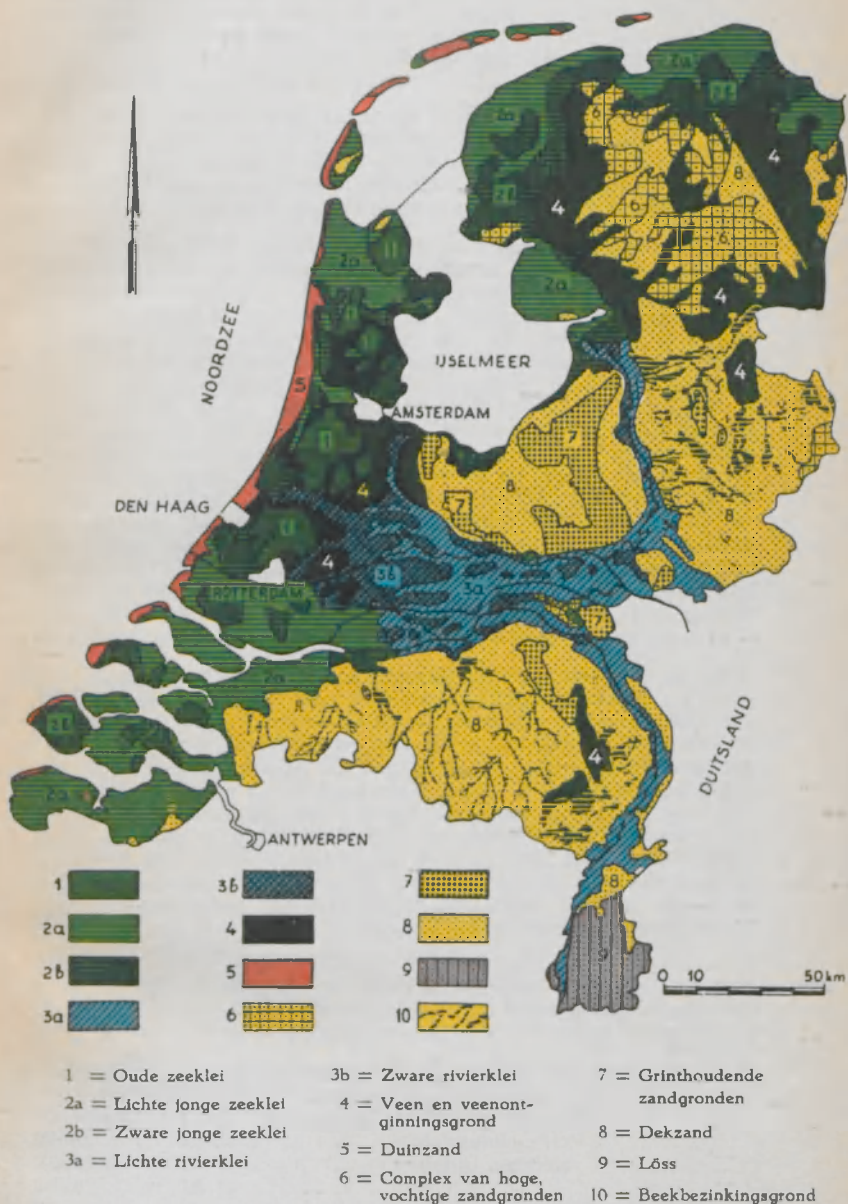
3b. Zware rivierklei. Dit is zeer zware, kalkloze klei met meer dan 65 % slib. Tengevolge van een slechte ontwatering heeft ze altijd een slechte doorluchting gehad. Ze staat bekend onder de naam komklei. Onder de bouwvoor is ze grijs tot blauwgrijs. Vroeger was ze alleen voor grasland in gebruik. De laatste tijd wordt er hier en daar ook bouwland op aangelegd, terwijl er enkele fruitbedrijven op voorkomen. De resultaten hiervan vallen over het algemeen tegen.

4. Veen en veenontginningsgrond. Veen komt voor in het westen en noorden van het land. Het is meestal laag gelegen en wordt dan ontwaterd door middel van sloten. De waterstand in deze sloten is meestal 40—60 cm beneden het maaiveld. In de omgeving van Amsterdam en Rotterdam wordt er groenteteelt in de volle grond en onder glas op uitgeoefend. In Aalsmeer treft men er bloemeteelt op aan en in Boskoop wordt er de teelt van sierheesters en laanbomen op uitgeoefend. Voor de rest is het in gebruik als grasland. Fruit wordt er sporadisch op gekweekt. Veen is zeer gevoelig voor nachtvorst. Veenontginningsgrond of dalgrond komt in het noordoosten van het land voor en in de Peel. Het bestaat uit teruggezet bolsterveen waarop een laag zand is aangebracht en is vooral in gebruik als bouwland. Hier en daar vindt groenteteelt en boomteelt plaats. Voor de meeste fruitteelt is deze grond minder geschikt. De teelt van blauwe bessen kan er met succes op worden uitgeoefend.

5. Duinzand. Dit is grofzandige, meestal kalkhoudende grond. Belangrijk hierop is de teelt van bloembollen en groenten. Deze gewassen vereisen dan een grondwaterstand van ongeveer 55 cm beneden het maaiveld. Om dit te bereiken wordt een bepaalde waterstand in de sloten gehandhaafd. Waar het land te hoog ligt, wordt het afgegraven tot dit peil bereikt is. Fruitteelt wordt op duinzand uitgeoefend, o.a. in het Westland (druiven), Kennemerland (klein fruit) en op Schouwen (pit- en steenvruchten).

6. Complex van hoge vochtige grond en veenontginningsgrond. Dit complex komt voor in Drente, Groningen en Friesland. Het is vochtig doordat het regenwater niet naar de diepte kan weg-

VEREENVOUDIGDE BODEMKAART VAN NEDERLAND

zakken, daar in de ondergrond keileem voorkomt. Er wordt maar zeer weinig fruitteelt op uitgeoefend. Daar, waar de keileem op een diepte van minder dan 80 cm voorkomt, is het noodzakelijk de grond tot deze diepte door te spitten. Op laag gelegen percelen verdient het bovendien aanbeveling een drainage op de keileemlaag aan te brengen.

7. **Grinthoudend zand.** Dit komt voor in oostelijk Gelderland, Overijssel, de Veluwe, het oosten van Utrecht, het Rijk van Nijmegen en plaatselijk in Noord-Brabant. Het is over het algemeen te droog. Tegen de hellingen der heuvels wordt enige akkerbouw uitgeoefend. Voor de fruitteelt is deze grond van weinig betekenis.

8. **Dekzand.** Dit zand is grintloos en middelkorrelig. Het heeft een zwakgolvende oppervlakte. Dit heeft een ongelijke ligging ten opzichte van het grondwater tot gevolg, wat weer oorzaak is van verschillen in waterhuishouding. Verder is de humushoudende bovenlaag ongelijk van dikte, wat ook weer zijn gevolgen heeft ten aanzien van de waterhuishouding. Over het algemeen treft men er gemengd bedrijf op aan met op de hogere gronden bouwland en op de lagere grasland. Er komt ook fruitteelt op voor: ongeveer een kwart van onze fruitteeltoppervlakte ligt op deze grond. De beste resultaten worden verkregen op zandgrond met een humeuze bovenlaag van 50 cm of dikker en op lemig zand. Anders is fruitteelt er alleen mogelijk, wanneer aan de voorkoming van droogteschade de nodige aandacht wordt besteed. Door de ongelijke ligging van dekzand is de grondwaterstand moeilijk te regelen. In overigens goede zandgrond komen vaak lagen voor, die voor wortels en water moeilijk doordringbaar zijn. Het is noodzakelijk deze voor het planten op te sporen en door middel van diepe grondbewerking door te werken.

9. **Löss.** Deze bestaat in hoofdzaak uit fijne deeltjes. Ze komt voor in Zuid-Limburg. Men treft er bouwland, grasland en fruitteelt op aan. Ongeveer een zesde van de oppervlakte van de fruitteelt van Nederland wordt op deze grond uitgeoefend. Behalve in Zuid-Limburg komen in de zandgebieden van overig Limburg, Noord-Brabant en Gelderland pleksgewijs dunne lössafzettingen voor. Door ververing en doordat veel löss langs de hellingen naar beneden is gespoeld, komen er grote kwaliteitsverschillen voor, die van betekenis zijn voor de fruitteelt. De kwaliteitsverschillen bestaan hoofdzakelijk uit verschillen in dikte van de löss en bijmenging van verwerkingsmateriaal. Kersen, vooral de meer eisende rassen, en ook appels op moderne onderstammen zijn hiervoor gevoelig.

10. **Beekbezinkingsgrond.** Deze komt voor langs de beken in de zandgebieden. Hij is laag gelegen en wisselt van samenstelling. In de Achterhoek wordt er enige fruitteelt op uitgeoefend.

Schatting van de verdeling van de oppervlakte fruitteelt in de volle grond over de verschillende grondsoorten.

Rivierklei	40 %	(hoofdzakelijk stroomruggen)
Zand	23 %	(„ dekzand)
Zeeklei	19 %	(„ lichte zeeklei)
Löss	18 %	

KLIMAAT EN FRUITTEELT

In deze mededeling wordt een poging gedaan tot het ontwerpen van een klimaatindeling voor de fruitteelt. Hierbij is in de eerste plaats gedacht aan het vollegronds fruit en dan in het bijzonder aan appels en peren. Een verantwoorde klimaatindeling moet o.i. steunen op de kennis van de kritische periode(n) in de ontwikkeling van het gewas.

Met kritische periode(n) bedoelen wij een tijdvak waarin het gewas — meer dan in andere perioden — gevoelig is voor de weersomstandigheden. Zo is o.a. de bloeitijd een kritische periode omdat het fruitgewas dan zeer gevoelig is voor temperaturen beneden 0° C. De kritische perioden liggen voor de meeste gewassen in verschillende tijdvakken van het jaar. Ook binnen de groep fruitgewassen komen ten aanzien hiervan verschillen voor. Strikt genomen moet men dus voor elk gewas een afzonderlijke klimaatindeling opstellen. In deze inleiding tot de Rassenlijst is dit i.v.m. de plaatsruimte niet gedaan. Uit het globale overzicht van blz. 22 zijn de belangrijkste gemeenschappelijke weersfactoren gelicht en aan de hand daarvan is een — uiteraard niet tot in details uitgewerkte — klimaatindeling ontworpen.

Hierbij is gebruik gemaakt van de ervaring, die men in de praktijk en bij onderzoek heeft opgedaan t.a.v. de invloed die bepaalde weersfactoren op ontwikkeling, opbrengst en kwaliteit uitoefenen.

In onderstaande tabel wordt een overzicht van de ongunstige invloed op de ontwikkeling gegeven.

Gewas	Winter	Lente (bloeitijd)	Zomer (afrüping en oogst van vroege rassen)	Herfst (oogst van late rassen)
1. volle grond				
aardbei	zeer lage temp. zonder sneeuw	nachtv. in mei veel regen in mei	veel regen in juni-juli	—
appel	zeer lage temp. bij voor kanker zeer vatbare rassen	nachtvorst en harde wind (½ april-½ mei)	harde wind	harde wind
framboos	—	—	grote hitte zowel als langdurige re- gens in juni en juli	—
kers	—	nachtvorst, veel regen, harde wind, hoge lucht- vochtigheid	hoge luchtvoch- tigheid en veel regen in juni en juli	—
peer	zeer lage temp., vooral voor peer op kwee	nachtvorst in april, harde wind en veel regen	vochtig, koel, harde wind	harde wind

Gewas	Winter	Lente (bloeitijd)	Zomer (afrijping en oogst van vroege rassen)	Herfst (oogst van late rassen)
pruim	—	nachtvorst en harde wind in maart en april	veel regen en „somber” weer	—
rode bes	—	nachtvorst in april	veel regen	—
zwarte bes	zeer lage temp.	nachtvorst in april en mei	—	—

2. onder glas

druif	lage temp. en harde wind (stoken!)	lage temp.	hoge rel. vochtig- heid en „scherp” weer	hoge rel. vochtigh.
pruim	—	zonnig, koud weer (bevruchting), somber regen- achtig weer	—	—
perzik	zeer lage temp. vooral voor jon- ge bomen in de boomkweke- rijen	lage temp., somber, regen- achtig weer	—	—

De volgende factoren zijn gemeenschappelijk:

1. nachtvorst in en om de bloeitijd (deze valt — ruim genomen — in de maanden april en mei);
2. en 3. zonneschijn en neerslag in de zomermaanden;
4. wind (in feite gedurende vrijwel het gehele jaar, ziektenbestrijding, bloeitijd, afrijping en plukperiode);
5. temperatuurverloop in het vroege voorjaar;
6. hagel, een factor die wij de laatste jaren als van betekenis hebben leren kennen, voegen wij hier nog aan toe.

Ten slotte zullen in dit artikel nog enkele opmerkingen gemaakt worden over:

7. wintertemperatuur;
8. zomertemperatuur;
9. relatieve vochtigheid.

1. Nachtvorst.

De bloeitijd van de meeste fruitgewassen valt in de maanden april en mei. Behalve nachtvorst kan ook harde wind en veel neerslag in deze periode belangrijke schade aanrichten. Deze factoren zijn echter niet in de klimaatindeling afzonderlijk opgenomen. De verschillen in neerslag tussen de fruitcentra zijn n.l. door de jaren heen te klein om te concluderen dat een of ander fruitteeltgebied hierdoor gunstig of ongunstig afsteekt tegenover de andere centra. Wat de wind betreft geldt voor de genoemde periode datgene wat men als algemeen verschijnsel ziet, dat in

KLIMAAT

de kustprovincies de wind als regel wat krachtiger is dan meer landinwaarts. Het heeft o.i. niet veel zin om de factor wind in deze paragraaf te behandelen.

Betrouwbare gegevens over de nachtvorstfrequentie in een groot aantal jaren zijn nog niet beschikbaar. Voor een onderlinge vergelijking tussen de verschillende fruitteeltgebieden kan men echter gebruik maken van het aantal dagen met een minimum temperatuur (op de normale waarnemingshoogte van 2.20 m) van 4° C of lager. In heldere stralingsnachten waarin de temperatuur in de meteorologische hut tot 4° C of lager daalt is de kans n.l. groot, dat in de omgeving van het station nachtvorst optreedt.

Voor een aantal stations werd het totaal aantal dagen met een minimum temperatuur van 4° C of lager bepaald. In het kaartje (blz. 13) zijn lijnen getrokken, die plaatsen verbinden met een gelijk aantal dagen.

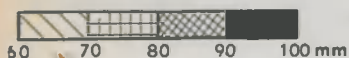
Deze lijnen — en dit geldt voor alle die in het kaartje getrokken zijn — moet men natuurlijk niet als scherpe grenzen zien, doch als overgangsgebieden. De lijnen van 15 en 20 dagen verdelen ons land in 3 gebieden. In gebied I — het meest gunstig gelegen — liggen de fruitteeltcentra van Zuid-Limburg, Zeeland, de Zuid-Hollandse eilanden en Friesland met gemiddeld 10—15 dagen met een minimum temperatuur gelijk of lager dan 4° C.

Ook het Zuid-Hollands glasdistrict valt onder gebied I. In gebied II met gemiddeld 15—20 nachtvorsten liggen de fruitteeltgebieden van het Midden van het land en dat van Midden-Limburg. De Beemster, de Bangert en de centra in West-Brabant en Noord-Groningen vallen onder het overgangsgebied tussen I en II.

Gebied III met gemiddeld meer dan 20 nachtvorsten omvat de fruitteeltcentra langs de Gelderse IJssel en ten Oosten daarvan. Het — wat nachtvorst betreft — ongunstigste gebied is het Z.O. van Drente en het N.O. van Overijssel, met 25 of meer nachtvorsten. Het is algemeen bekend, dat plaatselijke omstandigheden een belangrijke rol kunnen spelen in de fruitteelt. Dit geldt niet alleen t.a.v. de nachtvorst, maar wij willen er hier reeds op wijzen, om duidelijk te maken dat men een klimaatbeschrijving niet te star moet zien.

In elk van de genoemde gebieden komen streken voor waar het nachtvorstgevaar groter of kleiner is dan uit deze klimaatindeling blijkt. Een laag gelegen boomgaard (in het heuvelachtige Zuid-Limburg en polders b.v.) hebben in het algemeen meer last van nachtvorst dan de wat hoger gelegen aanplant. In het Westen van het land kan in een door een windkering omgeven boomgaard onder bepaalde omstandigheden eerder nachtvorst optreden dan in een vrijliggende aanplant. Veenachtige grond is gevoeliger dan klei. Boomgaarden, gelegen temidden van graanvelden hebben — vooral aan de randen — vaak wat meer last van nachtvorst dan wanneer ze in een aaneengesloten complex voorkomen. Hoe belangrijk deze factoren zijn en in hoeverre zij bijdragen tot een advies omtrent het al of niet aanplanten van een jonge boomgaard of omtrent de keuze van bepaalde fruitgewassen en rassen moet voor elk geval afzonderlijk worden uitgemaakt. Een klimaatindeling geeft hierin niet de beslissing, doch slechts een aanwijzing in een bepaalde richting.

KLIMAATKAART VAN NEDERLAND

Neerslagverdeling augustus

- Gem. aantal dagen met een minimum temperatuur lager dan 4° C in april en mei
- Temperatuurverdeling eerste twee decaden van maart
- Lijnen van gelijk zonneschijn % (in de zomer)

2. Zonneschijn in de zomermaanden.

Voor een voorspoedige ontwikkeling, een vlotte afrijping en een goede kwaliteit is — wanneer tenminste voldoende bodemvocht ter beschikking staat — de hoeveelheid zonneschijn van groot belang. Hoe vaak hoort men niet in sombere zomers de klacht: „er zit geen zon in het fruit”. Voor de verschillende hier genoemde gewassen is de behoefte aan zonneschijn in de 3 zomermaanden niet gelijk. Voor de aardbeien en de bessen is de behoefte in juni tot half juli het grootst, voor vroege appels en peren in juli en een groot deel van augustus.

Dat er tussen de fruitcentra belangrijke verschillen in de hoeveelheid zonneschijn voorkomen, blijkt duidelijk uit het verloop van de lijnen op het kaartje. Tussen het gebied met de meeste (de kop van Noord-Holland) en dat met de minste zomerzon (de omgeving van Winterswijk) bedraagt het verschil in percentage zonneschijn ongeveer 8 % d.i.: circa 112 uren (gemiddeld dus ruim 1 uur per dag!). Op het kaartje is ons land door de streep-lijnen verdeeld in drie gebieden die onderling ongeveer 30 zonnuren van elkaar verschillen. De fruitteeltcentra in het Westen van het land liggen dus wat de zonneschijn betreft gunstiger dan die in het midden en in het Oosten van het land.

3. Neerslag in de zomermaanden.

In de maanden juni en juli zijn de verschillen tussen de fruitcentra gering. Zo valt in juni in het Westen gemiddeld 50—60 mm, in het Oosten gemiddeld 10 mm meer (Z.O. Drente gem. 70—80 mm). In juli valt in het Westen gemiddeld iets minder (60—70 mm) dan in het Oosten (70—80 mm). In augustus zijn de verschillen groter, dit blijkt uit de gegevens van het kaartje.

4. Wind.

Wij merkten reeds op, dat de wind in feite een factor is die gedurende het grootste deel van het jaar belangrijk is. Tijdens de bloei kan harde wind schade aanrichten, direct doordat bloesems afwaaien, indirect omdat de bijen dan weinig actief zijn. Tijdens de afrijpingsperiode en de oogst is harde wind ongewenst, wij behoeven hierover niet nader uit te weiden.

Ook buiten de genoemde tijdvakken is de wind belangrijk en wij denken dan in het bijzonder aan de ziektenbestrijding. Op dagen met harde wind wordt de ziektenbestrijding ernstig bemoeilijkt. Dagen met harde wind (windkracht gelijk of groter dan 14 m/sec.) komen in het Westen van ons land veel meer voor dan in het Midden en Oosten. Dicht bij de kust passeert de wind op gemiddeld 50 dagen (per jaar) de grens van 14 m/sec. Op enkele kilometers afstand is dit aantal reeds gedaald tot 20 (de fruitteeltcentra van Zeeland, Zuid-Holland, het westelijk deel van Noord-Holland en het Noorden van Friesland en Groningen). Veel gunstiger liggen de centra van Brabant, Utrecht en Gelderland met gemiddeld per jaar slechts 5 dagen met harde wind. In Zuid- en Midden-Limburg en in de Achterhoek komen windsnelheden van 14 m/sec. en meer zelden voor.

KLIMAAT

5. Temperatuurverloop in het vroege voorjaar.

Uit onderzoek is gebleken, dat de verschillen tussen de fruitcentra t.a.v. plukdatum — althans voor wat betreft de vroege rassen — voor een belangrijk deel kunnen worden verklaard uit de temperatuurverschillen in het vroege voorjaar (eerste drie weken van maart).

Voor zover dit kan worden nagegaan begint de zichtbare ontwikkeling van het fruit (schuivings- en werkingsstadium) bij een temperatuur van omstreeks 5°C . Wil men ons land verdelen in gebieden met verschillende vroegheid, dan ligt het dus voor de hand, te letten op het verloop van de isotherm van 5°C . De isotherm (van 5°C) in de eerste en tweede decade van maart verdelen ons land in drie gebieden. In gebied I (het zuidelijkst gelegen gebied) wordt de eerste ontwikkeling der knoppen waargenomen omstreeks 20 maart, in gebied II omstreeks 25 maart en in gebied III omstreeks 30 maart.

6. Hagel.

Uit de ter beschikking staande gegevens was het niet mogelijk een gebiedsindeling samen te stellen. Wij moeten daarom volstaan met de opmerking dat in de zomer hagel in de oostelijke helft van het land meer voorkomt dan in het Westen.

7. Wintertemperatuur.

Lage wintertemperaturen kunnen schade aanrichten. Bekend zijn de vorstscheuren welke zijn opgetreden in de strenge winters tussen 1939 en 1944. Gelukkig komen dergelijke lage temperaturen niet veel voor. De kans hierop is in het Oosten van het land wat groter dan in het Westen. Als — overigens globale — maatstaf geven wij hier enkele cijfers van het gemiddelde aantal dagen met een maximum temperatuur lager dan 0°C (het kwik komt dus op een dergelijke dag niet boven nul). Voor Zeeland, de Zuid-Hollandse eilanden en Zuid-Limburg bedraagt het aantal z.g. ijsdagen 7—8, voor West-Brabant, het westelijk deel van de Betuwe, het fruitteeltgebied rond Utrecht, de Beemster en de Bangert 8—9.

Het oostelijk deel van de Betuwe en N.W.-Friesland hebben gemiddeld 9—11 ijsdagen. De IJsselstreek en N.-Groningen liggen t.a.v. deze factor het ongunstigst met gemiddeld resp. 11—12 en 12—13 ijsdagen.

8. Zomertemperatuur.

Voor gewassen die veel warmte vragen (verschillende pererassen en perziken b.v.) is de zomertemperatuur van belang. Een globale indruk van de verschillen krijgt men wanneer men het aantal zomerse dagen bekijkt (een zomerse dag is een dag met een maximum temperatuur boven 25°C). Zuid-Limburg telt gemiddeld het grootste aantal zomerse dagen, n.l. 30—33. Voor het oostelijk deel van de Betuwe en de Achterhoek bedraagt dit aantal 25, voor het overige deel van de Betuwe, de IJsselstreek en het Utrechtse fruitgebied 20—25. Zeeland, de Zuid-Hollandse eilanden en de Beemster tellen gemiddeld 10—15 zomerse dagen.

De Bangert, de fruitteeltgebieden van N.W.-Friesland en N.-Groningen tellen slechts 10 zomerse dagen.

9. Relatieve vochtigheid.

De relatieve vochtigheid is evenals de wind gedurende een groot deel van het groeiseizoen van belang. In de eerste plaats denken wij hierbij aan de ziektenbestrijding. In streken met gemiddeld een hoge relatieve vochtigheid krijgen ziekten als schurft, meeldauw en ook monilia een grotere kans dan in gebieden met gemiddeld een lagere luchtvochtigheid.

In deze laatste gebieden is echter de kans op het optreden van spint weer wat groter. In verhouding tot de reeds besproken klimaatverschillen zijn de verschillen in wat de relatieve vochtigheid betreft, gering. In de meeste maanden bedragen zij slechts enkele procenten. Alleen in de zomermaanden vinden wij een verschil dat het vermelden waard is en wel tussen het N.W. en het Z.O. van het land. Uit veeljarige gemiddelden blijkt dat in het N.W. in de middaguren (dus tijdens het droogste gedeelte van de dag) de vochtigheid ongeveer 10 % hoger ligt dan in het Z.O.

AARDBEI

(Fragaria ananassa Duch.)

Aardbeien worden geteeld in de open grond en onder glas. De vruchten van de open grond worden gedeeltelijk vers verbruikt, maar voor het grootste gedeelte (thans ongeveer voor 70 %) gaan ze naar de fabriek, waar ze meestal met SO₂ als pulp worden gepreserveerd en later tot jam verwerkt. Een klein gedeelte wordt ingeblikt en ingevroren. Aardbeien die voor de fabriek zijn bestemd, moeten op het veld zonder dop worden geplukt. Voor de verse consumptie wordt met kelk geplukt; de vruchten zijn dan beter houdbaar. Uit voedingsoogpunt zijn aardbeien belangrijk om hun hoge gehalte aan vitamine C.

Voor de glasteelt, voornamelijk onder koud platglas, gebruikt men uitsluitend vroege rassen, en wel hoofdzakelijk Deutsch Evern.

In onderstaand overzicht zijn de rassen ingedeeld volgens teeltwijze.

*Teelt in de open grond**Teelt onder glas***A. Hoofdrassen**

Deutsch Evern (blz. 18)

Deutsch Evern (blz. 25)

Oberschlesien (blz. 19)

Auchincruive Climax (blz. 20)

Jucunda (blz. 21)

N. Beproevenwaardige rassen

Macherauchs Frühernte (blz. 21) Macherauchs Frühernte (blz. 25)

Regina (blz. 25)

Georg Soltwedel (blz. 23)

Regina (blz. 25)

O. Rassen van zeer beperkte betekenis

Madame Lefebvre (blz. 23)

Laxton van Glanerbrug

Bowa (blz. 24)

(blz. 25)

Madame Moutot (blz. 24)

Madame Lefebvre

(blz. 26)

Rassen waarover meer ervaring gewenst is

Glasa (K 104-4) (blz. 26)

Senga-Sengana (blz. 26)

I.V.T.-Selectie 667 (blz. 26)

RASSEN VOOR DE TEELT IN DE OPEN GROND

(Zie voor de teelt onder glas blz. 25).

A — Deutsch Evern. K.: J. Boettner, Duitsland, 1903.

Hoewel dit oude ras jaren lang goed heeft vol-
daan, heeft het de laatste jaren veel teleurstellingen
gegeven o.a. door de grote gevoeligheid voor vrucht-
rot en nachtvorst. Alleen in de Bommelerwaard
wordt Deutsch Evern nog algemeen in de open
grond geteeld. Daar er nog niet voldoende ervaring
is met de nieuwere vroege rassen, handhaven we
dit ras voorlopig nog in de A-groep.

GROEI: groeikracht matig; veel uitloperplanten. Zeer matig winterhard.

BLOEI: vroeg; bloemen tweeslachtig, met veel goed stuifmeel. Gevoelig voor nachtvorst.

VRUCHTBAARHEID: matig; in veel jaren vrij gering, o.a. door de grote gevoeligheid voor vruchtrot (waartegen echter kan worden gespoten).

VRUCHT:

Rijpheid: vroeg.

Uiterlijk: de eerste vruchten zijn vrij groot, de latere en vooral die aan meerjarige planten vrij klein tot klein. Vrij lang kegelvormig; fris oranje-rood.

Kwaliteit: vrij sappig, goed van smaak, kwetsbaar; vruchtvlees wit.

Gebruik: verse consumptie en eventueel fabriek (vooral blik).

Plukt moeilijk zonder dop.

ZIEKTEN E.D.: zeer gevoelig voor aardbeimijt, virus, aaltjes en grauwe schimmel (*Botrytis*, op bladeren en vruchten) maar weinig gevoelig voor verwelkingsziekte.

OPMERKINGEN: Planttijd: zomer.

Uitsluitend te telen als eenjarig gewas, bij voorkeur op rijen; aan meerjarige planten worden de vruchten te klein. Er is goed gezond, zelfs geheel virusvrij plantmateriaal verkrijgbaar.

Eigenaars van goedgekeurde klonen:

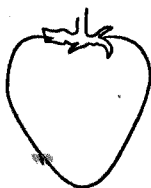
Gebr. Henselmans, Obdam.

Proef- en Selectiebedrijf „De Bommelerwaard”, Zaltbommel.

Proeftuin H.U.V., Amsterdam-West.

Stichting Tuinbouw-, Proef- en Selectiebedrijf, 's-Hertogenbosch.

A — Oberschlesien. (Moulin Rouge). K.: O. Schindler, Duitsland, vermoedelijk tussen 1914 en 1920.

Oberschlesien voldoet nog steeds vrij goed op zandgrond, voor de teelt voor de verse markt, door het mooie uiterlijk van de vruchten. Daar de vruchten moeilijk zonder dop geplukt kunnen worden, is het ras weinig aanbevelenswaardig voor de fabriek. Niet geschikt voor klei.

GROEI: vrij sterke groei; betrekkelijk weinig uitlopers. Vrij goed winterhard.

BLOEI: middentijds, waardoor minder kans op nachtvorstschade; lange forse bloeiwijzen. Bloemen tweeslachtig; kwaliteit stuifmeel tamelijk slecht.

VRUCHTBAARHEID: goed.

VRUCHT:

Rijptijd: middentijds.

Uiterlijk: groot, kegelvormig, helderrood van kleur.

Kwaliteit: tamelijk stevig; vrij sappig; smaak matig, iets zuur; vruchtvlees oranje.

AARDBEI

Gebruik: verse consumptie.

Plukt moeilijk zonder dop.

ZIEKTEN E.D.: zeer gevoelig voor verwelkingsziekte en zwart wortelrot. Gevoeligheid voor aardbeimijt, aaltjes en blad-
vlekkenziekten vrij gering. Vruchten gevoelig voor zonverbranding.

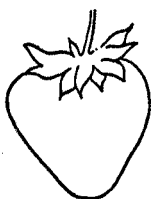
OPMERKINGEN: planttijd gewoonlijk voorjaar. Op bedden of rijen; bij teelt op pollen te veel kans op zonverbranding der vruchten. Niet op klei.

Eigenaars van goedgekeurde klonen:

Aardbeicommissie van de Veiling te Apeldoorn.

Gebr. Henselmans, Obdam.

A — Auchincruive Climax (Climax). K.: R. D. Reid, Department of Agriculture for Scotland, Auchincruive, Schotland, 1939. Intr.: 1947.

Dit ras dreigt door ernstig voorjaarsbont te gronde te gaan. Alleen door voortdurende strenge selectie zal dit misschien nog voorkomen kunnen worden. De vruchten zijn mooi en van goede kwaliteit.

Speciaal gekweekt op resistentie tegen de roodwortelrotzwam (*Phytophthora fragariae*), een ziekte die hier te lande nog niet voorkomt.

GROEI: Forse groeier; veel uitlopers. Iets meer winterhard dan Jucunda.

BLOEI: vrij laat; bloemen op vrij korte stelen onder het blad staande. Weinig kans op nachtvorstschade. Vaak een tweede bloei in de nazomer. Bloemen tweeslachtig; goed ontwikkelde meeldraden met vrij goed stuifmeel.

VRUCHTBAARHEID: vrij goed maar wisselend.

VRUCHT:

Rijptijd: vrij laat.

Uiterlijk: mooi van uiterlijk door de vrij grote, regelmatig, kort kegelvormige, helderrode vruchten.

Kwaliteit: vrij stevig; sappig; goed van smaak met duidelijk aroma, oranje vruchtvlees.

Gebruik: verse consumptie en fabriek (vooral de kleinere vruchten); goed voor invriezen.

Plukt moeilijk zonder dop, maar het wordt, zo nodig, wel gedaan.

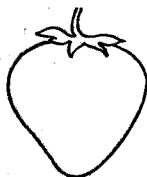
ZIEKTEN E.D.: zeer gevoelig voor aardbeimijt; gevoelig voor witte vlekziekte (*Mycosphaerella fragariae*) en zwart wortelrot. Sterke neiging tot voorjaarsbont.

OPMERKINGEN: Planttijd zomer of voorjaar. Teelt op rijen of pollen; voor beddenteelt is de groei te zwaar.

Eigenaar van een goedgekeurde kloon:

Stichting Tuinbouw-, Proef- en Selectiebedrijf, 's-Hertogenbosch.

A — **Jucunda**. K.: J. Salter, Hammersmith, Engeland, ± 1854.

Jucunda is door zijn uitstekend doppende vruchten nog steeds het fabrieksras. Het wordt dan ook in het groot voor de fabriek geteeld op de Zuidhollandse Eilanden, in West-Brabant en Zeeland. Een bezwaar is het vaak voorkomen van misvormde vruchten door onvoldoende bestuiving.

GROEI: groeikracht vrij sterk. Uitloperontwikkeling laat en vrij sterk. Matig winterhard.

BLOEI: laat. Weinig kans op schade door nachtvorst. Bloemen wel tweeslachtig, maar met weinig goed stuifmeel, waardoor onder ongunstige weersomstandigheden onvoldoende bestuiving en slechte vruchtzetting kan voorkomen, (misvormde vruchten). Sommige selecties zijn hiervoor veel gevoeliger dan de goede, erkende klonen.

VRUCHTBAARHEID: wisselend, maar kan goed zijn.

VRUCHT:

Rijptijd: laat.

Uiterlijk: grootte middelmatig, kegelvormig; steenrood van kleur, met wit vruchtvlees.

Kwaliteit: vrij stevig, sappig, slechts matig van smaak.

Gebruik: speciaal voor de fabriek (pulp); echter niet geschikt voor invriezen.

Plukt goed zonder dop.

ZIEKTEN E.D.: gevoelig voor verwelkingsziekte en aardbeimijt; vrij gevoelig voor virus, bladvlekken en aaltjes.

OPMERKINGEN: Planttijd voorjaar. Teelt op pollen, rijen of bedden. Op klei en zandgrond.

Eigenaars van goedgekeurde klonen:

Fa. A. van Liere & Zn., Kapelle-Biezelinge.

Stichting Tuinbouw-, Proef- en Selectiebedrijf, 's-Hertogenbosch.

N — **Macherauchs Frühernte**. K.: Max Planck Instituut, Duitsland. Intr.: 1951. In Nederland sinds enkele jaren onder licentie verhandeld door J. Oosterhof, Nieuw-Amsterdam.

De ervaringen met dit betrekkelijk nieuwe ras zijn zeer uiteenlopend; goede resultaten werden verkregen op verschillende intensieve tuinbouwbedrijven met goed vochthoudende grond; voor de rivierklei in de Bommelerwaard en het meer extensieve gemengde Westbrabantse bedrijf bleek het ras tot nog toe weinig geschikt.

De vruchten zijn meestal steviger en minder gevoelig voor vruchttrot dan die van Deutsch Evern. Bezwaren zijn de geringe vruchtgrootte, de grote gevoeligheid voor minder gunstige groeiomstandigheden en voor verschillende ziekten, vooral voor verwelkingsziekte, meeldauw en aaltjes, zodat

AARDBEI

het momenteel nog niet is te voorzien, of het ras zich op den duur zal handhaven.

GROEI: de groei is vrij krachtig. Veel uitloperplanten. Goed winterhard.

BLOEI: vroeg. De bloemen staan meestal onder het blad aan korte stelen. Tweeslachtig. Voldoende goed stuifmeel. Iets minder gevoelig voor nachtvorst dan de meeste andere vroege rassen.

VRUCHTBAARHEID: tamelijk goed.

VRUCHT:

Rijptijd: vroeg.

Uiterlijk: middelmatig tot klein van stuk; regelmatig lang kegelvormig. De vruchtkleur is glanzend kerserood.

Kwaliteit: vrij stevig; goed van smaak; de kleur van het vruchtvlees varieert van witachtig tot iets rood.

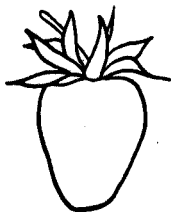
Gebruik: verse consumptie. De geschiktheid voor de verwerking is in onderzoek.

Plukt tamelijk gemakkelijk zonder dop.

ZIEKTEN E.D.: zeer gevoelig voor aaltjes, meeldauw en verwelkingsziekte. Vruchten weinig gevoelig voor vruchtrot.

OPMERKINGEN: planttijd zomer. Pollen of rijen. Uitsluitend te telen als eenjarig gewas, daar de vruchten aan een meerjarig gewas te klein worden. Streng gezondheidsselectie van plantmateriaal is noodzakelijk om snelle degeneratie te voorkomen.

N — Regina. K.: Max Planck Instituut, Duitsland. Intr.: 1951.

Ook met dit zeer vroege ras werden vooral op lichte zeekei in Zeeland gunstige resultaten bereikt. Het dient eveneens verder te worden geprobeerd. Het gewas is behalve voor meeldauw, weinig gevoelig voor ziekten. De vruchten zijn groter en steviger dan die van Deutsch Evern, en evenals deze fris oranje-rood van kleur. Door de grote vruchten zijn de plukkosten geringer. Weinig gevoelig voor ziekten.

GROEI: eenjarige planten stoelen weinig uit en hebben betrekkelijk weinig, grote bladeren; tweejarige planten kunnen zeer fors worden. Veel uitloperplanten. De winterhardheid is goed.

BLOEI: vroeg. Bloemen groot, tweeslachtig; veel goed stuifmeel. Bloemstengels weinig in getal, maar rijkbloeiend.

VRUCHTBAARHEID: middelmatig.

VRUCHT:

Rijptijd: vroeg.

Uiterlijk: vooral de eerste vruchten zijn zeer groot van stuk; lang kegelvormig; de grote vruchten vaak diep gegroefd. De kleur is lichtrood. Opvallend grote kelk.

Kwaliteit: tamelijk stevig; vrij goed van smaak; het vruchtvlees is wit of iets rose.

Gebruik: verse consumptie.

Plukt niet of zeer moeilijk zonder dop.

OPMERKINGEN: planttijd zomer. Geschikt voor tweejarige teelt. Kan voor het eerste oogstjaar betrekkelijk nauw worden geplant. Lijkt geschikter voor klei dan voor zand.

N — Georg Soltwedel. K.: G. Soltwedel, Deutsch Evern, Duitsland. Intr.: 1942.

Hoewel dit ras in proeven in het midden des lands slecht heeft voldaan, wordt het in Paterswolde en omgeving beproevenswaardig geacht. Het ras is daar zeer vruchtbaar.

Het is gemakkelijk herkenbaar aan de vrij lichtgroene, zeer sterk behaarde bladeren, de aanliggende beharing der bladstelen en de typisch gevormde vruchten met grote, vaak dubbel getande kelk-slippen.

GROEI: matig tot krachtig; vrij veel uitloperplanten.

BLOEI: laat. Bloemen tweeslachtig met veel goed stuifmeel.

VRUCHTBAARHEID: onder gunstige omstandigheden groot, anders matig tot gering.

VRUCHT:

Rijptijd: laat.

Uiterlijk: weinig aantrekkelijk; vrij grote, lang kegelvormige tot cilindrische vruchten; donkerrood van kleur; grote kelk.

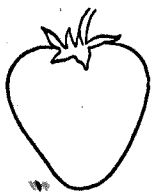
Kwaliteit: vrij stevig, weinig sappig en iets sponzig van structuur. Vrij goed van smaak. Vruchtvlees bloedrood.

Gebruik: verse consumptie.

Plukt niet zonder dop.

ZIEKTEN E.D.: gevoelig voor virus.

O — Madame Lefebvre. Intr.: R. Hendriksen te Reeuwijk.

Dit ras heeft zich lang gehandhaafd door zijn ongevoeligheid voor ziekten, vooral voor virus, en zijn vroegheid en productiviteit. De vruchten zijn groot en daardoor goedkoop te plukken. De bloemen zijn echter erg gevoelig voor nachtvorst en de kwaliteit van de vruchten is beslist slecht, hoewel mogelijk is, dat hierin plaatselijke verschillen bestaan. De teelt van dit ras in de open grond moet dan ook worden afgeraden.

GROEI: goede groeier; vrij veel uitloperplanten. Goed winterhard.

BLOEI: vroeg, bloemen tweeslachtig. Veel kans op nachtvorstschade.

VRUCHTBAARHEID: goed.

VRUCHT:

Rijptijd: vroeg.

Uiterlijk: groot tot middelmatig van grootte; kegelvormig; helderrood. Gevoelig voor meeldauw.

AARDBEI

Kwaliteit: vrij zacht; smaak slecht, zuur; vruchtvlees oranje.

Gebruik: uitsluitend verse consumptie.

Plukt niet zonder dop.

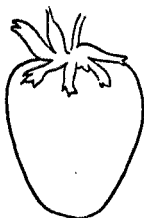
ZIEKTEN E.D.: gevoelig voor meeldauw, maar niet gevoelig voor virus en slechts weinig voor aardbeimijt, aaltjes en blad-vlekken.

Eigenaars van goedgekeurde klonen:

Aardbeicommissie van de A.B.T.B., afd. Huissen. Huissen.

P. Daams, Ens, N.O.P.

- O — Bowa. K. en intr.:** Proeftuin van de V.V.T.B., Zaltbommel. Kw.r. 1952.

Hoewel de vruchten van dit ras sterk opvallen door hun mooie uiterlijk en lekkere smaak, blijkt het ras in de teelt tegen te vallen; door de slechte vruchtzetting van de latere bloemen blijft de opbrengst meestal gering, vooral bij slecht weer tijdens de bloei en bij een zwakker ontwikkeld gewas. Op zandgrond zijn de vruchten te zacht en te bleek van kleur. In Zeeland voldoet het ras evenmin en ook elders zal het alleen bij uitzondering bevredigen.

GROEI: fors en gezond; tamelijk veel uitlopers. Goed winterhard.

BLOEI: middentijds; overvloedig. Gevoelig voor nachtvorst. Bloemen tweeslachtig; de latere bloemen in de trossen zetten meestal slecht.

VRUCHTBAARHEID: zeer matig.

VRUCHT:

Rijptijd: vroeg-middentijds.

Uiterlijk: mooi, door regelmatige, afgerondkegelvormige, glanzende, lichtrode vruchten.

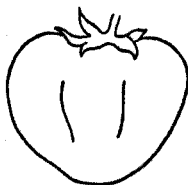
Kwaliteit: op klei matig stevig, op zand zacht; vrij sappig, goed van smaak; gevoelig voor vruchtrot.

Gebruik: verse consumptie.

Plukt niet zonder dop.

ZIEKTEN E.D.: Weinig gevoelig voor ziekten.

- O — Madame Moutot.** Franse aardbei, vermoedelijk uit het begin van deze eeuw, met een groot verspreidingsgebied, vooral in zuidelijker landen.

Dit ras heeft zich kunnen handhaven door de grote vruchten, en dus geringe plukkosten. De laatste jaren is de waardering voor de Madame Moutot sterk gedaald. Men ontdekte, hoe slecht het uiterlijk en de kwaliteit der vruchten is in vergelijking met andere rassen, hoewel dit ras in bepaalde streken steviger vruchten schijnt te geven dan elders.

Door de selectie van een groene kloon is het euvel van voorjaarsbont in dit ras overwonnen.

GROEI: forse groeier, met vrij veel uitloperplanten.

BLOEI: vrij laat; bloemen tweeslachtig; vaak veel slecht ontwikkelde meeldraden en betrekkelijk weinig goed stuifmeel. Misvormde vruchten komen daardoor nogal eens voor.

VRUCHTBAARHEID: vrij goed.

VRUCHT:

Rijptijd: vrij laat.

Uiterlijk: lelijk door de grote, grove, onregelmatig gevormde, ongelijkmatig rood gekleurde vruchten. De kleinere vruchten zijn vaak kort kegelvormig tot hoogronde; de grote sterk geribd en breed kamvormig.

Kwaliteit: vrij stevig, vruchten soms iets hol; matig sappig tot iets droog en melig; matig tot goed van smaak; oranje van kleur.

Gebruik: hoofdzakelijk verse consumptie, ongeschikt voor invriezen.

Plukt zonder dop vrij moeilijk.

ZIEKTEN E.D.: zeer gevoelig voor aaltjes, vrij gevoelig voor verwelkingsziekte, meeldauw en virus; weinig voor aardbeimijt, bladvlekken en voorjaarsbont. Vruchten gevoelig voor vruchtrot.

OPMERKINGEN: planttijd zomer of voorjaar. Op meerjarige bedden of rijen. Speciaal voor klei; voorzichtigheid met stikstofbemesting is geboden. Door dichte bladmassa weinig onkruidbestrijding.

Eigenaar van een goedgekeurde kloon:

Fa. A. van Liere & Zn., Kapelle-Biezelinge.

RASSEN VOOR DE TEELT ONDER GLAS

A — Deutsch Evern.

Voldoet nog steeds goed onder glas. Zie blz. 18.

N — Macherauchs Frühernte.

Kan onder glas hoge opbrengsten geven. Vormt een zwaar bladgewas. Beproevenswaardig, mits men over gezonde planten beschikt. Soms, speciaal op zandgrond, zijn de vruchten te zacht. Zie blz. 21.

N — Regina.

In de meeste proeven lagen de opbrengsten lager dan van Macherauchs Frühernte en Deutsch Evern; in een enkel geval echter hoger. Door grotere vruchten geringere plukkosten. De vruchten zijn niet ongevoelig voor vruchtrot. Dient nog verder te worden geprobeerd. Zie blz. 22.

O — Laxton van Glanerbrug. (Roem van Apeldoorn; in Duitsland: Amazone). Herkomst niet bekend.

Te Paterswolde wordt dit ras nog vrij algemeen onder platglas geteeld en gewaardeerd om zijn productiviteit, de geringe gevoeligheid voor degeneratieziekten en geschiktheid voor dro-

AARDBEI

gere grond. Een bezwaar is de ongelijkmatige grootte der vruchten, die spoedig klein worden en daardoor duur zijn in het plukken. Bij Apeldoorn is het ras bijna verdwenen.

GROEI: vrij lage groeiwijze; tamelijk veel uitlopers. Goed winterhard.

BLOEI: vroeg. Bloemen tweeslachtig, met veel goed stuifmeel. Gevoelig voor nachtvorst.

VRUCHTBAARHEID: goed.

VRUCHT:

Rijptijd: vroeg.

Uiterlijk: de eerste vruchten zijn vrij groot, de latere nemen snel in grootte af; breedronde tot niervormig. Vruchtkleur gelijkmatig helderrood.

Kwaliteit: stevig, sappig, goed van smaak. Vruchtvlees oranje.

Gebruik: plukt niet zonder dop.

ZIEKTEN E.D.: gevoelig voor aardbeimijt, ongevoelig voor virus.

O — Madame Lefeber.

Alleen te Huissen wordt dit ras nog vrij algemeen gebruikt voor de glasteelt. De productiviteit is goed, en door de grote vruchten zijn de plukkosten geringer dan van Deutsch Evern. Zie blz. 23.

RASSEN WAAROVER MEER ERVARING GEWENST IS

Glasa (K 104—4). K.: Proef- en Selectiebedrijf „De Bommelerwaard” te Zaltbommel. Gewonnen in 1949 uit een kruising van Howard 17 met Deutsch Evern. Nog niet in de handel.

Weinig uitstoelende plant met een gering aantal forse bladeren. Veel uitloperplanten. Winterhardheid gering. Bloei vroeg. Bloemen vrij weinig in aantal, aan korte stelen; bloemen blijven daardoor onder het blad; tweeslachtig, met voldoende goed stuifmeel. Gevoelig voor nachtvorst.

Vruchtbaarheid matig, maar rijptijd zeer vroeg; zelfs enkele dagen vroeger dan Deutsch Evern.

Vruchten groot, stomp kegelvormig; helder oranje met wit tot rose vruchtvlees, vrij zacht, maar weinig kwetsbaar. Goed van smaak. Plukt moeilijk zonder dop.

Gevoelig voor meeldauw.

Komt alleen in aanmerking voor beproeving onder glas.

Senga-Sengana. K.: R. von Sengbusch, Hamburg, Duitsland. Intr.: 1954. Alleenvermeerderingsrecht in Nederland: H. Fleuren, Baarlo. Kw.r.: 1956.

Een gezond, krachtig groeiend, goed winterhard gewas met veel uitloperplanten; tweeslachtige bloemen. Hoge productie. Vruchten vrij laat rijp; de eerste zijn groot, de latere middelmatig van grootte; kegelvormig met iets afgeronde top; zeer gelijkmatig, iets bruinig rood van kleur; stevig; vruchtvlees oranje met wit; sappig; goed van smaak. Kan zonder dop worden geplukt.

I.V.T.-Selectie 667. K.: I.V.T., Wageningen; in 1949 geselecteerd uit een kruising van Jucunda met Sparkle. Nog niet in de handel.

Planten met een vrij gedrongen groeiwijze; en een voldoende uitloperontwikkeling. Bloemen tweeslachtig. Productief. Vruchten middelmatig rijp; kunnen goed zonder dop worden geplukt; zeer matig van kwaliteit; tamelijk groot, kegelvormig, oranje met wit vruchtvlees; matig stevig; tamelijk droog en matig van smaak.

Vrij gevoelig voor bladplekken.

ABRIKOOS

(*Prunus armeniaca*)

Abrikozen worden in Nederland nog vrijwel uitsluitend door liefhebbers geteeld. De teelt is zeer riskant door de vroege bloei. Overigens is het een gemakkelijk te telen gewas, dat hoge opbrengsten kan geven, die tegen hoge prijzen geveild kunnen worden. Het telen voor eigen gebruik is zeker aan te bevelen; handelsteelt is beproevenswaard in streken met weinig nachtvorst in de tijd vanaf twee weken voor de bloei van de kersen. Door het I.V.T. wordt gezocht naar rassen, die goed nachtvorsten kunnen verdragen, of die later bloeien. In normale winters komt geen vorstschade voor; de strenge vorst van voorjaar 1956 heeft bij sommige nieuwe, nog in onderzoek zijnde rassen geen schade aangericht; bij de meeste andere rassen is een groot deel van het vruchthout bevroren evenals de toppen van de voorjarige scheuten.

RASSEN

Hongaarse.

Een goed ras, dat echter niet altijd voldoende vruchtbaar is. Heeft een sterke groei; is meestal goed winterhard. Is waarschijnlijk zelffertil. De vrucht rijpt in augustus, is groot, heeft matig vast vlees en een matige smaak. De kern is zoet en smaakt hazelnoot-amandelachtig.

Tros Oranje.

Het meest verbreide ras in ons land. Een goed ras, waarvan de vruchten meer geschikt zijn voor keuken en fabriek dan voor tafelgebruik. Heeft een sterke groei; is goed winterhard. Zelffertil. De vruchtbaarheid is uitstekend. De vrucht rijpt begin augustus, iets voor de Hongaarse, is klein, heeft vast vlees en smaakt goed. De kern is zoet en smaakt amandelachtig.

Bredase.

Een tamelijk goed, zeer oud, Nederlands ras, dat zijn weg heeft gevonden naar allerlei landen. Heeft een matige groei en is goed winterhard. Zelffertil. De vruchtbaarheid is goed. De vrucht rijpt in augustus, is vrij klein, heeft vast vlees en een goede smaak. De kern is zoet en smaakt hazelnootachtig.

ONDERSTAMMEN

Vanouds was de Enkele Boerenwitte de voor de abrikoos gebruikte onderstam in Nederland. Er komt in deze onderstam echter nogal eens virusziekte voor.

Er zijn vele andere onderstammen, die voor beproeving als onderstam voor abrikoos in aanmerking komen; een uitgebreid onderzoek hieromtrent is gaande. St. Julien A, Hauszwetsche en Brompton schijnen goede onderstammen voor abrikoos te zijn; ook perzikzaailing is beproevenswaard, vooral op de lichtere gronden; hij schijnt echter niet met alle rassen voldoende verenigbaar te zijn.

AMANDEL

(*Prunus amygdalus*)

Tot de minder bekende soorten behoort behalve de abrikoos, die eens van enig belang is geweest en dit weer zou kunnen worden, ook de amandel, die men meer in de winkels dan in de boomgaarden zal blijven aantreffen.

De vruchtamandel bloeit zeer vroeg en is daardoor onzeker in oogst. Ook is het hout sterk geneigd tot insterven. Er bestaat een ras met zachte steen (à coque tendre), dat in Frankrijk de reputatie heeft zich het best te voegen naar het klimaat van het Noorden en daarnaast een harde (à coque dure), welk ras hier wel eens aangetroffen is. Men heeft een hamer nodig om de pit uit de steen te halen.

Als onderstam voor perzik wortelt de amandel voor onze natte gronden te diep. De dubbelbloesemamandel is een sierlijke trekheester.

APPEL

(*Malus*)

De huidige produktie van appels bedraagt ongeveer 400.000 ton. Hiervan moet 30 à 40 % worden geëxporteerd. De totale produktie in ons land is thans 4,3 maal zo groot als de vooroorlogse, maar ook in andere landen is de produktie sterk toegenomen. In Italië bijvoorbeeld is de huidige produktie 3 maal zo groot als de vooroorlogse. De italiaanse export is daarbij veel minder eenzijdig op een bepaald land gericht. Nederland exporteert voornamelijk naar West-Duitsland; hetgeen de concurrentiemogelijkheden voor Italië vergroot.

Italië en Nederland exporteren de meeste appels na november. Grote hoeveelheden fruit worden in de koelhuizen bewaard om de prijzen te stabiliseren, maar vaak ook geeft dit weinig voordelen omdat de bewaarkosten hoog zijn en het verliespercentage meestal groot is.

A — Hoofdrassen

Yellow transparent (blz. 30)
 James Grieve (blz. 30)
 Cox's Orange Pippin (blz. 31)
 Schone van Boskoop (blz. 32)
 Jonathan (blz. 33)
 Lombartscalville (blz. 33)

Golden Delicious (blz. 34)

B — Aanvullende rassen

Ellison's Orange (blz. 35)
 Glorie van Holland (blz. 35)
 Laxton's Superb (blz. 36)
 Winston (blz. 37)

N — Beproevenwaardige rassen

Stark Earliest (blz. 37)
 Tydemans Early Worcester (38)
 Laxton's Fortune (blz. 38)

O — Rassen van zeer beperkte betekenis

Perzikrode Zomerappel (blz. 39)
 Zigeunerin (blz. 39)
 Benoni (blz. 40)
 Manks Codlin (blz. 40)
 Bramley Seedling (blz. 40)
 Present van Engeland (blz. 41)
 Gronsvelder Klumpke (blz. 41)

Zoete appels

Zoete Kroon (blz. 42)
 Dijkmanszoet (blz. 42)
 Zoete Ermgaard (blz. 43)

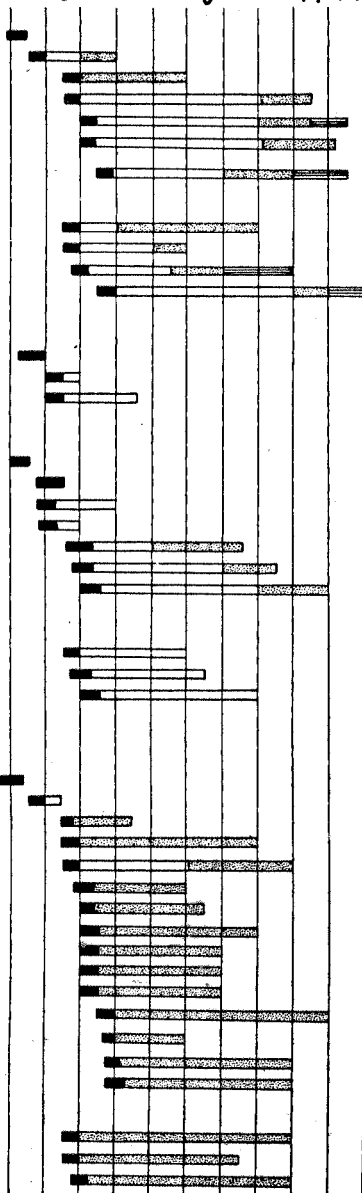
Rassen waarover meer ervaring gewenst is

Close (blz. 43)
 Alton (blz. 43)
 Taunton Cross (blz. 44)
 Prinses Beatrix (blz. 44)
 Ingrid Marie (blz. 44)
 Lobo (blz. 44)
 Citrine (blz. 44)
 Appel van Paris (blz. 45)
 Jan Steen (blz. 45)
 Ceres (blz. 45)
 Rubens (blz. 45)
 Melrose (blz. 45)
 Lucullus (blz. 46)
 Prinses Margriet (blz. 46)
 Prinses Irene (blz. 46)

Zoete appels

Primus (blz. 46)
 Robijn (blz. 46)
 Zoete Oranje (blz. 47)

A S O N D J F M A M

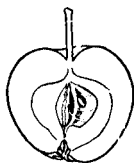

- pluktijd
 □ bewaarperiode in bewaarplaats
 ▨ idem in koelhuis
 ▩ idem in gascel

RASSEN

(Zie voor zoete appels blz. 42).

- A — Yellow transparent** (Transparente Jaune). Komt uit het Baltische deel van het oude Tsarenrijk, men meent wel uit Lijfland.

Het is nog steeds het vroegste ras van behoorlijke kwaliteit. In de noordelijke provincies zal het ras waarschijnlijk door latere appels, bijv. Stark Earliest uit het Zuiden worden verdrongen.

GROEI: groeit tamelijk zwak en vormt een steile kroon, is dicht bebladerd.

BLOEI: vroeg, stuifmeel is goed.

VRUCHTBAARHEID: het ras is regelmatig en vroeg vruchtbaar doch geeft slechts een matige opbrengst.

VRUCHT:

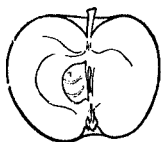
Rijptijd: einde juli — begin augustus, rijpt snel na.

Uiterlijk: middelmatig groot, iets onregelmatig van vorm, bleekgroen tot groengeel van kleur, tere schil.

Kwaliteit: vrij zuur, hand- en moesappel.

ZIEKTEN E.D.: het ras heeft veel last van kanker en voortijdige val.

- A — James Grieve. K.: J. Grieve.** In 1880 door het Schotse kwekershuis Dickson te Edinburg in de handel gebracht.

Deze goede zomerappel wordt veel aangeplant, mede door zijn geschiktheid voor kleine boomvormen. Vraagt een zorgvuldige behandeling en moet voorzichtig worden geplukt; heeft een zeer tere schil, waardoor grote moeilijkheden optreden bij het vervoer.

GROEI: groeit tamelijk zwak, vormt een matig grote kroon. Op IX is de groei uitgesproken zwak. Als blijver op sterke en zeer sterke onderstammen, als wijker en spil op tamelijk zwakke onderstammen.

BLOEI: middentijds, stuifmeel is goed.

VRUCHTBAARHEID: vroeg intredend, regelmatig en goed.

VRUCHT:

Rijptijd: plukrijp half augustus, eetrijp eind augustus tot oktober.

Uiterlijk: matig groot en regelmatig van vorm, de kleur is geel met rode strepen en soms rode blos.

Kwaliteit: vlees is gelig wit, zeer sappig en zacht met goed aroma.

Bewaarbaarheid: eventueel in koelhuis tot november te bewaren.

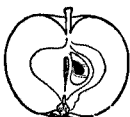
ZIEKTEN E.D.: het ras is nachtvorstgevoelig. Verdere bezwaren zijn de junival en voortijdige val. Op droogtegevoelige gronden last van bladval.

RODE MUTATIE

Erich Neumann's Roter James Grieve. K.: Erich Neumann, Zie-verich, Duitsland. Kw.r.: aangevraagd.

Deze knopmutant van de James Grieve is geheel of bijna ge-heel rood gekleurd. Heeft verder dezelfde eigenschappen als de James Grieve.

A — Cox's Orange Pippin. K.: Cox te Colnbrook Lawn, Bucks, Engeland, omstreeks 1830 en in 1850 door Ch. Turner in de handel gebracht.

Eén van de meest aangeplante rassen. De produktie is matig. Het ras stelt hoge eisen aan grond en teler. De smaak der vruchten wordt zeer gewaardeerd.

GROEI: groeit matig sterk, vormt een vrij brede open kroon, tamelijk ijl bebladerd. Als blijver op sterke en tamelijk sterke onderstammen, als wijker en spil op zwakke tot tamelijk zwakke onderstam.

BLOEI: middentijds, stuifmeel is goed.

VRUCHTBAARHEID: het ras is regelmatig en vroeg vruchtbaar, doch geeft slechts een matige kg-opbrengst.

VRUCHT:

Rijptijd: plukrijp half september, eetrijp van half novem-ber tot januari. Te bewaren in koelhuis, in bewaarplaats te snelle narijping, blijft in gascel te groen. Niet plukken voor ongeveer half september.

Uiterlijk: vrucht is tamelijk klein, enigszins platrond van vorm, bleekgroen van kleur, later geel met fraaie oranje-rode blos en strepen.

Kwaliteit: vlees tamelijk vast, zeer sappig, aangenaam zuur en zeer aromatisch, zeer goede handappel.

Bewaarbaarheid: gevoelig voor lage temperatuurbederf; in verband hiermede niet te vroeg plukken en *in het begin* van de bewaarperiode de temperatuur niet beneden 4° C laten komen. Hierdoor worden tevens een betere kleur, een betere kwaliteit en betere bewaaruitkomsten verkregen.

ZIEKTEN E.D.: Onder bepaalde omstandigheden, vooral bij vroege pluk veel stip, rotstip, steelrot en gebarsten vruchten, zeer gevoelig voor Californische pap en koperhoudende midde-len. Laat bij warmte en droogte, vooral op droogtegevoelige gronden, vaak zijn blad vallen, gevoelig voor nachtvorst, wordt veel aangetast door stambasisrot, een resistente tussenstam verdient daarom aanbeveling.

RODE MUTATIES:

De laatste jaren zijn een aantal kleurmutanten ontstaan. Voorlopig worden alleen de twee meest bekende genoemd.

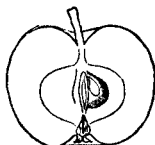
Crimson Cox: de vruchten zijn roder dan van de Cox's Oran-ge Pippin en vaak te paars, terwijl ze meestal meer roest om de kelk hebben. De smaak is als van de Cox's Orange Pippin.

APPEL

Over het algemeen maakt deze mutatie nog weinig opgang.

Cherry Cox: geeft donkerpaarsrode vruchten, welke vaak iets hoger zijn dan van de Cox's Orange Pippin. Over het algemeen wordt deze kleur niet zo erg gewaardeerd.

A — Schone van Boskoop (Goudreinette.) Herkomst onbekend

Door de sterke groei minder geschikt voor het huidige spillensysteem. De vruchtbaarheid begint laat, maar is dan zeer goed. Een kwaliteits-appel.

GROEI: groeit zeer sterk en vormt een zeer grote, brede boom met stevig hout. Geschikt voor hoogstam en struik, als blijverstruik op matig sterk tot sterke onderstammen, bij hoogstam op sterke onderstammen of zaailing. Ook M.IX wordt de laatste tijd gebruikt en voldoet goed. Af te raden op M.IV. De boom waait dan vaak scheef of breekt op de veredelingsplaats af.

BLOEI: vroeg, stuifmeel slecht, triploïde, vraagt kruisbestuiving.

VRUCHTBAAARHEID: laat intredend, maar dan zeer produktief en regelmatig.

VRUCHT:

Rijptijd: plukrijp tweede helft september, bewaarbaar tot maart in bewaarplaats, in koelhuis tot half april. Eetrijp vanaf december.

Uiterlijk: vrucht groot, regelmatig, groen tot groengeel van kleur met roest, soms ruw, vaak een blos.

Kwaliteit: vlees stevig en fris zuur, hand- en zeer goede moesappel; bijzonder geschikt voor verwerking tot moes, zoete most en gedroogd produkt.

Bewaarbaarheid: Tijdens de oogst op kleur sorteren. De groene vruchten kunnen i.v.m. de kleur het beste in de bewaarplaats, de gekleurde in de koelcel bewaard worden. In de koelcel gaat de smaak echter vaak achteruit. In bepaalde jaren zijn de groene vruchten gevoelig voor steelrot, terwijl de gekleurde vruchten bij te lange bewaring soms scald en bruinverkleurig rond het klokhuis vertonen.

ZIEKTEN E.D.: Het ras is gevoelig voor koperhoudende middelen, de vruchten worden dan vaak ruw en barsten. Plaatse-lijk komt proliferatieziekte voor, vrij gevoelig voor nachtvorst. Matig gevoelig voor droogteschade.

OPMERKING: De Schone van Boskoop voelt zich speciaal thuis op de zwaardere rivierklei van 40—60 % afslibbaar en zelfs op nog zwaardere gronden. Van deze gronden komen de best bewaarbare appels van uitstekende kwaliteit.

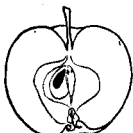
RODE MUTATIES:

Van de zeer vele rode mutaties zijn twee typen van belang. De mutaties van *Schmidt Hübsch* en van *Bieling* vormen

beide een zeer donkere, enigszins paarsrode appel. Wat zijn kleur aangaat is deze appel meer geschikt voor koelhuisbewaring.

De mutaties van *Geerlings* en van *Verheul* komen in de bewaarplaats pas later op kleur en kunnen dan zeer mooi worden. Voor koelhuisbewaring is dit type minder geschikt.

A — Jonathan. K.: Ph. Rick te Woodstock, New York, Ver. Staten van Amerika.

Bewaarmoeilijkheden (voornamelijk Jonathanbederf en spot) zijn de oorzaak van de afnemende waardering voor dit ras.

GROEI: groeit middelmatig sterk en vormt een middelmatige boom met veel slaphangend hout, vormt gemakkelijk een harttak, welke behouden moet worden in verband met de hangende groeiwijze. Als blijver op tamelijk sterke en sterke onderstammen, als wijker en spil op zwakke en tamelijk zwakke onderstammen.

BLOEI: middentijds, stuifmeel is goed.

VRUCHTBAARHEID: zeer vroeg, regelmatig en goed.

VRUCHT:

Rijptijd: plukken begin oktober, dan minder bewaarmoeilijkheden. Doorplukken is gewenst, bewaarbaarheid van december tot maart in bewaarplaats, in koelhuis tot half april, in gas ($6\% \text{ CO}_2 + 4\% \text{ O}_2$) tot half mei. Napluk uitsluitend in bewaarplaats. Eetrijp vanaf december.

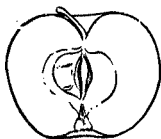
Uiterlijk: tamelijk klein, regelmatig gevormd, de kleur is geel met fraaie, effen rode blos.

Kwaliteit: vlees tamelijk vast, lichtzuur, goede hand- en moesappel.

Bewaarbaarheid: De bewaarmoeilijkheden kunnen groten-deels worden ondervangen door de appels voor de koelcel tijdig te plukken en desnoods iets aan de kleur op te offeren en door doorplukken. Naplukken i.v.m. kleur niet in de koelcel, doch in de bewaarplaats zetten. De grote vruchten zijn sterk onderhevig aan Jonathanbederf; de rijpgeogste vruchten (welke geheel rood gekleurd zijn) zijn zeer vatbaar voor Jonathanspot.

ZIEKTEN E.D.: het ras heeft veel last van meeldauw en is matig gevoelig voor droogte.

A — Lombartscalville. Door de familie Lombarts te Zundert onder de naam Lombartscalville in 1911 in de handel gebracht.

Deze appel wordt steeds meer aangeplant, mede door zijn goede vruchtbaarheid, zijn houdbaarheid en goede smaak. Een bezwaar is dat de schil vettig is en daardoor vaak stoffig wordt. Draagt vaak in trossen, moet gedund worden.

APPEL

GROEI: middelmatig sterk, vormt een regelmatige flinke boom, is dicht bebladerd. Geschikt voor struik, als blijver op tamelijke sterke, sterke en zeer sterke onderstammen en als wijker op tamelijk sterke onderstammen. M IX is vaak te zwak voor dit ras. Op zeer sterke onderstammen treedt de vruchtbaarheid laat in.

BLOEI: middentijds tot tamelijk laat, het stuifmeel is goed.

VRUCHTBAARHEID: vroeg, regelmatig en zeer goed.

VRUCHT:

Rijptijd: plukrijp eind september begin oktober, bewaarbaar tot maart in bewaarplaats, in koelcel tot eind april.

Eetrijp vanaf december. Eerst op kleur laten komen in de bewaarplaats. Bewaren in stofvrije ruimte.

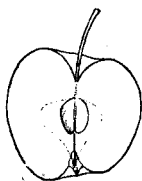
Uiterlijk: matig groot, meer breed dan hoog. De kleur is geelgroen, later geel, schil vettig.

Kwaliteit: smaak is lichtzuur, vlees tamelijk zacht, roomwit van kleur, goede handappel. Moet voorzichtig behandeld worden, smaak uitstekend.

Bewaarbaarheid: is door haar kleur meer geschikt voor de bewaarplaats dan voor de koelcel. In de koelcel gevoelig voor scald. Het verdient aanbeveling de partijen bestemd voor de koelcel, eerst enige tijd onder een afdak te laten bijkleuren, hierdoor wordt de kans op scald minder.

ZIEKTEN E.D.: het ras is vrij vatbaar voor meeldauw. Een goede luisbestrijding ter voorkoming van honingdauw is noodzakelijk. Grote vruchten hebben vaak last van glazigheid.

A — Golden Delicious. K.: A. H. Mullins, West Virginia, Ver. Staten van Amerika. Door Stark Brothers, Louisiana, in 1916 in de handel gebracht.

De grote vruchtbaarheid, de kwaliteit en duurzaamheid van de vrucht en de waardering door de handel, maken dit ras tot één van de meest aangeplante in ons land.

GROEI: groeit middelmatig sterk, op jonge leeftijd sterk, vormt een tamelijk grote regelmatige boom. Geschikt voor struikvorm, als blijver op tamelijk sterke onderstammen, vooral op M XI; M XVI moet worden afgeraden; als wijker op zwakke en tamelijk zwakke onderstammen. Geschikt voor spil.

BLOEI: middentijds tot tamelijk laat, stuifmeel is goed.

VRUCHTBAARHEID: zeer vroeg intredend, regelmatig en zeer goed.

VRUCHT:

Rijptijd: plukrijp half oktober, eetrijp december tot maart, in koelhuis tot april, bij gasbewaring 9 % CO₂ + 11 % O₂ tot half mei. Doorplukken is aan te bevelen. De tweede pluk is beter in bewaarplaats te bewaren tot februari. In het koelhuis en gascel kleuren ze niet bij.

Uiterlijk: middelmatig groot, regelmatig van vorm, heeft een zeer lange steel. De kleur is groengeel, later geel.

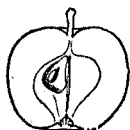
Kwaliteit: vlees tamelijk vast en zachtzuur op het laatst bijna zoet. Is een goede handappel.

Bewaarbaarheid: In bewaarplaats en koelcel zeer gevoelig voor gloeosporiumrot, in gas minder.

Doorplukken of sorteren op kleur; groene vruchten opslaan in fruitbewaarplaats. Vooral als de vruchten in de gascel worden bewaard is doorplukken zeer gewenst daar de vruchten in de gascel niet of nauwelijks nakleuren. Gevoelig voor rimpelen, daarom extra letten op de relatieve vochtigheidsgraad in bewaarplaats en koelcel.

ZIEKTEN E.D.: het ras is zeer vatbaar voor schurft. Op droogtegevoelige gronden last van bladval.

- B — Ellison's Orange. K.:** C. C. Ellison te Bracebridge en Wipf te Hartshorne Hall, Engeland. Een kruising van Cox's Orange Pippin x Witte Winter Calville. In 1911 in de handel gebracht door Pennell and Sons.

Dit ras voldoet plaatselijk zeer goed. Een voorwaarde is echter dat de bomen op goed ontwaterde gronden, zoals b.v. in de N.O. Polder, worden geplant; anders te veel kanker. Aanvulling voor Cox door verlenging van het seizoen.

GROEI: groeit middelmatig sterk en vormt een tamelijk grote steile boom. Geschikt voor struikvorm, als blijver op tamelijk sterke en sterke onderstammen, als wijker en spil op zwakke en tamelijk sterke onderstammen. Bij bewaring last van glazigheid, softscald en stip. Last van bladval op droge gronden.

BLOEI: is middentijds, stuifmeel is goed.

VRUCHTBAARHEID: tamelijk vroeg, tamelijk onregelmatig maar behoorlijk.

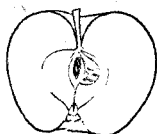
VRUCHT:

Rijptijd: plukrijp half september, bewaarbaar van half september tot oktober, rijpt in bewaarplaats snel na, in koelhuis tot maart te bewaren. Eetrijp vanaf half september.

Uiterlijk: is middelmatig groot, is hoger van vorm dan Cox's Orange Pippin; de kleur is geel met rode strepen, vaak een blos. De vette schil is een bezwaar.

Kwaliteit: vlees aangenaam zuur met een aromatische parfumsmaak, goede handappel voor september tot maart.

- B — Glorie van Holland. K.:** Hazelbag te Rockanje omstreeks 1890.

De vroege, regelmatige en zeer goede vruchtbaarheid doen dit ras handhaven, maar de vatbaarheid voor kanker en sterk verminderende groei op oudere leeftijd hebben dit ras in het B-sortiment gebracht. Het ras is geschikt voor export en is goedkoop te telen.

APPEL

GROEI: groeit vrij sterk, vormt een tamelijk grote boom, is dicht bebladerd, groei door grote vruchtbaarheid op oudere leeftijd vaak onvoldoende. Geschikt voor struikvorm, als blijver op tamelijk sterke, sterke en zeer sterke onderstammen, als wijker en spil op zwakke en tamelijk sterke onderstammen.

BLOEI: middentijds, stuifmeel is goed.

VRUCHTBAARHEID: tamelijk vroeg intredend, regelmatig en zeer goed.

VRUCHT:

Rijptijd: plukrijp half september, bewaarbaar in bewaarplaats tot eind november, in koelhuis tot januari, eetrijp vanaf oktober.

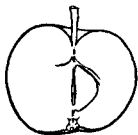
Uiterlijk: is middelmatig groot, regelmatig, fraai geel met rode blos en strepen.

Kwaliteit: is lichtzuur, goede hand- en fabrieksappel.

Bewaarbaarheid: grove vruchten en vruchten van jonge bomen zijn nogal gevoelig voor stip; deze vruchten dan ook niet gebruiken voor bewaring. Na januari kunnen veelal bruine vlekjes (scald) ontstaan op die plaatsen waar de vruchten tegen elkaar aanliggen; regelmatige controle is hierdoor noodzakelijk. De vruchten verliezen tijdens de bewaarperiode veel van hun aroma.

ZIEKTEN E.D.: heeft gauw last van magnesiumgebrek, terwijl er verder een virus in voorkomt, die ruwschilligheid veroorzaakt.

B — Laxton's Superb. K.: Laxton Brothers, Bedford, Engeland. Ontstaan uit een kruising van Wijker Pippin x Cox's Orange Pippin.

Ondanks de beurtjaren wordt dit ras nog steeds aangeplant, mede door de vraag voor export naar Engeland na het Cox's seizoen.

GROEI: groeit matig sterk to sterk, vormt een tamelijk grote boom met slappe, neerhangende takken, sterk snoeien om takbreuk te voorkomen. Geschikt als blijver op tamelijk sterke, sterke en zeer sterke onderstam, als wijker op zwakke en tamelijk zwakke onderstammen.

BLOEI: middentijds, stuifmeel goed.

VRUCHTBAARHEID: tamelijk vroeg intredend en goed, maar heeft uitgesproken beurtjaren, welke moeilijk zijn te voorkomen. Moet in draagjaren sterk gedund worden. Met een tussenstam wellicht minder last van beurtjaren. Aanwijzing hiertoe gaf een omenting van Zoete Campagne met Laxton's Suberp.

VRUCHT:

Rijptijd: niet plukken voor 2e helft september. Bewaarbaar tot half december, in koelhuis tot februari; in 8 % CO₂ + 12 % O₂ tot april, eetrijp vanaf oktober.

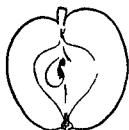
Uiterlijk: is middelmatig groot, regelmatig van vorm, groen met bruinrode blos. Na bewaring valt kleur vaak tegen.

Kwaliteit: kort na de pluk heeft dit ras een Cox's smaak, later is de smaak iets flauwer en minder aromatisch.

Bewaarbaarheid: gevoelig voor rimpelen, vooral bij te vroege pluk, daardoor ook minder geschikt voor de bewaarplaats. Voldoet goed in gascel met 8 % CO₂ + 12 % O₂ mits de relatieve vochtigheid niet te laag is. Vooral de grove vruchten zijn gevoelig voor stip en rotstip. Regelmatig controleren i.v.m. nestrot.

ZIEKTEN E.D.: vertoont vaak kaligebreksverschijnselen. Niet aanplanten op kaliarme gronden. Op droogtegevoelige gronden last van bladval.

B — Winston. K.: William Pope te Wokingham, Engeland. Kruising van Cox's Orange Pippin met Worcester Pearmain.

Door de goede bewaarbaarheid en geschiktheid voor kleine boomvormen, wordt dit ras nogal aangeplant.

In Zeeland veel last van meeldauw.

GROEI: groeit tamelijk sterk, vormt een tamelijk steil opgaande kroon, is tamelijk dicht bebladerd, uitbuigen gewenst. Geschikt voor struikvorm op zwakke onderstammen. Sterke onderstammen zijn ongeschikt, de vruchten blijven dan te klein.

BLOEI: is middentijds, stuifmeel is goed.

VRUCHTBAARHEID: is vroeg intredend, regelmatig en behoorlijk.

VRUCHT:

Rijptijd: niet plukken voor half oktober. Bewaarbaar tot april. In koelhuis tot mei. Bij gasbewaring 7 % CO₂ tot juni; de kleur blijft dan vaak achter. Eetrijp vanaf januari.

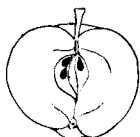
Uiterlijk: vrucht tamelijk klein, tamelijk regelmatig van vorm, donkergroen gekleurd, maar later geel met blos en strepen.

Kwaliteit: vlees vast, dikke schil, goed van smaak.

Bewaarbaarheid: kleurt in de fruitbewaarplaats vlugger na dan in het koelhuis. In het voorjaar dient op het rimpelen gelet te worden.

ZIEKTEN E.D.: in Zeeland veel last van meeldauw.

N — Stark Earliest. Ouders onbekend. Gevonden door Douglas Bonner te Orofino, Idaho, Ver. Staten van Amerika, 1938. In de handel gebracht in 1944 door Stark Brothers te Louisiana, Ver. Staten van Amerika.

Naar dit nieuwe ras is zeer veel vraag, mede door zijn vroegheid, goede smaak en zeer goed uiterlijk.

GROEI: groeit middelmatig sterk, tamelijk steil opgaande boom, is dicht bebladerd, geschikt voor struikvorm, als blijver op sterke onderstammen, als wijker en spil op zwakke onderstammen. Blijft op zeer sterke onderstammen misschien te klein. Open snoei is gewenst.

APPEL

BLOEI: is tamelijk vroeg, gelijk met Yellow transparent, stuifmeel is goed.

VRUCHTBAARHEID: vroeg en behoorlijk vruchtbaar.

VRUCHT:

Rijptijd: vroeg, ongeveer een week na de Yellow transparent. Verhandelbaar tot iets voor de James Grieve.

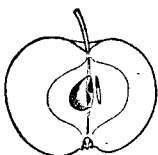
Uiterlijk: middelmatig groot, platrond, iets onregelmatig van vorm. Kleur rood op gele ondergrond.

Kwaliteit: vlees tamelijk vast, sappig, zeer goed aroma, lichtzuur, veel minder zuur dan Yellow transparent.

Bewaarbaarheid: de vrucht wordt niet snel melig en is ongeveer een maand verhandelbaar.

OPMERKINGEN: doorplukken is gewenst, daar dit ras tamelijk laat kleurt.

N — Tydeman's Early Worcester. K.: H. M. Tydeman, East Malling Research Station, Kent, Engeland in 1929. Het is een kruising van Red Mac Intosh met Worcester Pearmain, droeg voor het eerst in 1936.

Het fraaie uiterlijk van de vrucht en de goede smaak maken dit ras zeker beproevenswaardig. Het uiterlijk is veel mooier dan de James Grieve.

GROEI: groeit tamelijk sterk, maakt lange, vaak kale takken. Boom vormt moeilijk. Geschikt voor haagsysteem.

BLOEI: middentijds, stuifmeel is goed.

VRUCHTBAARHEID: vroeg intredend en behoorlijk.

VRUCHT:

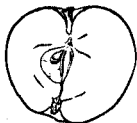
Rijptijd: einde augustus — begin september, gelijk met de James Grieve.

Uiterlijk: middelmatig groot, regelmatig van vorm, fraai helderrood gekleurd op crèmekleurige ondergrond.

Kwaliteit: vlees wit, sappig, zacht, lichtzuur en aromatisch. Goede handappel, is goed vervoerbaar.

ZIEKTEN E.D.: het ras is kankergevoelig.

N — Laxton's Fortune. K.: Laxton Brothers, Bedford, Engeland in 1904. Een kruising van Cox's Orange Pippin met Wealthy.

Dit ras heeft voor- en tegenstanders. De goede en vroege vruchtbaarheid, de geschiktheid voor kleine boomvormen staan tegenover de vaak onvoldoende kleur en het iets droge vruchtvlees.

GROEI: groeit tamelijk sterk, vormt een matig grote boom, bebladering doet aan Wealthy denken. Geschikt voor struikvorm, als blijver op sterke, als wijker op tamelijk sterke onderstammen.

BLOEI: is middentijds, stuifmeel is goed.

VRUCHTBAARHEID: vroeg intredend, regelmatig en behoorlijk.

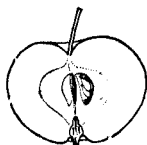
VRUCHT:

Rijptijd: plukrijp begin september, bewaarbaar tot half november, verliest spoedig zijn smaak, eetrijp vanaf eind september.

Uiterlijk: is middelmatig groot, regelmatig van vorm, kleur is groengeel tot geel met rode blos en strepen.

Kwaliteit: vlees roomwit, tamelijk zacht, bijna zoet, vrij droog, aromatisch.

O — Perzikrode Zomerappel (Pfirsichroter Sommerapfel).

De grote vatbaarheid voor schurft, het onregelmatig rijpen en het vaak niet op kleur komen van de vruchten, die bovendien snel melig worden, doen dit ras in waarde dalen. Dunnen is steeds gewenst.

GROEI: groeit tamelijk zwak, vormt een kleine, brede, dichte kroon. Geschikt voor struik, als blijver op tamelijk sterke, sterke en zeer sterke onderstammen, als wijker op tamelijk sterke onderstammen.

BLOEI: zeer vroeg, stuifmeel goed, draagt met eigen stuifmeel niet steeds voldoende.

VRUCHTBAARHEID: zeer vroeg, regelmatig en zeer goed, draagt in trossen; vruchtdunnen gewenst.

VRUCHT:

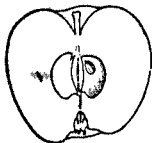
Rijptijd: begin augustus, rijpt ongelijk, moet worden doorgeplukt, wordt snel melig.

Uiterlijk: middelmatig groot, regelmatig van vorm, kleur bleekgroen, vaak een fraaie lichtrode effen blos bij goede rijpheid.

Kwaliteit: vlees zacht en lichtzuur, matige handappel voor begin augustus.

ZIEKTEN E.D.: zeer vatbaar voor schurft.

O — Zigeunerin. Door Vallen te Swalmen ingevoerd uit Riga.

Wordt vrijwel niet meer aangeplant wegens zeer matige kwaliteit. Veel voortijdige val.

GROEI: groeit tamelijk zwak en vormt een tamelijk kleine steile boom met weinig vertakt hout. Geschikt voor struikvorm, als blijver op sterke en zeer sterke onderstammen, als wijker op tamelijk sterke onderstammen.

BLOEI: zeer vroeg, stuifmeel is goed, vormt parthenocarpische vruchten.

VRUCHTBAARHEID: vroeg, regelmatig en behoorlijk, moet gedund worden.

VRUCHT:

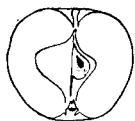
Rijptijd: eind augustus begin september, rijpt ongelijk.

Uiterlijk: vrucht groot, fraai rood gestreept.

Kwaliteit: vlees iets droog, zacht zuur, matige handappel.

APPEL

- O — Benoni.** Herkomst Massachusetts, Ver. Staten van Amerika ± 1800.

De uitgesproken beurtjaren en het vaak te klein blijven van de vruchten manen tot zeer grote voorzichtigheid.

GROEI: groeit middelmatig sterk, steil opgaand, dicht bebladerd. Geschikt als blijver op matig sterke, sterke en zeer sterke onderstammen, als wijker en spil op tamelijk sterke en zwakke onderstammen.

BLOEI: middentijds, stuifmeel goed.

VRUCHTBAARHEID: vroeg intredend, maar met uitgesproken beurtjaren, uitbuigen en dunnen van de vruchten gewenst.

VRUCHT:

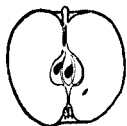
Rijptijd: iets voor of gelijk met James Grieve, eind augustus/begin september.

Uiterlijk: tamelijk klein, tot middelmatig, geel met gestreepte helderrode blos, schil dik.

Kwaliteit: vlees geel, zeer vast, sappig, aromatisch, uitstekende handappel.

ZIEKTEN E.D.: het ras heeft last van vroege val.

- O — Manks Codlin. K.:** Kewley, Ballanard, Isle of Man, Engeland, 1815.

De middelmatige kwaliteit van dit ras en de vraag naar betere kwaliteit maken, dat dit ras praktisch niet meer wordt aangeplant.

GROEI: groeit zwak en vormt een kleine, dichtbebladerde boom. Geschikt voor struikvorm, als blijver op zeer sterke onderstammen, als wijker op tamelijk sterke onderstammen.

BLOEI: zeer vroeg, stuifmeel goed.

VRUCHTBAARHEID: zeer vroeg, regelmatig en zeer goed, vruchtzetting vaak zeer groot, vruchtdunnen noodzakelijk.

VRUCHT:

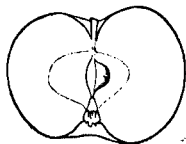
Rijptijd: plukrijp eind augustus, eetrijp vanaf september tot oktober.

Uiterlijk: tamelijk klein, bleekgeel, soms zwakke blos.

Kwaliteit: vlees vast, lichtzuur, matige handappel, behoorlijke moesappel, kwaliteit en houdbaarheid zijn afhankelijk van de pluktijd, wordt soms te vroeg geplukt. Doorplukken gewenst.

OPMERKINGEN: veel dunnen is noodzakelijk.

- O — Bramley's Seedling. K.:** Bramley te Southwell (Notts.) Engeland. In 1876 in de handel gebracht.

De sterke groei, late vruchtbaarheid en de goede bewaarbaarheid van betere kwaliteitsrassen verminderen de waarde van dit ras.

GROEI: groeit bijzonder sterk en vormt een zeer grote, brede boom met stevig hout. Geschikt voor hoogstam en struik. Voor hoog-

stam zeer sterke onderstammen, voor struik tamelijk sterke onderstammen. Ongeschikt voor wijker.

BLOEI: middentijds, stuifmeel slecht. Bestuiving noodzakelijk.

VRUCHTBAARHEID: is zeer goed en regelmatig, maar tamelijk laat.

VRUCHT:

Rijptijd: plukrijp eind september, in bewaarplaats tot december, in koelhuis tot half februari, eetrijp vanaf december.

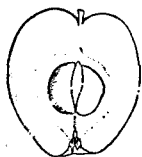
Uiterlijk: vrucht groot tot zeer groot, onregelmatig van vorm, groen met zwakke bloes, *niet mooi*.

Kwaliteit: goede moes- en fabrieksappel.

Bewaarbaarheid: in verband met de bruinverkleuring bij bewaring in gascel steeds mislukking. Zeer gevoelig voor scald.

ZIEKTEN E.D.: de gevoeligheid voor nachtvorst is groot; de vruchten hebben vaak vorstneuzen.

O — Present van Engeland. Herkomst onbekend.

Heeft plaatselijk b.v. in de IJsselstreek en de Beemster nog enige betekenis, maar wordt vooral wegens zijn boomvorm en matige kwaliteit niet meer aangeplant. Wordt soms nog wel gebruikt voor het omenten van hoogstammen.

GROEI: groeit tamelijk zwak. Door de lange kale takken lastig tot een boom, passende in het huidige plantsysteem, te vormen. Geschikt voor hoogstam en halfstam als blijver op sterke en zeer sterke onderstammen, als wijker op sterke en tamelijk sterke onderstammen; voor struikvorm niet geschikt.

BLOEI: middentijds, stuifmeel goed.

VRUCHTBAARHEID: draagt vroeg en zeer goed.

VRUCHT:

Rijptijd: plukrijp eind september, bewaarbaar tot februari, in koelhuis tot half maart. Eetrijp vanaf december.

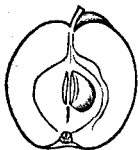
Uiterlijk: middelmatig grote, hoge, enigszins onregelmatige appel, bleekgroen, later lichtgeel van kleur.

Kwaliteit: wit, los vruchtvlees, zachtzuur. Een behoorlijke handappel met groot klokhuis.

Bewaarbaarheid: bij bewaring last van stip en scald.

OPMERKINGEN: bij doorplukken napluk eerst op kleur laten komen.

O — Gronsvelder Klumpke. Kleurmutatie van Eisdener Klumpke. Gevonden door de landbouwonderwijzer Claesens, Gronsveld.

In Limburg komt dit ras nog vrij veel voor en wordt dan als hoogstam gebruikt. Alleen geschikt voor extensieve bedrijven.

GROEI: groeit sterk en vormt een grote boom met breeduthangende takken. Stammen scheuren gemakkelijk uit elkaar. Geschikt voor hoogstam op goede grond.

APPEL

BLOEI: laat, stuifmeel goed.

VRUCHTBAAARHEID: tamelijk vroeg intredend en goed, vaak beurtjaren.

VRUCHT:

Rijptijd: plukrijp begin oktober, bewaarbaar in bewaarplaats tot maart, in koelhuis tot mei, eetrijp vanaf december.

Uiterlijk: tamelijk groot, typische vleesknobbel bij de steel; rood, enigszins gestreept.

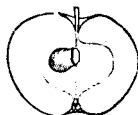
Kwaliteit: vlees stevig en enigszins droog, tamelijk goede moesappel, zeer matige handappel.

ZIEKTEN E.D.: neiging tot voortijdige val.

ZOETE APPELS

Alhoewel de vraag naar zoete appels steeds afneemt, zijn enkele rassen opgenomen, daar er plaatselijk nog wel vraag naar is.

Zoete Kroon. Gevonden door S. H. Brouwer te Noordbroek (1870) en 20 jaar later in de handel gebracht.

GROEI: groeit matig sterk en vormt een tamelijk grote boom. Geschikt voor struikvorm, desnoods voor hoogstam. Als blijver op sterke en zeer sterke onderstammen, als wijker op tamelijk sterke onderstammen.

BLOEI: laat, stuifmeel is goed.

VRUCHTBAAARHEID: tamelijk vroeg, tamelijk regelmatig en goed. Is voor een zoete appel produktief, soms beurtjaren.

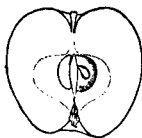
VRUCHT:

Rijptijd: plukrijp half september. Consumptietijd vanaf oktober. In het zuiden van ons land een herfstappel. In het koelhuis bewaarbaar tot februari.

Uiterlijk: tamelijk klein, goudgeel met gestreepte rode blos, fraai.

Kwaliteit: behoorlijke hand- en kookappel, zoet. Vlees is gelig wit, vaak glazig.

Dijkmanszoet. Vermoedelijk in de omgeving van Maurik of Wijk bij Duurstede ontstaan.

GROEI: groeit sterk en vormt een grote boom, geschikt voor hoogstam, met struiken is nog weinig ervaring.

BLOEI: tamelijk laat, stuifmeel is goed.

VRUCHTBAAARHEID: draagt tamelijk vroeg en goed, maar heeft last van beurtjaren.

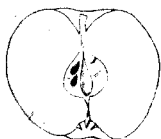
VRUCHT:

Rijptijd: plukrijp 2e helft van september, consumptietijd vanaf oktober. Bewaarbaar tot half januari.

Uiterlijk: middelmatig groot, groen, later geel met rood-gestreepte blos.

Kwaliteit: zoet, goede kook- en droogappel met hoge opbrengst.

Zoete Ermgaard. Vermoedelijk van Nederlandse herkomst, staat vermeld in de Nederlandse Boomgaard van 1864.

Zoete appel van goede kwaliteit en late vruchtbareid, die door zijn beurtjaren vrijwel niet meer wordt aangeplant.

GROEI: sterk, vormt een grote hoogopgroeinde boom, maakt veel fijn hout, komt voor als hoogstam en struik op sterke onderstammen.

BLOEI: laat, stuifmeel goed.

VRUCHTBAARHEID: is laat vruchtbaar, in draagjaren overvloedig, draagt aan de toppen van de takken.

VRUCHT:

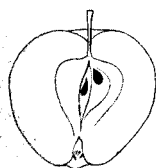
Rijptijd: plukrijp begin oktober, bewaarbaar tot en met februari, consumptietijd vanaf oktober.

Uiterlijk: vrucht middelmatig groot, onregelmatig van vorm, kleur is lichtgroen, later geel met rode blos.

Kwaliteit: vlees is vast, wit, droog, zeer goede kookappel.

RASSEN WAAROVER MEER ERVARING GEWENST IS

Close. K.: C. P. Close van het U.S.D.A. te Arlington, Virginia, Ver. Staten van Amerika. De ouders zijn onbekend, het ras is in 1925 gewonnen en in 1938 in de handel gebracht.

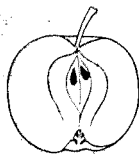
De boom groeit sterk, is dicht bebladerd en vormt een pyramidale kroon. Bloeit middentijds, het stuifmeel is zeer slecht. De vruchtbaarheid treedt vroeg in. De rijptijd valt enkele dagen voor de Yellow transparent, maar de vruchten zijn snel melig. Het is een hoge, onregelmatige, tamelijk grote appel met een grote donkerrode blos op gele ondergrond.

Het vlees is wit en friszuur van smaak.

Het ras is gevoelig voor nachtvorst, heeft weinig last van schurft en is matig vatbaar voor meeldauw en bladluizen.

Een goede bestuiving zal de vruchtbaarheid waarschijnlijk verhogen en regelmatigere vruchten geven. Er wordt dan ook naar een goede bestuiver gezocht.

Alton. K.: New York State Agric. Exp. Station, (Richard Wellington) Geneva, N.Y. Ver. Staten van Amerika, in 1923. Het is een kruising van Early MacIntosh x New York 845. (Red Canada x Transparente jaune).

De boom groeit sterk, maakt zeer lange, slappe takken, groeit tamelijk breeduit en is ijel bebladerd. Vormt lastig.

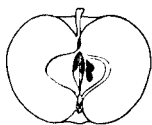
Bloei middentijds, gelijk met de James Grieve. Het stuifmeel is goed. Het ras is goed en vroeg vruchtbaar. De rijptijd is eind augustus even voor de James Grieve; doorplukken is gewenst. De appel is matig groot en tonvormig met een lange steel. De kleur is groengeel met een rode blos.

Het vlees is tamelijk zacht, wit, soms enigszins rood aangelopen, sappig, lichtzuur en aromatisch.

De vatbaarheid voor schurft, bladluis en spint is gering, voor meeldauw is het ras matig vatbaar.

APPEL

Taunton Cross. K.: Spinks, Long Ashton Res. Station, Bristol, Engeland.
Het is een vrij bestoven zaailing van de Wealthy.

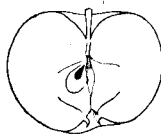

De boom groeit matig sterk, vormt een open, tamelijk steilopgaande kroon met afhangende takken. Bloeit middentijds, het stuifmeel is goed. Het ras is vroeg, regelmatig en goed vruchtbaar.

De vrucht rijpt van half september tot oktober; middelmatig groot en regelmatig van vorm. De kleur is groengeel met oranje blos en strepen.

Het vlees is roomwit, knappend, zeer zachtzuur met een aangenaam aroma. Het ras is matig vatbaar voor schurft, meeldauw en bladluis en heeft weinig last van spint.

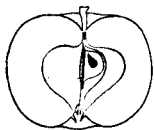
Prinses Beatrix. K.: Laboratorium voor Tuinbouwplantenteelt te Wageningen. Kw.r.: 1955. Het is een kruising van Cox's Orange Pippin x Jonathan.

De boom groeit matig sterk en bloeit middentijds. De vruchtbaarheid is tamelijk goed en regelmatig. De vrucht rijpt half september en is bewaarbaar tot eind februari. Ze is groengeel tot geel van kleur met gestreepte rode blos.

Het vlees is roomwit, zacht, sappig met een tamelijk goed aroma. Het ras is matig vatbaar voor schurft en meeldauw en rimpelt nogal snel bij bewaring.

Ingrid Marie. Waarschijnlijk een zaailing van de Cox's Orange Pippin. Omstreeks 1910 gevonden in de hogeschooltuin te Flemlöse, Dene-marken. Genoemd naar de dochter van de leraar K. Madsen. In 1936 door C. Matthiesen in de handel gebracht.

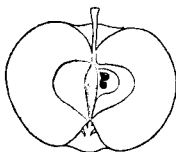

De boom groeit matig sterk, vormt een brede, dichte kroon. Op zwakke onderstammen heeft men veel last van scheurtjes bij de kelk. De bloei is middentijds, het stuifmeel is goed. Het ras is vroeg en goed vruchtbaar. De vrucht rijpt in december en is bewaarbaar tot januari, in een koelcel tot april. De appel is middelmatig groot, zeer regelmatig van vorm en donkerrood van kleur.

Het vlees is groenig geelwit, zachtzuur, sappig met een zwak Cox's aroma. Bij lange bewaring wordt de smaak flauw.

Het ras is matig vatbaar voor schurft, meeldauw en bladluis en heeft weinig last van spint.

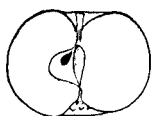
Lobo. K.: Division of Horticulture, Central Exp. Farm te Ottawa, Ontario, Canada. Het is een vrij bestoven zaailing van MacIntosh. Geselecteerd in 1906 en in 1930 in de handel gebracht.

De boom groeit matig sterk, maakt stevig hout, tamelijk steile groei en is zeer dicht bebladerd. Bloeit middentijds, het stuifmeel is goed. Het ras is vroeg, regelmatig en zeer goed vruchtbaar. Ze rijpt in de eerste helft van oktober en is bewaarbaar tot januari. De vrucht is matig tot tamelijk groot, regelmatig van vorm. De kleur is geel met grote donkerrode blos.

Het vlees is wit, zachtzuur, aromatisch, de schil is iets vetzig. Het ras is zeer vatbaar voor schurft, matig vatbaar voor spint.

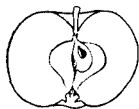
Citrine. K.: Laboratorium voor Tuinbouwplantenteelt te Wageningen. Dit ras is ontstaan uit een kruising van Sterappel x Cox's Orange Pippin.

Het is een tamelijk steil opgaande boom met sterke groei, bloeit middentijds, de vruchtbaarheid is matig vroeg en tamelijk regelmatig. De vrucht is rijp in de eerste helft van oktober en is bewaarbaar tot half januari, middelmatig groot, regelmatig van vorm, groengeel tot geel van kleur met een donkerrode blos en iets gestreept.

Het vlees is gelig wit, zacht, sappig met een goed aroma. Het ras is matig vatbaar voor schurft en meeldauw.

Appel van Paris. K.: Laboratorium voor Tuinbouwplantenteelt te Wageningen. Kw.r.: 1953. Het is een kruising van Brabantse Bellefleur x Jonathan.

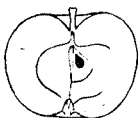

De boom groeit matig sterk, met veel slap, hangend hout, bloeit tamelijk laat, is vroeg en zeer goed vruchtbaar; dunnen is vaak gewenst.

De vrucht rijpt in de eerste helft van oktober en is bewaarbaar tot maart. Ze is matig groot, regelmatig van vorm, geel van kleur met oranje-rode blos.

Het vlees is matig van kwaliteit en friszuur van smaak. Het ras is zeer vatbaar voor schurft en meeldauw; heeft door zijn vrij late en lange bloei weinig last van nachtvorst.

Jan Steen. K.: Laboratorium voor Tuinbouwplantenteelt te Wageningen. Het is een kruising van Sterappel x Cox's Orange Pippin.

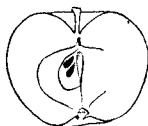

De boom groeit tamelijk steil, is weinig vertakt en vormt stevig hout. De bloei is middentijds. Het ras is vroeg vruchtbaar.

De vrucht rijpt in oktober en is bewaarbaar tot februari. De vrucht is middelmatig van grootte, regelmatig van vorm en geheel rood gekleurd.

Het vlees is wit, soms iets rood aangelopen, friszuur en aromatisch. Het ras is matig vatbaar voor schurft.

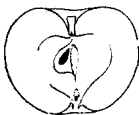
Ceres. K.: Laboratorium voor Tuinbouwplantenteelt te Wageningen. Ontstaan uit een kruising van Cox's Orange Pippin x Jonathan.

Het is een opgaande boom met veel slap hout zoals Jonathan; bloeit middentijds en is vroeg en goed vruchtbaar. De vrucht rijpt begin oktober en is bewaarbaar tot februari. Ze is matig groot en regelmatig van vorm, groengeel van kleur met rode blos en strepen.

Het vlees is roomwit, vast, friszuur en aromatisch. Het ras is vrij vatbaar voor schurft en meeldauw.

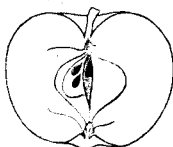
Rubens. K.: Laboratorium voor Tuinbouwplantenteelt te Wageningen. Het is een kruising van Sterappel x Cox's Orange Pippin.

Als jonge boom is het een steile groeier, later groeit hij breeduit; bloeit middentijds en is goed vruchtbaar. De vrucht rijpt in oktober en is bewaarbaar tot februari. Ze is matig van grootte, geel van kleur met een levendige rode dekkleur en heeft een hoog soortelijk gewicht.

Het vlees is wit met rode aderen, zwak zuur met een typisch aroma.

Melrose. K.: Ohio Agricultural Exp. Station (Freeman S. Howlett), Wooster, Ver. Staten van Amerika. Geselecteerd in 1937. Het is een kruising van Jonathan x Delicious. In de handel gebracht in 1944.

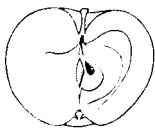

De boom groeit tamelijk sterk; groeit als jonge boom tamelijk steil, maakt stevig hout en is dicht bebladerd, groeit later meer breeduit. Bloeit middentijds, het stuifmeel is goed. Het ras is goed vruchtbaar. De vrucht rijpt 7 à 10 dagen na Jonathan en is bewaarbaar tot april/mei. Ze is tamelijk groot en regelmatig van vorm, heeft een donkerrode dekkleur op groengele tot gele ondergrond.

Het vlees is zacht, wit en minder zuur dan van Jonathan, met een behoorlijk aroma. Het ras is matig gevoelig voor schurft, meeldauw en bladluis en heeft weinig last van spint. De appel is ongevoelig voor Jonathanspot.

APPEL

Lucullus. K.: Laboratorium voor Tuinbouwplantenteelt te Wageningen. Het ras ontstond uit een kruising van Jonathan x Cox's Orange Pippin.

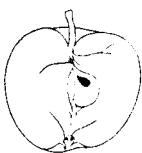

De boom vormt een dichte ronde kroon, met veel dunne twijgen. De bloei is middentijds en ze bloeit tamelijk lang door. De vruchtbaarheid is goed.

De rijptijd is eind oktober en het ras is bewaarbaar tot januari. De appel is middelmatig groot, bijna rond van vorm, iets afgeplat, geel van kleur met grote gestreepte blos, mooi.

Het vlees is gelig wit, sappig, zachtzuur en aromatisch. Het ras is vrij vatbaar voor schurft en meeldauw en heeft soms last van stip en late val.

Prinses Margriet. K.: Laboratorium voor Tuinbouwplantenteelt te Wageningen. Kw.r.: aangevraagd. Het ras ontstond uit een kruising van Cox's Orange Pippin x Jonathan.

De boom groeit tamelijk sterk en vormt een steil opgaande kroon. Bloeit middentijds, de vruchtbaarheid is voldoende. De vrucht rijpt eind oktober en is bewaarbaar tot eind maart. Ze is regelmatig van vorm, de kleur is geel, bijna rond van vorm, geel van kleur met grote, oranje-rode blos.

Het vlees is crème-wit, vrij sappig en heeft voldoende aroma. Het ras is matig vatbaar voor schurft en meeldauw.

Prinses Irene. K.: Laboratorium voor Tuinbouwplantenteelt te Wageningen. Kw.r.: 1955. Het is een kruising van Jonathan x Cox's Orange Pippin.

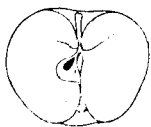

De boom groeit matig sterk, bloeit middentijds en is vroeg en zeer goed vruchtbaar; moet gedund worden. De vrucht rijpt in november en is bewaarbaar tot eind maart. Ze is regelmatig van vorm, de kleur is geel, met een grote, kersrode blos, soms iets gestreept.

Het vlees is gelig wit, zachtzuur, met een goed aroma. Het ras is matig vatbaar voor schurft en meeldauw.

Zoete appels.

Primus. K.: Laboratorium voor Tuinbouwplantenteelt te Wageningen. Kw.r.: 1953. Het is een kruising van Sterappel x Cox's Orange Pippin.

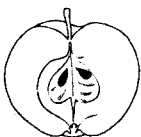

De boom groeit sterk en vormt evenals de Sterappel een steile kroon. Het ras bloeit middentijds en is tamelijk goed vruchtbaar. De vrucht is half september plukrijp en is bewaarbaar tot april. Ze is matig groot en regelmatig van vorm; geel van kleur met een licht-rode dekkleur.

Het vlees is wit en stevig, met een goed aroma, zoet. De appel is geschikt om te drogen en te koken.

Het ras is matig vatbaar voor schurft en meeldauw.

Robijn. K.: Laboratorium voor Tuinbouwplantenteelt te Wageningen. Het is een kruising van Cox's Orange Pippin x Jonathan.

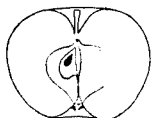

De boom groeit krachtig, iets warrig en vormt vrij dun, slap hout. Bloeit middentijds en is goed vruchtbaar. De vrucht rijpt half september en is bewaarbaar tot half februari. Ze is vrij klein en regelmatig van vorm, geel van kleur met een grote, levendige blos.

Het vlees is roomwit en is kort na het plukken licht-zuur en aromatisch tot eind oktober, daarna zoet en te gebruiken als keukenappel.

Het ras is matig vatbaar voor schurft.

Zoete Oranje. K.: Laboratorium voor Tuinbouwplantenteelt te Wageningen. Het is een kruising van Sterappel x Cox's Orange Pippin.

De boom groeit sterk en bloeit middentijds. De vruchtbaarheid is goed. De vrucht rijpt eind september en is bewaarbaar tot eind maart. Ze is matig groot en regelmatig van vorm. De kleur is geel met een rode blos. Het vlees houdt tot half december een zachtzure smaak met veel aroma en wordt daarna zoet. De kookkwaliteit is zeer goed en als gedroogd produkt uitermate zoet.

Afgevoerde rassen.

Beauty of Bath. Heeft zeer veel last van voortijdige val, de vrucht is tamelijk klein, geeft matige oogsten.

Wealthy. Heeft meestal te weinig kleur en is zeer moeilijk te vervoeren.

Groninger Kroon. Geringe produktie en kwaliteit.

Groninger Pippeling. Kwaliteit onvoldoende, geen verbetering van Jonathan of Lombartscalville.

Notarisappel. Overgevoelig voor stip, laat vruchtbaar.

Sterappel. Is te laat vruchtbaar, vruchten tamelijk klein en veel voortijdige val.

Pomme Rosa Verbrugh. Is minder van kwaliteit dan Jonathan en veel later vruchtbaar.

Roem van Dekker. Draagt aan de toppen van de takken, maakt lange kale takken en is geen verbetering van Jonathan of Lombartscalville.

Glockenapfel. De vrucht is te onregelmatig van vorm en te zuur.

ONDERSTAMMEN

Voor appels worden vrijwel uitsluitend Mallings-onderstammen gebruikt. Het sortiment heeft sinds een kwart eeuw weinig veranderingen ondergaan. Alleen M. XIII is uitgevallen, daar wel gebleken is, dat andere sterk groeiende onderstammen beter zijn. Verder is M. VII na de laatste oorlog naar voren gekomen, terwijl M. XI sindsdien terrein wint ten koste van M. XVI. Opmerkelijk is ook de sterke toename van de enige zwakke onderstam waarover wij beschikken, namelijk M. IX.

Sinds kort zijn er een 5-tal nieuwe onderstammen in de handel. Het zijn selecties uit de serie van de Mallings-Merton-onderstammen, zogenoemd daar zij het resultaat zijn van veredelingswerk van het proefstation te East Mallings en het John Innes-Instituut, destijds te Merton. Evenals één der kruisingsouders, Northern Spy, zijn deze onderstammen op één uitzondering na, resistent tegen bloedluis. Hetgeen verderop over de M.M.-onderstammen medegedeeld wordt is gebaseerd op de uitkomsten van een proef van East Mallings welke in 1946 begonnen werd met het inplanen van 1-jarige oculaties op leem- en zandgrond. Op ieder der onderstammen werden 3 rassen gezet, namelijk Cox, Jonathan en Ellison's Orange. Het is inmiddels wel gebleken dat althans 3 van de 5 nieuwe onderstammen belangrijke verbeteringen zijn ten opzichte van de Mallings-onderstammen van overeenkomstige groeierkte. Dit geldt voor Engelse omstandigheden, doch onze ervaring zal zeer waarschijnlijk niet anders zijn. Men bedenke echter, dat de bomen op de M.M.-onderstammen nog niet hun definitieve grootte bereikt hebben, zodat men nog altijd voor verrassingen kan

APPEL

komen te staan. Vandaar ook dat het aanbeveling verdient de plantafstanden aan de royale kant te kiezen.

Op één verschil tussen de Malling- en Malling-Merton-onderstammen dient gewezen te worden. De M.M.-onderstammen zijn (nog) vrij van virus, doch van de Malling-onderstammen, in het bijzonder M. IX, kan dat niet gezegd worden. Daarom is men in Engeland en ook hier te lande bezig met een hernieuwde kloonvorming, waarbij uitgegaan wordt van onderstammen, die, naar proefondervindelijk gebleken is, vrij zijn van virus. Zodoende zal het in een nabije toekomst mogelijk zijn om virusvrije Malling-onderstammen in circulatie te brengen. Daar virusziekten een ongunstige invloed uitoefenen op de slaging van oculaties, de groei en de vruchtdracht is het in aller belang om de nodige voorzorgsmaatregelen te nemen, waardoor verspreiding van het virus tegengegaan kan worden. Men zij hiervoor verwezen naar het advies van de P.D. en de N.A.K.-B. in woord en geschrift.

Volledigheidshalve zij tenslotte nog een tweetal onderstammen vermeld voor speciale doeleinden. Voor het geval men hoogstammen zou willen kweken is Crab C wel de aangewezen onderstam. Deze onderstam geeft een stevige verankering in de grond en vormt een magnifieke stam. De groei is weinig of niets minder dan op M. XVI, doch de vruchtdracht is meestal beter dan op M. XVI. Verder is er nog een Zweedse selectie van het proefstation te Alnarp welke buitengewoon vorstresistent is. De groeikracht is gelijk aan die van M. XVI, doch de vruchtdracht treedt vroeger in.

MALLING ONDERSTAMMEN.

M. IX Metzer paradijs.

Geeft van alle onderstammen de zwakste groei en vroegste vruchtdracht. Vruchten van bomen op M. IX munten uit door grootte en kleur. Ook zijn de vruchten een week eerder rijp dan op andere onderstammen. Nadelen zijn gelegen in de hoge eisen welke M. IX aan de grond stelt en de goede verzorging, welke onontbeerlijk is. M. IX voldoet op lichte zeeklei en vochthoudende zandgronden, doch stelt op rivierklei bijna altijd teleur. Het is noodzakelijk om de grond zwart te houden, althans gedurende een deel van het jaar. Verder geeft M. IX een zeer slechte verankering. Bomen op M. IX maken een open brede kroon, daarom kan men deze het beste kweken met een harttak, welke overeind gehouden wordt met een lange paal. Bomen op M. IX zijn meer vatbaar voor kanker. Knaagdieren, speciaal muizen, hebben een opvallende voorkeur voor M. IX. Op M. IX voldoet alleen de matige groeier, zoals Cox. De sterke groeiers worden zwaar, waardoor zij gemakkelijk omwaaien, de zwakste groeiers blijven te klein. M. IX wordt veel gebruikt voor wijkers en ook voor vrije spillen en snoeren in zeer intensieve beplantingen.

M. VII.

De groeikracht van deze onderstam verschilt weinig van die van M. IV en M. II. In tegenstelling met M. IV geeft M. VII

een goede verankering in de grond. Vruchten van bomen op M. VII zijn uitzonderlijk goed van kleur. Vanwege zijn gevoeligheid voor wortelknobbel, die tenslotte toch nog mee bleek te vallen, kwam deze onderstam pas laat naar voren. De aangewezen onderstam voor omstandigheden waarin M. IX of M. IV niet voldoen.

M. IV.

Vormt op rivierklei bomen van uitzonderlijk rijke vruchtdracht, die vaak iets kleiner zijn dan bomen op M. II. Op lichte, kali- en kalkrijke gronden, in jonge Zeeuwse polders komen vele gebreksziekten voor. Een bezwaar van M. IV is een éénzijdig wortelgestel, waardoor de bomen kans lopen scheef te waaien.

M. II.

De groeikracht is tamelijk sterk, de vruchtdracht treedt reeds vroeg in en is uitstekend. Dit geldt speciaal voor droge gronden en zandgronden. M. II geeft de meeste voldoening op lichtere gronden; is gevoelig voor kaligebrek.

M. I.

Een onderstam, die een iets sterkere groei geeft dan M. II. M. I voldoet minder op droge gronden. De vruchten zijn op M. I groter en beter van kleur dan op M. II.

M. XI.

Deze onderstam wint snel terrein ten koste van M. XVI. De vatbaarheid voor wortelknobbel valt erg mee. De vruchtbaarheid op M. XI is zeer goed terwijl de vruchten veel kleur krijgen. Voldoet goed op zwaardere gronden.

M. XVI.

Geeft een sterke groei, als zaailingen, doch de vruchtbaarheid treedt vroeger in en is over het algemeen groter. M. XVI geeft een stevige verankering in de grond, doch vormt geen mooie stam. Voor het opkweken van hoogstammen verdient daarom Crab C de voorkeur.

MALLING-MERTON-ONDERSTAMMEN.

M.M. 104 (Malling II x Northern Spy)

Combineert de rijke vruchtdracht van M. IV met een goede verankering in de grond. Op leemgrond is de groei sterker dan op M. IV, op zandgrond gelijk aan M. IV. Is vermoedelijk een verbeterde M. IV.

M.M. 106 (Northern Spy x Malling I)

Vertoont wat groei en vruchtdracht betreft overeenkomst met M. VII. Echter op leemgrond bleef de vruchtdracht de laatste jaren achter bij M. VII, terwijl op zandgrond de groei zwakker is dan op M. VII, doch sterker dan op M. IX.

APPEL/BLAUWE BES

M.M. 109 (Malling II x Northern Spy)

De groeikracht is sterker dan van M. II, zowel op leem- als op zandgronden. Volgens de opgedane ervaringen is deze onderstam bijzonder geschikt voor droge gronden. Vruchtdracht en verankering zijn als van M. II.

M.M. 111 (Northern Spy x Merton 793 (Northern Spy x M. II))

De groeikracht is gelijk aan die van M. II, terwijl de vruchtdracht even uitzonderlijk rijk is als op M. IV.

M. XXV (Northern Spy x Malling II)

Deze onderstam bleek na herhaalde toetsing niet volkomen resistent tegen bloedluis, vandaar dat hij in de Malling-serie geplaatst werd. De groeikracht komt overeen met die van M. XVI, doch de vruchtdracht treedt vroeger in en is bijzonder rijk.

BLAUWE BES

(*Vaccinium corymbosum*)

Onder blauwe bessen verstaat men de blauwe of blauwzwarte vruchten van struiken van het geslacht *Vaccinium*.

In Nederland komt daarvan in het wild voor *Vaccinium myrtillus*, de blauwe bosbes. In Noord-Amerika is het aantal wilde soorten veel groter; grote oppervlakten bosgrond zijn er bedekt met wilde, lage blauwe bosbessen; daarnaast komen er in het wild hoge bosbessoorten voor met grotere vruchten, de z.g. „highbush blueberries”, *Vaccinium australe* en *V. corymbosum*.

Door selectie en kruising zijn deze de laatste 40 jaar belangrijk verbeterd, zodat er thans een aantal zeer goede produktieve kultuurrassen van bestaat, met mooie, grote vruchten van goede kwaliteit. Geregeld worden nog betere nieuwe rassen geïntroduceerd. Het sortiment wijzigt daardoor snel.

Deze grootvruchtige blauwe bessen worden struiken ter grootte van een flinke zwarte bes. Ze vereisen vochtige, humeuze, zeer zure zand- of veengrond. Op enkele plaatsen in ons land wordt de teelt met gunstig resultaat beoefend. De vruchten worden vers gegeten; ze zijn zeer geschikt voor invriezen en verwerking en kunnen ook als geneesmiddel dienen bij ingewandstoornissen.

Alle hier te lande geteelde rassen zijn gekweekt in de Ver. Staten van Amerika. Daarnaast worden wel enkele Duitse zaailing-populaties aangeplant, n.l. de *Goldtraube*, een hoog groeiend type, en de *Zuckertraube*, een laag groeiend, min of meer kruipend type.

In Amerika acht men momenteel de volgende rassen het beste voor de noordelijke Staten van de U.S.A. (in volgorde van rijpheid):

Earliblue. Intr. 1952. Opgaand groeiende struiken. Zeer vroeg. In alle opzichten beter dan de oudere Weymouth. Bessen lichtblauw, groot, goed van smaak; zeer stevig. Winterhard.

Bluecrop. Intr. 1952. Opgaande struiken. Middentijds. Mooie, lichtblauwe, grote, zeer stevige bessen met een matige smaak. Zeer winterhard. Goed bestand tegen droogte.

Ivanhoe. Intr. 1951. Middentijds. Vruchten middelmatig van grootte, minder sterk bedauwd en daardoor niet zo licht blauw als enkele andere rassen. Dunne schil. Matige smaak. Minder goed winterhard.

Blueray. Intr. 1955. Krachtige groeier. Productief. Vruchten groot, stevig, lichtblauw. Goed aroma. Goed winterhard.

Berkeley. Intr. 1949. Middentijds. Zeer grote, mooie, lichtblauwe, stevige bessen met een goede smaak.

Herbert. Intr. 1952. Vrij laat. Grote, donkerblauwe bessen met een tere schil; goed van smaak.

Dixi. Intr. 1936. Hoewel op veel plaatsen in Amerika reeds verdrongen door Herbert, voldoet dit ras vooral aan de westkust van Noord-Amerika goed. Een krachtige groeier. Vrij laat. Grote, stevige, sterk bedauwde, lichtblauwe vruchten met een tamelijk goede smaak.

Coville. Intr. 1949. Goede groeier. Zeer laat. Grote lichtblauwe, stevige bessen met een matige smaak en een afwijkend aroma.

Enkele andere rassen, die tot nog toe betrekkelijk goed hebben voldaan, maar door hun kleine vruchten op den duur niet op zullen kunnen tegen de bovengenoemde, zijn:

Stanley. Grote, krachtige, iets breeduitgroeïende struiken. Losse, matig grote trossen. Vruchten rijpen middentijds, zijn klein, hebben betrekkelijk weinig dauw en zijn matig van smaak.

Jersey. Zeer krachtig groeïende struik met rechtopgaande takken. Lange, losse vruchttrossen. Vrij kleine, blauwe, stevige bessen, die laat rijp zijn. Smaak matig; weinig aroma.

Al deze rassen zijn in Nederland aanwezig, enkele worden geteeld; verschillende van de nieuwere staan in proeven uitgeplant; maar het is momenteel nog te vroeg een oordeel te geven over de geschiktheid ervan voor ons land.

BRAAM

(*Rubus*)

De teelt van bramen in ons land dateert pas van 1930. Deze bevindt zich hoofdzakelijk in 2 centra: de Bommelerwaard en Zuid-Beveland, waar ongeveer $\frac{4}{5}$ van de totale produktie wordt aangevoerd. Een zeer groot gedeelte hiervan wordt verwerkt.

Men teelt uitsluitend het ras Himalaya. De onvoldoende winterhardheid hiervan maakt vervanging evenwel dringend gewenst.

BRAAM/DRUIF

A — Himalaya (Theodoor Reimers, Black Diamond).

Een selectie uit de wilde *Rubus procerus*. Omstreeks 1890 in Noord-Amerika geïntroduceerd door Luther Burbank als Himalaya, en in Duitsland door Reimers als Theodoor Reimers.

Onvoldoende winterhard en gevoelig voor stengelziekten en rode vrucht-ziekte. Afdekken van de jonge scheuten in de winter is noodzakelijk om vorstschade te voorkomen. Hoofdzakelijk bestemd voor de verwerking.

GROEI: krachtig. Sterke bestekeling. Liggende scheuten. Aanbinden is noodzakelijk. Vermeerdering door bewortelde scheuttoppen of bladstek.

BLOEI: laat; rijkbloeiend.

VRUCHTBAARHEID: groot.

VRUCHT:

Rijptijd: laat, langdurend.

Uiterlijk: vrij grote, rondachtige tot kegelvormige vruchten, glanzend zwartrood.

Kwaliteit: smaak matig; teer, waardoor moeilijk transporteerbaar en kort houdbaar.

In de Verenigde Staten van Noord-Amerika wordt, vooral aan de westkust, intensief gewerkt aan het winnen van nieuwe rassen. Een aantal daarvan is hier te lande geïmporteerd en wordt geprobeerd. Het enige Noord-Amerikaanse ras, dat wij voorlopig zouden willen noemen is de *Thornless Evergreen*.

Dit ras is een stekelloze knopmutatie uit de Oregon Evergreen (*Rubus laciniata*). De stekelloze scheuten zijn gemakkelijk hanteerbaar. Het kan echter uitsluitend vermeerderd worden door bewortelde scheuttoppen en bladstek; de wortelopslag is namelijk gestekeld. De vruchten zijn later rijp en steviger dan van Himalaya. Het ras is echter evenals Himalaya gevoelig voor vorst.

DRUIF

(*Vitis vinifera*)

De oppervlakte druiven is tijdens en na de oorlog belangrijk teruggelopen. In 1939 bedroeg de oppervlakte 788 ha, in 1949 615 en in 1955 452 ha.

Als oorzaken kunnen worden genoemd:

1. het afsterven van Black Alicante op eigen wortel op de minder goede gronden.
2. ouderdomsverschijnselen bij de bomen die meer dan 20 jaar oud waren, zodat rooien of terugzagen noodzakelijk was. Teruggezaagde bomen komen echter na enkele jaren weer in produktie.
3. betere financiële resultaten met groentengewassen, bijv. de tomaat.

De Black Alicante is het belangrijkste ras: ongeveer 70 % van het areaal; daarna volgt Frankenthaler met 10 % en Golden Champion met 9 %.

Door het rooien van druiven op slechte gronden is de gemid-

delde produktie per ha wel gestegen en ook de kwaliteit verbeterd.

De belangstelling voor het koelen van druiven is belangrijk toegenomen, circa 20 % van de aanvoer van Black Alicante wordt thans bewaard; voor de oorlog was dit 5 %.

Het zijn vooral de druiven van de klei- en zavelgronden, die een lange levensduur bezitten. De meeste druiven uit de koelhuizen worden rond nieuwjaar geruimd; de beste partijen kunnen tot maart en april bewaard worden.

Thans worden weer op bescheiden schaal druiven aangeplant, zodat het dieptepunt voorbij is. Op de matige gronden wordt gebruik gemaakt van een sterke onderstam, meestal Foster's White Seedling.

Bij de witte rassen is de laatste jaren Prof. Aberson naar voren gekomen. Golden Champion is meer dan voorheen geplant in koude kassen, of veredeld op bestaande rassen.

De stookteelt van druiven beperkt zich in het algemeen tot het verwarmen van plantenkassen, waar tevens druiven in voorkomen.

A. — Hoofdrassen.

Frankenthaler (blz. 53)

Golden Champion (blz. 54)

Black Alicante (blz. 54)

B. — Aanvullende rassen.

Professor Aberson (blz. 55)

Muscaat van Alexandrië (blz. 55)

Gros Maroc (blz. 56)

Royal (blz. 56)

RASSEN

A — **Frankenthaler.** (Blauer Trolinger, Black Hamburg, Frankenthal, Bla Frankendaler, Gross Vernach). Herkomst onbekend.

Dit ras wordt nog altijd gehandhaafd om zijn vroegheid. In stookkassen, die in het vroege voorjaar voor plantenteelt gebruikt worden, voldoet Frankenthaler goed. Wordt weinig geplant in koude kassen, omdat de lamsteligheid een bezwaar is en de financiële uitkomsten van Black Alicante hoger liggen.

GROEI: sterk.

VRUCHTBAARHEID: matig vruchtbaar. Moet op horizontaal snoer geteeld worden en dan op 3 à 4 knoppen gesnoeid. In stookkassen is een langere snoei nodig dan in koude kassen. Dit geldt echter voor alle rassen.

VRUCHT:

Rijptijd: in koude kas half augustus tot begin september.

Uiterlijk: matig grote tros met lange steel. Matig grote bes en weinig dauw. Dunne schil. De kleur is blauw. Komt

DRUIF

niet op kleur als er te veel trossen per boom hangen. Blijft dan rood en soms zelfs groen.

Kwaliteit: smaak goed.

Bewaarbaarheid: kan niet langer dan 6 tot 8 weken in het koelhuis bewaard worden.

ZIEKTEN E.D.: vatbaar voor meeldauw. Oudere bomen hebben soms last van de dodearmziekte.

Gevoelig voor lamsteligheid en bij hoge luchtvochtigheid voor oedeem.

A — Golden Champion. K.: Thompson, Dalkeith, Engeland; 1863.

De Golden Champion is nog altijd de beste witte druif. De grote trossen en flinke bessen, die bij voldoende rijpheid doorschijnend geel zijn, zijn zeer aantrekkelijk en hebben een hoge handelswaarde. Vooral voor de stookkas; voor koude kas matig geschikt.

GROEI: sterk.

VRUCHTBAARHEID: matig vruchtbaar. Horizontaal snoer noodzakelijk. Moet op 4 à 5 knoppen gesnoeid worden.

Het stuifmeel is steriel. In koude kassen valt de vruchtzetting bij ongunstig weer tegen; het ras is in stookkassen dan ook beter op zijn plaats. Droogstoken in de nazomer is noodzakelijk. De bessen komen door stoken bovendien beter op kleur.

VRUCHT:

Rijptijd: tweede helft van september tot in oktober. De rijptijd is bij dit ras sterk afhankelijk van de hoeveelheid trossen per boom, de voorteelt en de verdere cultuurzorgen. De grootte van de bes is vooral afhankelijk van de vruchtzetting en de groeikracht van de bomen.

Uiterlijk: grote brede tros met afhangende schouders. Kloeke bes, die bij voldoende rijpheid doorschijnend geel is, anders groen-geel. Dunne schil en lange steel.

Kwaliteit: prima smaak.

Bewaarbaarheid: Wordt soms bewaard in het koelhuis, hoewel de bessen spoedig bruine vlekjes krijgen. De waarde daalt dan sterk.

ZIEKTEN E.D.: vatbaar voor spint en dodearmziekte. Gevoelig voor Botrytis, chlorose en lamsteligheid.

A — Black Alicante. (Alicantse, Spaanse, Blaue Alicante, Granacke, Granaxa). Herkomst Spanje.

In Nederland de meest voorkomende druif. Heeft zeer goede eigenschappen. De brede trossen en flinke bessen, die een zeer stevige schil en mooie waslaag bezitten, kunnen van 2 tot 6 maanden in het koelhuis bewaard worden. Door de goede geschiktheid voor bewaring is Black Alicante thans nog door geen enkel ras te vervangen. Het voortijdig afsterven van de bomen op minder goede gronden is een nadeel. In stookkassen minder geschikt. Beter geschikt voor koude kassen. Zeer produktief ras.

GROEI: sterk.

VRUCHTBAAARHEID: uitstekend. Kan zowel op staand, schuin als horizontaal snoer geteeld worden. Wordt op staand snoer wel op kraagoog of op één oog gesnoeid.

Op schuin snoer op één of twee knoppen en op horizontaal snoer op twee of drie knoppen. In kassen zonder, of met een zeer vroege, weinig schadelijke voorteelt, de hoogste produktie en de beste resultaten voor bewaring.

VRUCHT:

Rijptijd: tweede helft van september tot in oktober.

Uiterlijk: brede tros met niet afhangende schouders. Kloeke bes met dikke schil en mooie waslaag. Soms een gedrongen tros die erg dicht op het hout zit. In stookkassen soms minder mooie kleur door te hoge temperaturen.

Kwaliteit: bij voldoende rijpheid goede smaak.

ZIEKTEN E.D.: op oudere leeftijd vatbaar voor dodearmziekte. Gevoelig voor alicantziekte. De bomen sterven af door gebrek aan zuurstof.

B — Professor Aberson. K.: Proefstation te Naaldwijk; 1946. Ontstaan uit een kruising van Golden Champion met Black Alicante.

Dit ras was oorspronkelijk bedoeld als vervanger van de Golden Champion. Is de laatste jaren vrijveel aangeplant omdat het ras zeer vroeg rijpt en zelffertil is. De huid is erg teer, waardoor de bessen gemakkelijk barsten.

In vroege stookkassen is de produktie ondanks een zeer lange snoei slechts matig. In vroege koude kassen werden op staand snoer goede resultaten bereikt. Is op haar plaats in licht gestooke en vroege koude kassen.

GROEI: matig sterk.

VRUCHTBAAARHEID: matig tot goed. Het liefst horizontaal snoer; snoeien op 3 à 4 knoppen.

VRUCHT:

Rijptijd: in de koude kas half augustus, soms al eerder. Bereikt snel het benodigde suiker-gehalte.

Uiterlijk: matig grote tros met weinig schouders en lange steel. De bes is matig groot tot groot. Tere huid. Geel-groene kleur.

Kwaliteit: goede smaak, zoet.

ZIEKTEN E.D.: vatbaar voor Botrytis, spint, chlorose en het barsten van de bessen.

B — Muscaat van Alexandrië. (Muscat blanc d'Alexandrie, Muscat d'Alexandrie, Muscat of Alexandrië, Weisser Musc. v. Alexandrië). Herkomst Middellandse Zeegebied.

Deze zeer naar muskus smakende druif vraagt een prima verzorging. Om te voorkomen dat de trossen leeg ruïen is tijdens de bloei een hoge luchtvochtigheid gewenst. Zijn de trossen goed gezet — wat een moeilijke opgave is — dan blijkt dit ras nog veel zorg te vragen. Alleen de prima tuinder op een zeer goede grond zal door de jaren heen succes oogsten.

Voor stook en koude kas. De tros heeft een hogere handelswaarde als de bessen geel zijn. Daarom meer in stookkassen op haar plaats.

D R U I F

GROEI: matig sterk.

VRUCHTBAARHEID: zeer vruchtbaar. Aan één scheut komen twee soms wel drie of vier trossen voor. Is geschikt voor staand snoer. Kan op één knop en soms wel op kraagoog gesnoeid worden.

VRUCHT:

Rijptijd: eind september, oktober in de koude kas.

Uiterlijk: bij goede zetting mooie breed geschouderde tros. Vaak graterig. Grote geel-groene bes.

Kwaliteit: knappend vruchtvlees. Als de bessen geel zijn, een heerlijke muskussmaak.

ZIEKTEN E.D.: vatbaar voor meeldauw en spint. Gevoelig voor lamsteligheid.

B — Gros Maroc. Herkomst: Afrika. Waarschijnlijk via Engeland naar ons land gekomen.

Dit zeer krachtig groeiende ras is gemakkelijk in de teelt. Het krenten kost veel minder arbeid dan bij Black Alicante. Groeit op minder goede gronden veel beter dan de andere rassen. Omdat de bessen zeer groot zijn wordt dit ras op de veiling goed betaald, ondanks de minder goede smaak en de kleinere tros. Geschikt voor de koude kas.

GROEI: zeer sterk.

VRUCHTBAARHEID: alleen bij zeer lange snoei — op 4 à 5 knoppen — voldoende vruchtbaar. Beslist op horizontaal snoer telen.

VRUCHT:

Rijptijd: eind september tot in oktober.

Uiterlijk: kleine tot matig grote trossen, zeer grote bessen die afgeplat zijn. Diep blauwe kleur met mooie waslaag.

Kwaliteit: smaak matig goed. Flauw. Vlezige bes, die al vroeg donker kleurt, maar dan nog niet rijp is.

ZIEKTEN E.D.: vatbaar voor meeldauw en gevoelig voor oedeem.

B — Royal. (Emile Royal, Ronde Emile Royal). Herkomst onbekend. Hier ingevoerd uit België.

We moeten onderscheid maken tussen twee typen Royal. De één heeft een ovale bes en een lange tros; de ander een ronde bes en een kleine tros. Deze laatste wordt Royal Molenberg genoemd en is nog van plaatselijke betekenis. De tuinders spreken van Emile Royal.

Op bepaalde tuinen doet dit ras het opvallend goed. De vruchtbaarheid en de mooie, matig grote bes met zwart-blauwe kleur is zeer aantrekkelijk. De bes kleurt al vroeg mooi donker blauw, maar is dan nog verre van rijp. Op de meeste tuinen blijft de bes en de tros te klein; alleen op gronden, waar een sterke groei verwacht kan worden, zal Emile Royal niet teleurstellen.

Meer geschikt voor stookkas dan voor koude kas.

GROEI: matig sterk.

VRUCHTBAARHEID: goed. In de koude kas op 1 of 2 knoppen snoeien, in de stookkas op 3 of 4 knoppen. Horizontaal snoer is aan te bevelen.

VRUCHT:

Rijptijd: in koude kas half september.

Uiterlijk: matig grote tros. Mooie ronde bes, die groter is dan van Frankenthaler. Zwart-blauwe kleur.

Kwaliteit: zeer goed smakende druif.

ZIEKTEN E.D.: weinig vatbaar voor ziekten. Iets gevoelig voor lamsteligheid en verbranding van de bessen na de bloei. Bij een lage luchtvochtigheid tijdens de bloei, ruïen de bloempjes van de trossen.

ONDERSTAMMEN

Door het vroegtijdig afsterven van het ras Black Alicante, werd sterk de behoefte gevoeld om dit ras op een sterke onderstam te veredelen. De laatste jaren wordt op de minder goede gronden meestal gebruik gemaakt van de sterk groeiende onderstam Foster's White Seedling.

Is de grond goed geschikt voor druiven dan is het beter om het ras op eigen wortel te telen. In meer of mindere mate blijken de ongunstige eigenschappen op het te verenten ras over te gaan.

Zo blijkt Black Alicante op Frankenthaler op latere leeftijd vrij veel last van lamsteligheid te krijgen.

Golden Champion op Frankenthaler geeft meer trossen, wat gunstig is, maar rijpt later.

De zeer sterk groeiende druif Gros Maroc heeft een kleine tros, wat ook te zien is als Black Alicante erop geënt wordt. Soms is de kleur op deze onderstam beduidend minder.

Black Alicante op Gros Colman rijpt $\pm$ 1 week later en vertoont ook meer chlorose dan normaal.

Het laat rijpen van de trossen is vooral bij een ras als Black Alicante een nadeel. Dit ras heeft het volle seizoen nodig om rijp te worden, verlating door een onderstam geeft bij een ongunstig groeiseizoen een minder goede smaak.

Nu er in de produktiegebieden voldoende ruimte in koelhuisen aanwezig is en ook de interesse voor het koelen is toegenomen, moeten de druiven van hoogwaardige kwaliteit zijn om een goed resultaat te bereiken. De onderstam mag dan ook geen nadelige invloed uitoefenen.

De Frankenthaler doet dit wel en geeft in het algemeen minder houdbare bessen.

Foster's White Seedling bleek in de praktijk goed te voldoen.

Black Alicante rijpt zelfs wat eerder dan op eigen wortel.

Op gronden waar de groei te zwak is, kan de onderstam West-Frisia de groei verbeteren. Deze onderstam groeit sterk, wat op bepaalde groeikrachtige gronden nadelig is in verband met de houdbaarheid.

In de komende jaren zal op het Proefstation te Naaldwijk nog meer aandacht aan deze kwestie besteed worden.

FRAMBOOS

(Rubus idaeus)

Verreweg het belangrijkste teeltgebied van frambozen, met ruim 80 % van de totale produktie, ligt in West-Brabant, op zandgrond. Verder worden frambozen geteeld op Zuid-Beveland, in de Betuwe en in kleine hoeveelheden elders.

Vrijwel alle frambozen worden verwerkt, hetzij tot pulp, hetzij tot vruchten op sap, diepvries, of tot sap. Voor diepvries en vruchten op sap heeft men gave, stevige frambozen uit doosjes nodig. De frambozen uit tubs worden als pulp of sap gepreserveerd.

Na de oorlog is er een aantal nieuwe rassen in omloop gebracht. De beste worden in verschillende streken in proeven geprobeerd; enkele hebben goed voldaan; verschillende andere dienen nog verder te worden geprobeerd daar de uitkomsten in verschillende jaren sterk uiteenlopen.

Van verschillende rassen is goed gezond, geselecteerd plant-materiaal verkrijgbaar.

A. — Hoofdrassen.

Malling Promise (blz. 58)

Malling Exploit (blz. 59)

Preussen (blz. 59)

Radboud, type A (blz. 60)

Rode Radboud (Radboud, type C) (blz. 60)

N. — Beproevenwaardige rassen.

Lloyd George (blz. 61)

Malling Enterprise (blz. 61)

O. — Rassen van zeer beperkte betekenis.

Gertrudis (blz. 62)

Rassen waarover meer ervaring gewenst is.

Malling Jewel (blz. 62)

Malling Landmark (blz. 62)

Rote Wädenswiler (blz. 62)

A — Malling Promise. K.: N. H. Grubb, Proefstation te East Malling, Engeland; 1937.

Ontstaan uit een kruising van Newburgh met (Lloyd George x Pyne's Royal). Intr.: 1944.

Sinds de introductie van dit ras is het vooral in Schotland op grote schaal aangeplant. Ook in Zeeland wordt het ras zeer gewaardeerd door de goede produktie en de mooie, zeer grote, goed smakende vruchten. Voor West-Brabant is het ras minder geschikt, daar de oogst ervan samenvalt met die van de

late aardbeien. Vooral geschikt voor verse consumptie; niet bijzonder goed voor blik en diepvries. Een bezwaar is de zeer grote hoeveelheid opslag; deze maakt een tijdig en geregeld verwijderen van overtollige scheuten noodzakelijk.

Plukt vrij moeilijk. Virusvrij materiaal is aanwezig.

GROEI: krachtig; sterk uithangende scheuten. Zeer veel opslag. Vroeg uitlopend.

BLOEI: vroeg. Remonteert niet.

VRUCHTBAAARHEID: groot.

VRUCHT:

Rijpheid: zeer vroeg.

Uiterlijk: zeer grote, langkegelvormige normaal rode vruchten, soms iets ongelijkmatig rijpend en daardoor met een groene punt.

Kwaliteit: sappig; vrij goed van smaak en aroma. Tame-lijk zacht en daardoor iets minder goed vervoerbaar dan Preussen.

ZIEKTEN E.D.: gevoelig voor natte grond. Verdere bezwaren zijn de sterke aantasting door de frambozestengelgalmug en de vrij grote gevoeligheid voor vruchtrot.

A — **Malling Exploit. K.**: N. H. Grubb, Proefstation te East Malling, Engeland; 1937. Een kruising van Newburgh met (Lloyd George x Pyne's Royal).

Dit veel op Malling Promise gelijkende ras heeft in proeven goed voldaan; zelfs is het niet onmogelijk, dat het beter is dan de Malling Promise. De produktie is hoog en de vruchten zijn nog iets groter dan die van Malling Promise, is evenwel nog gevoeliger voor Botrytis-vruchtrot. Een ander bezwaar zijn de vrij lange vruchttakken, die gemakkelijk uitwaaien of afbreken. De vruchten plukken daardoor vrij moeilijk. Voor West-Brabant is het ras minder geschikt, daar de oogst samenvalt met de oogst van de late aardbeien. Evenals bij Malling Promise is geregeld verwijderen van de opslag vereist. Virusvrij uitgangsmateriaal is aanwezig.

GROEI: krachtig, met sterk overhangende scheuten. Veel opslag.

BLOEI: vroeg. Remonteert niet.

VRUCHTBAAARHEID: groot.

VRUCHT:

Rijptijd: vrij vroeg.

Uiterlijk: vruchten nog iets groter dan die van Malling Promise; kort kegelvormig, normaal rood, vrij stevig. Gelijkmatig rijpend.

Kwaliteit: stevigheid matig tot vrij goed; smaak en aroma vrij goed.

A — **Preussen. K.**: F. Fromme, Duitsland, 1915. Intr.: 1919.

Wat kwaliteit betreft is Preussen nog steeds ons beste ras. Bezwaren zijn de lichtrode vruchtkleur, de geringe hoeveelheid opslag en de gevoeligheid voor stengelsterfte, waardoor de

FRAMBOOS

stand van dit ras de laatste jaren veelal slecht is. Wegens geringe hoeveelheid opslag moet nauw worden geplant. Plukt gemakkelijk.

GROEI: gezonde planten met lange, krachtige, steil opgaande scheuten.

BLOEI: middentijds. Niet remonterend.

VRUCHTBAARHEID: afhankelijk van de gezondheid en de hoeveelheid scheuten.

VRUCHT:

Rijptijd: middentijds tot laat.

Uiterlijk: middelmatig van grootte, kort kegelvormig, lichtrood.

Kwaliteit: meestal voldoende stevig; vrij sappig, zeer goed van smaak en aroma; vrij lichtrood sap.

ZIEKTEN E.D.: gevoelig voor virus.

A — Radboud (type A.) K.: I. Rietsema, Breda, 1936. Verkrijgbaar via Tuinbouw-, Proef- en Selectiebedrijf te 's-Hertogenbosch.

Onder de naam Radboud, een handelsmerk van de rechthebbende, zijn indertijd verschillende frambozesselecties in omloop gebracht, van welke tot voor kort speciaal één, n.l. Radboud A, sterk is vermeerderd. Jaarlijks is hiervan gezond plantmateriaal aan de tuinders in West-Brabant afgeleverd. Sinds kort is men, mede uit gebrek aan plantmateriaal, ertoe overgegaan een andere selectie, met lichter rood gekleurde vruchten, te vermeerderen, de Rode Radboud (Radboud C).

Jarenlang zijn Radboud A en Preussen de belangrijkste rassen geweest in West-Brabant. Elders wordt Radboud weinig of niet geteeld.

De vruchten zitten vrij vast aan de bloembodem, waardoor ze tamelijk moeilijk te plukken zijn. Voor fabriek.

GROEI: tamelijk sterk; hoog opgaand; matig veel oploep.

BLOEI: middentijds. Niet remonterend.

VRUCHTBAARHEID: goed, mits gezond.

VRUCHT:

Rijptijd: middentijds.

Uiterlijk: groot, donkerrood, kegelvormig.

Kwaliteit: stevig, zeer matig van smaak; zuur; weinig aroma; donkerrood sap.

ZIEKTEN E.D.: gevoelig voor virus.

A — Rode Radboud (Radboud C). K.: I. Rietsema, Breda. Verkrijgbaar via Tuinbouw-, Proef- en Selectiebedrijf te 's-Hertogenbosch.

Vruchten goed van de bloembodem loslatend. Voor fabriek en verse consumptie.

GROEI: tamelijk krachtige, maar minder zware groei dan Radboud A; de lange, jonge scheuten hebben neiging naar de grond te buigen; matig veel opslag.

BLOEI: middentijds tot laat.

VRUCHTBAARHEID: zeer goed.

VRUCHT:

Rijptijd: middentijds.

Uiterlijk: groot, lang kegelvormig, helderrood, iets lichter rood dan Radboud A.

Kwaliteit: stevig; zeer geschikt voor de pluk in doosjes, niet inzakkend.

N — Lloyd George. In 1919 als toevalsaailling gevonden. Intr.: Kettle, Engeland.

Dit ras, dat volkomen gedegeneerd was door virusziekten, maakt thans een nieuwe kans sinds er in Nieuw-Zeeland gezond materiaal van werd ontdekt. Toch lijken de nieuwe, vroege Mallings-rassen beter te zullen voldoen dan dit ras.

In sommige jaren liet het ras zich hier gunstig aanzien; de laatste paar jaar was het echter vrij slecht.

Ook moeten we bij de beoordeling van dit ras niet vergeten, dat het indertijd bij Breda werd afgedankt wegens het snel blauwpaars verkleuren van de vruchten en het remonterende.

Plukt tamelijk gemakkelijk, maar de vruchten zitten enigszins verscholen tussen het blad.

GROEI: gewas vrij laag; opgaand, met ombuigende top; veel opslag. Degenereert sterk door virus.

BLOEI: vroeg. Remonteert meer of minder sterk; de remonterende scheuttoppen zijn waardeloos voor het volgende jaar en sterven sterk in.

VRUCHTBAARHEID: bij een gezond gewas goed.

VRUCHT:

Rijptijd: vroeg.

Uiterlijk: middelmatig tot vrij grote vruchten; langkegelvormig, donkerrood.

Kwaliteit: voldoende stevig, soms zacht; smaak matig tot goed, goed aroma; donkerrood sap.

N — Mallings Enterprise. K.: N. H. Grubb, Proefstation East Mallings, Engeland; 1931. Ontstaan uit een kruising van Preussen x (Lloyd George x Pyne's Royal).

De voorlopige indruk van dit ras is minder gunstig door de geringe hoeveelheid scheuten, de gevoeligheid voor strenge vorst (1956!), de matige produktie en de ietwat doffe, middelmatig grote vruchten. De kwaliteit ervan is echter goed. Meestal zijn ze stevig en goed van smaak, zodat we dit ras verder beproevenswaardig achten.

Plukt goed, door stevige vruchttakjes. Geschikt voor verwerking en verse consumptie. Dicht planten.

GROEI: betrekkelijk weinig, krachtige, steil opgaande scheuten; hoog gewas. Weinig opslag, waardoor langzame vermeerdering.

BLOEI: middentijds. Niet remonterend.

VRUCHTBAARHEID: matig. Mogelijk te verhogen door dichter te planten.

FRAMBOOS

VRUCHT:

Rijptijd: middentijds.

Uiterlijk: vruchten middelmatig groot; kort kegelvormig; iets dof, tamelijk donkerrood.

Kwaliteit: meestal tamelijk stevig; goed van smaak.

- O — **Gertrudis. K.:** I. Rietsema, Breda, 1936. Intr.: 1940. Verkrijgbaar via Tuinbouw-, Proef- en Selectiebedrijf te 's-Hertogenbosch.

Evenals Radboud is de naam Gertrudis een handelsmerk, waaronder indertijd door dr. Rietsema verschillende vroege selecties in de handel zijn gebracht. Momenteel wordt nog slechts één ervan in stand gehouden.

In de praktijk voldoet deze echter weinig meer, vooral wegens de sterk vertakte scheuten, hoewel de kwaliteit en de kleur der vruchten goed zijn en het gewas meestal goed gezond is. Vrij goed plukbaar.

GROEI: matig hoog, snel groeiend gewas met sterk vertakte scheuten. Tamelijk veel oloop.

BLOEI: tamelijk vroeg. Iets remonterend.

VRUCHTBAARHEID: goed.

VRUCHT:

Rijptijd: tamelijk vroeg tot middentijds.

Uiterlijk: grote, tamelijk lang kegelvormige, donkerrode vruchten.

Kwaliteit: stevigheid en smaak matig; donkerrood sap.

RASSEN WAAROVER MEER ERVARING GEWENST IS

- Malling Jewel. K.:** N. H. Grubb, Proefstation East Malling, Engeland, 1931. Ontstaan uit een kruising, van Preussen met (Lloyd George x Pyne's Royal).

Een ras met de rechtopgaande groeiwijze en de matige hoeveelheid oloop van de Preussen. Bloei en oogst zijn middentijds. De vruchten zijn goed van uiterlijk: middelmatig groot, kegelvormig, helderrood, iets dof. De kwaliteit is goed: de vruchten zijn stevig, weinig vatbaar voor vruchttrot en goed tot matig van smaak; ze plukken vrij goed. Wel is het ras gevoelig voor stengelsterfte en vrij vatbaar voor virus. In Schotland, waar Malling Jewel thans veel wordt aangeplant, heeft men er een aanzienlijk hogere produktie van gekregen door meer scheuten per rij te planten. Dicht planten verdient ook hier zeker aanbeveling.

Hoewel de voorlopige ervaringen met Malling Jewel dus lang niet onverdeeld gunstig zijn, verdient dit nieuwe ras ernstig verder te worden geprobeerd, wegens de goede groeiwijze en vruchteigenschappen.

- Malling Landmark. K.:** N. H. Grubb, Proefstation East Malling, Engeland; 1931. Een kruising van Preussen met Baumforth's Seedling A.

Malling Landmark munt uit door zeer krachtige groei en grote vruchtbaarheid. Het is laat rijp. De ronde, lichtrode vruchten zijn in de meeste jaren veel te zacht en gevoelig voor rot; bovendien slecht van smaak en moeilijk te plukken. In het algemeen is het ras dan ook niet aan te bevelen. Het zou hoogstens eens geprobeerd kunnen worden op droge groeiplaatsen, waar betere rassen het niet doen.

- Rote Wädenswiler. K.:** Proefstation te Wädenswil, Zwitserland. Een kruising van Preussen met Superlative.

Dit laat rijpende ras heeft te kleine vruchten om voor de beroepstuinbouw in aanmerking te komen. Voor particulieren achten we het evenwel beproevenswaardig om de bijzonder lekker smakende vruchten en de gezonde, krachtige groei van stevige opgaande scheuten.

Afgevoerd:

St. Walfried. Wegens gevoeligheid voor mijt en virus; vruchten zonder speciale verdienste. Achterhaald door nieuwere rassen.

HAZELNOOT

(*Corylus*)

Economisch gezien is de hazelnoot in Nederland geen belangrijk gewas. Voor particulieren is het zeker aan te bevelen enige hazelnoten in de tuin of op het erf te planten. Onder bijzondere omstandigheden is wellicht aanplant in grotere mate verantwoord. Een vrij groot aantal rassen is in onderzoek.

Ondanks zijn grote winterhardheid is in het voorjaar van 1956 hier en daar vorstschade bij de hazelnoot geconstateerd: de knoppen bleken bevroren te zijn en de scheuten bleven alleen leven, voorzover nieuwe ogen gevormd werden, hetgeen meestal het geval was. Het gevoeligste bleek Webb's Prize Cob, ongevoelig Géant de Halle.

Men heeft tegen dit gewas vaak enkele ernstige bezwaren, nl. de onvruchtbaarheid en de onvoldoende kwaliteit (grootte) van zijn vruchten. Beide bezwaren vervallen, wanneer men de onderstaande rassen, die alle grootvruchtig zijn, plant en voor een goede bestuiving zorgt. Een goede bestuiving is verzekerd, wanneer men 4 à 5 rassen door elkaar plant, waaronder liefst één van de volgende bestuivers: Cosford, beide Lambertsnoten en Frühe von Frauendorf.

De beschreven rassen werden nog vrijwel niet in grotere aanplantingen in Nederland beproefd. Daarom zijn ze alle geplaatst in de groep rassen, waarover nog meer ervaring gewenst is. Een 30-tal andere rassen is bovendien nog in beproeving.

Als onderstam voor de hazelaar wordt wel de Turkse boomhazelaar, *Corylus colurna*, gebruikt. Er zijn nog weinig ervaringen met deze onderstam. Waarschijnlijk echter is de groei van de er op veredelde boompjes geringer, treedt de vruchtbaarheid van deze boompjes vroeger in, dragen ze rijker en zijn de vruchten vroeger rijp. Verder is een groot voordeel, dat ze geen opslag maken, iets waarvan men bij afleggers veel last heeft.

Naar de vorm kan men de beschreven rassen in drie groepen indelen. Tot de groep van rassen met *brede* vruchten behoren de Grote Bonte Zellernoot, de Rode Zellernoot en de Romeinse Noot. *Ronde* vruchten hebben Daviana, Frühe von Frauendorf en Géant de Halle, en *lange* vruchten: Cosford, Garibaldi, Lange Spaanse, Louis Berger, Roodpit Lambertsnoot, Webb's Prize Cob en Witpit Lambertsnoot.

Cosford.

Krachtige, opgaande struik, met veel zijhout. Lichtgroene bladkleur. Bloeit middelvroeg. Vruchtbaar. Grote, lichtbruine

HAZELNOOT

vrucht, met dunne schaal. Smaak is uitstekend. Een zeer goed ras.

Daviana.

Vroeg en goed vruchtbaar. Vrucht is regelmatig gevormd, met helderbruine, gestreepte, dunne schaal. Uitstekende smaak.

Frühe von Frauendorf.

Grote, breeduitgroeïende struik. Bloeit zeer vroeg, soms al in januari; zeer veel katjes. Draagt al vroeg en zeer rijk. Heeft goed stuifmeel. Vrij grote, korte, naar de top iets verbrede vrucht, die goed gevuld is. Smaakt uitstekend. Een aanbevelenswaardige noot voor begin september.

Garibaldi.

Middelgrote struik met steilopgaande, stevige gesteltakken; laagblijvend. Bloeit middelvroeg (maart). Draagt reeds vroeg en is zeer vruchtbaar. Grote, in trossen hangende vruchten. Muiskleurige, sterk behaarde schaal, met een groot, gewelfd schild, dat de gehele onderzijde in beslag neemt; zeer goed smakende noot voor half september. Aanbevelenswaardig ras, ook voor aanplant in het groot.

Grote Bonte Zellernoot.

Krachtige, steil en breeduitgroeïende struik, met donkergroen blad, die vrij laat bloeit; is vroeg en zeer vruchtbaar. Rijpt eind september tot begin oktober. Grote, regelmatig gevormde vrucht, naar de top conisch toelopend, met breed, plat of iets gewelfd grondvlak; fraai bruin, iets viltig. Dikke sterke schaal. Fijne smaak. Een zeer goed ras zowel voor particuliere teelt als voor grotere aanplantingen.

Grote, Bonte Zellernoot.

Toont grote gelijkenis met de Romeinse noot, is echter hoger van vorm en vertoont strepen of banden op de vrucht. Krachtige groeier, vruchtbaar. In Nederland praktisch onbekend.

Lange Spaanse.

Krachtig groeïende struik, wordt niet hoog. Bloeit middelvroeg, met veel katjes; zeer vruchtbaar, draagt in trossen. Midden tot eind september rijp. Matig grote, donkerbruine vrucht, aan de top iets viltig. Dunne schaal. Fijne smaak.

Louis Berger.

Grote, vertakte struik, die veel fijn hout maakt, met klein donkergroen blad. Vruchtbaar; vrucht van uitstekende kwaliteit, zeer lang, kleur lichtbruin.

Rode Zellernoot.

Forse, breeduitgroeïende struik, met fraai roodbruin blad. Is ook geschikt voor sierheester. Donkere, middelgrote, bruine vrucht. Dunne schaal. Goed smakende noot.

Romeinse noot.

Krachtige, steilgroeïende struik, die vroeg en regelmatig vruchtbaar is. Zeer grote, onregelmatige vrucht, veelal meer breed dan hoog. Dunne, helderbruine schaal, die gemakkelijk opent. Goed smakende noot voor midden september. Komt in ons land nog maar zeer weinig voor.

Witpit en Roodpit Lambertsnoot.

Kleine, gedrongen, sterk vertakte, breeduitgroeïende struiken, met groot, lichtgroen blad. Zeer vruchtbaar; de vruchten zijn klein, maar geheel gevuld. Bij Roodpit in verse toestand fraai rood kernvlies. Half augustus rijp, uitstekend van smaak. Kleur vrucht donkerbruin. Aanbevelenswaardige noten voor particulieren vanwege smaak en bestuivings eigenschappen.

KERS

(*Prunus avium* en *P. cerasus*)

De kers, in geldswaarde van het voortgebrachte produkt, het derde fruitgewas van Nederland, verkeert in een periode van achteruitgang. De oorzaken hiervan zijn vele, maar komen samengevat neer op een te gering rendement.

Bij een nadere bestudering van de rassen blijkt, dat er grote verschillen zijn in vruchtbaarheid, plukbaarheid, kwaliteit, sorteerkosten, uitval enz. Bij een goede rassenkeus kan het rendement sterk opgevoerd worden. Vele rassen zijn overigens nog bij het I.V.T. in onderzoek.

De indeling in groepen gaf bij de kers enige moeilijkheden. (Zo had de Morelle ook wel in B of O geplaatst kunnen worden, of de Bigarreau Napoléon in B).

De redenen zijn:

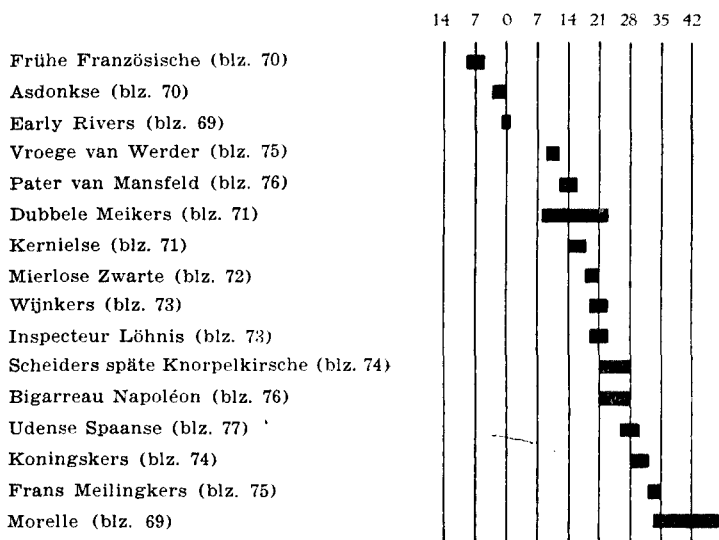
- 1) de grote invloed van de plukspreiding op de rassenkeuze;
- 2) het feit dat enkele rassen alleen voor de fabriek geschikt zijn, en daarom alleen aanbevolen kunnen worden bij aanwezigheid van afzetmogelijkheden (maar dan ook zeer goed zijn);
- 3) de grote verschillen in de eisen die men aan de rassen stelt in verschillende streken. Het is daarom zeer wenselijk de beschrijving van de rassen te raadplegen en niet te veel af te gaan op de indeling. Met het oog op de uniformiteit is deze indeling echter wel aangehouden.

K E R S

A. Hoofdrassen	Rivierklei	Limburg	Brabant
Early Rivers	A	A	A
Morelle	A	A	A
B. Aanvullende rassen.			
Frühe Französische	B	B	B
Asdonkse	B	B	B
Dubbele Meikers	A	O	O
Kernielse	B	A	B
Mierlose Zwarte	O	O	A
Wijnkers	A	B	B
Inspecteur Löhnis	B	B	B
Schneiders Späte Knorpelkirsche	B	B	B
N. Beproeverswaardige rassen.			
Koningskers	N	N	O
Frans Meylingkers	N	N	N
O. Rassen van zeer beperkte betekenis.			
Vroege van Werder	B	O	O
Pater van Mansfeld	B	O	O
Bigarreau Napoléon	B	B	O
Udense Spaanse	B	B	A

RIJPTIJDENGRAFIEK

Rijptijden in dagen voor of na Early Rivers

BESTUIVINGSVIERKANT.

Te bestuiven rassen (in volgorde van rijpheid)

Bestuivers

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
1. Frühe Französische			x				x									
2. Asdonkse			x				x									
3. Early Rivers				x			x									
4. Vroege van Werder			x													
5. Pater van Mansfeld			—	x		x						x				
6. Dubbele Meikers					x				x				x			
7. Kernielse		x	—													
8. Mierlose Zwarte			x													
9. Wijnkers						—			x			x				—
10. Inspecteur Löhnis						—				x						
11. Schneiders späte Knorpelkirsche					x								—	x		
12. Bigarreau Napoléon						x				x						x
13. Udense Spaanse					—			—								
14. Koningskers										x						—
15. Frans Meylingkers			x								—					
16. Morelle																x

Legenda: x : goede bestuiver

— : waarschijnlijk goede bestuiver

De nummers van de bestuivers corresponderen met de nummers van de te bestuiven rassen.

ENKELE EIGENSCHAPPEN VAN DE OPGENOMEN KERSE-RASSEN IN TABELVORM.

K E R S

RASSEN

RASSEN	Bloeitijd					Grootte vrucht					Hardheid vrucht				
	Zeer vroeg	Vroeg	Middelvroeg	Laat	Zeer laat	Zeer klein	Klein	Matig groot	Groot	Zeer groot	Zeer zacht	Zacht	Vast	Hard	Zeer hard
Frühe Französische	■														■
Asdonkse		■					■					■		■	
Early Rivers		■					■		■			■			
Vroege van Werder		■	■				■		■			■			
Pater van Mansfeld			■	■			■		■					■	
Dubbele Meikers			■	■			■		■		■				
Kernielse		■					■		■			■			
Mierlose Zwarte		■					■		■			■			
Wijnkers					■				■			■			
Inspecteur Löhnis			■	■				■	■				■		
Schneiders späte Knorpelkirsche			■	■						■					■
Bigarreau Napoléon			■	■					■						■
Udense Spaanse			■	■					■						■
Koningskers				■					■						■
Frans Meylingkers				■											■
Morelle		■						■	■						■

RASSEN.

A — Early Rivers.

Een Engels ras, dat in Frankrijk, België en overal in Nederland op behoorlijke schaal te vinden is.

In dit ras schijnen 2 of meer typen voor te komen, die o.a. verschillen in gezondheid. Wordt in de Betuwe Vroege Duitse genoemd.

Pluksnelheid vrij gering; prijzen vrijwel altijd goed (de laatste jaren werkt import van Early Rivers nogal eens prijsdruk-kend). Vrij sterke kers, die goed bestand is tegen regen; is goed vervoer- en houdbaar.

GROEI: zeer sterk, met hangende takken; vormt hoge en brede bomen.

BLOEI: vroeg; bestuivers zijn Vroege van Werder, Kernielse en Mierlose Zwarte.

VRUCHTBAARHEID: matig vroeg, regelmatig en goed.

VRUCHT:

Rijptijd: vroeg, omstreeks half juni, variërend met het jaar, de streek en de grondsoort; rijpt ongelijkmatig.

Uiterlijk: matig tot grote kers, een van de grootste vroege kersen; donkerbruin van kleur.

Kwaliteit: de vrucht is zacht, heeft een goede smaak.

ZIEKTEN E.D.: het tegenwoordig door de N.A.K.-B. gekeur-de type heeft weinig last van bacteriekanker en weinig hinder van monilia.

A — Morelle (Morel).

Komt in vele landen voor.

Wordt in Nederland steeds meer aangeplant. Zeer geschikt voor wijker.

Zeer goed „pluk”baar (wordt voor de fabriek meestal gestroopt); waarschijnlijk het ras, waarvan het grootste aantal kg per uur geoogst kan worden. Waar de industrie koopt brengt dit ras hoge prijzen op. Een sterke kers.

GROEI: zwak, met slap hout; draagt op eenjarige scheuten, zodat vervangsnoei noodzakelijk is.

BLOEI: zeer laat, gelijk met Schneiders späte Knorpelkirsche. Is zelffertil.

VRUCHTBAARHEID: zeer vroeg, zeer goed en regelmatig.

VRUCHT:

Rijptijd: zeer laat, ongeveer 5 weken na Early Rivers, rijpt gelijkmatig (mits men de vruchten lang laat hangen, hetgeen meestal geen bezwaar is).

Uiterlijk: matig tot grote, donkerbruine vrucht, even groot als Early Rivers.

Kwaliteit: het is een zeer zachte, zeer zure kers, die pas enigszins eetbaar wordt wanneer ze volkomen rijp is.

ZIEKTEN E.D.: gezond, heeft, indien koperbespuitingen achterwege blijven, echter soms nogal last van tak- en vrucht-monilia.

K E R S

B — Frühe Französische (Lamotte).

Komt in het buitenland vrijwel niet voor. Is in Nederland in alle kersestreken op kleine schaal aangeplant. Het is een ras, dat vroeg rijpt, maar vaak matig vruchtbaar is en een vrij kleine vrucht heeft; er is nog geen ras van dezelfde rijptijd dat beter is.

Pluksnelheid is gering; prijzen meestal goed. De vrucht is vrij sterk, niet regengevoelig. Goed vervoer- en houdbaar.

GROEI: matig tot sterk; bolkroon met stevige gesteltakken en veel fijn hout.

BLOEI: zeer vroeg, nog iets voor Early Rivers; goede bestuivers zijn waarschijnlijk Early Rivers en Kernielse.

VRUCHTBAARHEID: begint vrij laat te dragen; de eerste jaren heeft men slechts matige oogsten. Op latere leeftijd kunnen bomen vrij goede tot goede opbrengsten geven.

VRUCHT:

Rijptijd: enkele dagen voor Early Rivers, rijpt vrij gelijkmatig.

Uiterlijk: vrij kleine, donkerbruine tot zwarte kers.

Kwaliteit: het is een zachte kers met een, voor de tijd van het jaar, goede smaak, iets rinzig; iets bitter voor de volle rijpheid.

ZIEKTEN E.D.: op alle grondsoorten gezond; in de kwekerij echter vrij veel last van bacteriekanker; heeft van monilia weinig last.

B — Asdonkse (No. 501).

Komt op verschillende plaatsen in Limburg en het rivierkleigebied voor, in het buitenland waarschijnlijk nergens. Het beste ras, dat voor de Early Rivers rijpt.

Plukt gemakkelijk; de iets lichtere kleur is, i.v.m. de prijs, een nadeel t.o.v. Early Rivers; ze moet daarom zo mogelijk vóór de Early Rivers geruimd worden en brengt dan hoge prijzen op. Is waarschijnlijk iets gevoeliger voor regen dan Early Rivers, maar niet hinderlijk. Indien te rijp geplukt (of na warm en zonnig weer), moeilijk te oogsten en te vervoeren en slecht houdbaar.

GROEI: sterke groei, boomtype lijkt op dat van Early Rivers.

BLOEI: vroeg, gelijk met Early Rivers; waarschijnlijk zijn Early Rivers en Kernielse goede bestuivers.

VRUCHTBAARHEID: goed en regelmatig.

VRUCHT:

Rijptijd: enkele dagen voor Early Rivers, vrij gelijkmatig.

Uiterlijk: matig grote kers, iets kleiner dan Early Rivers, langwerpig van vorm; kleur roodbruin, sterk glanzend, iets lichter dan Early Rivers.

Kwaliteit: de vrucht is zacht, zachter dan Early Rivers; smaak is goed; is reeds vroeg op smaak; mag niet te rijp worden, is dan enigszins flauw; kleine pit.

ZIEKTEN E.D.: weinig last van bacteriekanker, ook op lichte gronden; matig veel last van monilia.

B — Dubbele Meikers (Meikers).

Wordt overal in Nederland gevonden, echter het meest op de rivierklei, voor welke grondsoort het een goed ras is; komt in alle landen voor, is echter nergens belangrijk. Er komen meerdere typen voor, die onderling verschillen in rijptijd, vruchtbaarheid, groei, boomvorm, en kleur, grootte en sterkte van de vruchten; deze typen zijn vanwege allerlei tussenvormen moeilijk van elkaar te onderscheiden. Een ras, dat voor de teler vaak weinig winstgevend is door de hoge pluk- en sorteerkosten, de zwakheid van de vrucht en de in verhouding te lage prijzen. Door zijn steile groei geschikt voor wijker. De plukbaarheid is slecht door de onregelmatige rijping en de dracht in dichte trossen; de prijzen liggen meestal ook lager dan van andere goede rassen. Een zwakke kers, die slecht houdbaar is en moeilijkheden bij vervoer geeft.

Vaak komen verspreid aan de bomen afwijkende kersen voor, Volgers genaamd, deze zijn spitser, groter, zuurder en sterker. Ze zijn 1½ tot 3 weken na de eerste meikersen van dezelfde boom rijp.

GROEI: matig sterk, de steile opgaande dunne gesteltakken, die meestal op één punt ontspringen, zijn kenmerkend.

BLOEI: middentijds tot laat, met zeer veel bloesem; zelf-fertiel, maar zou bij kruisbestuiving beter dragen. Goede bestuivers zijn waarschijnlijk Pater van Mansfeld, Wijnkers, Inspecteur Löhnis, Schneiders späte Knorpelkirsche en Udense Spaanse.

VRUCHTBAARHEID: vroeg, regelmatig en zeer goed bij een goede snoei (en wanneer men het goede type heeft).

VRUCHT:

Rijptijd: per type zeer ongelijkmatig rijpend over een lange periode, eerste pluk soms al 1 à 1½ week na Early Rivers. Volgers rijpen zeer ongelijkmatig ± 1½ tot 3 weken na de eerste Meikersen.

Uiterlijk: matig groot, meest kleiner dan Early Rivers, rond, donkerrood van kleur.

Kwaliteit: zeer zachte kers, smaakt zeer goed, iets zuur, zeer aromatisch.

ZIEKTEN E.D.: heeft last van takmonilia. Op verschillende plaatsen de laatste jaren veel sterfte, waarvan de oorzaak nog onbekend is. Bij regen weinig barsten, veel last van monilia.

B — Kernielse (Dikke Loen).

Komt voornamelijk in Zuid-Limburg en in geringe mate in de omgeving van Uden voor.

Er zijn veel rassen, die Loen genoemd worden en vaak ook veel op dit ras lijken, maar er toch niet gelijk aan zijn.

Een redelijk goed ras voor Limburg en Zeeland (in Zeeland nog onbekend, maar kan vervanger worden van Meikers en Pater van Mansfeld); in Brabant voldoet de Mierlose Zwarte zeker zo goed. Op de rivierklei is geen behoefte aan een ras op dit tijdstip, daar de Kernielse gelijk met de laatste Meikersen rijpt en de Wijnkers de Meikers mooi opvolgt.

K E R S

Matig goed plukbaar; brengt redelijke prijzen op.

Matig gevoelig voor regen; indien zeer rijp, of na slecht weer vrij slecht vervoer- en houdbaar.

GROEI: sterk, hoge en vrij brede bomen, lijkt in groei iets op Inspecteur Löhnis, doch is minder dicht.

BLOEI: vroeg, tegelijk met Early Rivers. Een goede bestuiver is waarschijnlijk Asdonkse, en mogelijk ook Early Rivers.

VRUCHTBAARHEID: begint vrij laat, maar is later goed en regelmatig.

VRUCHT:

Rijptijd: 2 à 2½ week na Early Rivers, iets na Pater van Mansfeld en iets voor Mierlose Zwarte; vrij ongelijkmatig.

Uiterlijk: middelmatig tot groot, ongeveer even groot als Early Rivers; enigszins hartvormig, zeer moeilijk te onderscheiden van Mierlose Zwarte; kleur is zwart.

Kwaliteit: een zachte kers met matige smaak, vrij sterk aroma, iets zurig; wanneer niet geheel rijp minder bitter dan de Mierlose Zwarte.

ZIEKTEN E.D.: matig gevoelig voor monilia.

B — Mierlose Zwarte (Udense Zwarte).

Komt voornamelijk voor in de omgeving van Uden en Mierlo (waar hij resp. Udense en Mierlose Zwarte heet) en hier en daar verspreid in andere gebieden.

Van dit ras bestaan zeer waarschijnlijk een aantal moeilijk van elkaar te onderscheiden typen (rassen).

Goed ras voor Brabant, waar overigens de Loen ook geteeld zou kunnen worden. Voor de andere gebieden niet aan te bevelen, omdat daar geen behoefte is aan een ras met deze rijptijd en smaak.

Vrij lastig te plukken (o.a. nogal los aan de steel, wanneer volledig rijp); brengt in Uden de beste prijzen op, elders kan hij lang niet tegen de Wijnkers (en de Meikers) op.

Matig gevoelig voor regen; bij slecht weer zeer moeilijk vervoer- en houdbaar.

GROEI: vrij sterk en steil, met veel vrij dunne gesteltakken.

BLOEI: tamelijk vroeg, iets na Early Rivers. Wordt waarschijnlijk goed bestoven door Early Rivers, mogelijk ook door Udense Spaanse.

VRUCHTBAARHEID: begint vrij laat te dragen, maar daarna goed en regelmatig.

VRUCHT:

Rijptijd: 2½ à 3 weken na Early Rivers, ongeveer een halve week na Kernielse, rijpt gelijkmatig.

Uiterlijk: matig groot (meest iets kleiner dan Early Rivers); enigszins hartvormig, moeilijk te onderscheiden van Kernielse, zwart.

Kwaliteit: een zachte kers, met matige smaak, vrij sterk aroma; wanneer niet geheel rijp bitter.

ZIEKTEN E.D.: matig veel last van monilia.

B — Wijnkers.

Waarschijnlijk een Nederlands ras; komt vrijwel alleen voor op rivierklei. Wordt ook wel Blanser, Platter, Blinker of Glimmer genoemd. Het is niet uitgesloten, dat er meerdere typen voorkomen, o.a. gezien de sterke verschillen in vruchtbaarheid.

In alle opzichten een zeer goed ras op zwaardere gronden; de wisselende vruchtbaarheid staat de aanplant op grote schaal echter in de weg. Wanneer men van zeer vruchtbare bomen uitgaat en een goede bestuiver plant, is de kans op mislukking evenwel gering.

Plukt vrij gemakkelijk, kan meestal in één keer geplukt worden en behoeft weinig sortering. Valt echter, indien zeer rijp, nogal van de steel; brengt in de Betuwe altijd hoge prijzen op. Geen last van regen; een sterke kers. Goed vervoer- en houdbaar.

GROEI: zeer sterk, vrij ijl, met enkele zware, onregelmatige, in de breedte groeiende gesteltakken, daardoor moeilijk te vormen.

BLOEI: zeer laat, het laatste der zoete kersen. Goede bestuivers zijn Inspecteur Löhnis en Bigarreau Napoléon; Meikers en Morelle zijn matige bestuivers.

VRUCHTBAARHEID: begint vrij laat, maar kan goed zijn; soms met grote, nog niet te verklaren verschillen.

VRUCHT:

Rijptijd: ongeveer 3 weken na Meikers en Mierlose Zwarte, zeer gelijkmatig.

Uiterlijk: matig tot groot, iets kleiner dan Early Rivers, soms even groot; kleur donkerbruin, mooi glanzend.

Kwaliteit: een zachte kers met zeer goede smaak; iets rinzig; zeer sappig.

ZIEKTEN E.D.: op zwaardere gronden weinig last van bacteriekanker.

B — Inspecteur Löhnis.

Een nederlands ras. Komt weinig voor, voornamelijk op de rivierklei en in Brabant. Lijkt veel op Wijnkers. Een goed ras, doch kan i.v.m. zijn gevoeligheid voor regen en monilia slechts op vrij kleine schaal aanbevolen worden als bestuiver van de Wijnkers.

Redelijk goed te plukken; brengt goede prijzen op. Gevoelig voor regen. Indien niet gebarsten goed vervoer- en matig houdbaar.

GROEI: sterk, kroon is dicht en bolvormig.

BLOEI: laat, na Meikers, maar vóór Wijnkers. Goede bestuivers zijn waarschijnlijk Pater van Mansfeld, Wijnkers en Schneiders späte Knorpelkirsche; matige bestuivers: Meikers en Udense Spaanse.

VRUCHTBAARHEID: vrij vroeg, regelmatig en zeer goed.

VRUCHT:

Rijptijd: ongeveer gelijk met Wijnkers (bij grote dracht soms iets later), rijping vrij gelijkmatig.

Uiterlijk: matig tot grote, donkerbruine kers; iets langwerpiger dan Wijnkers.

K E R S

Kwaliteit: vrij vast, iets harder dan Wijnkers; smaak zeer goed, iets zoeter dan Wijnkers.

ZIEKTEN E.D.: zeer veel last van monilia.

B — Schneiders späte Knorpelkirsche (Hedelfinger Riesenkirsche falso). Is van Duitse herkomst.

De tot nu toe gebruikte naam Hedelfinger (Riesenkirsche) bleek niet de juiste te zijn. Komt vrij weinig over het land verspreid voor. Moet bij dreigend weer snel geplukt kunnen worden en is dan door het gevaar voor barsten toch nog risikant: mag daarom slechts op beperkte schaal geplant worden, ondanks overige zeer goede eigenschappen.

Plukt redelijk snel, vooral door de zwaarte der vruchten; brengt altijd zeer hoge prijzen op. Gevoelig voor regen. Alleen drooggeplukte en niet gebarsten kersen zijn redelijk vervoeren houdbaar.

GROEI: matig tot sterk, de kroon is vrij ijl en vierkant.

BLOEI: laat, gelijk met Inspecteur Löhnis en Bigarreau Napoleon, na Meikers, vóór Wijnkers. Goede bestuivers zijn waarschijnlijk Meikers, Inspecteur Löhnis, Udense Spaanse en Morelle.

VRUCHTBAARHEID: vrij vroeg, regelmatig, maar door een langdurige ruiperiode vaak slechts matig; soms echter goed.

VRUCHT:

Rijptijd: vrij onregelmatig, meest iets na Inspecteur Löhnis, 3 à 4 weken na Early Rivers; rijpt ongelijkmatig.

Uiterlijk: zeer grote, roodbruine kers (de grootste, in Nederland geteelde).

Kwaliteit: hard, knappend en sappig, smaakt zeer goed, met een goed aroma (één van de fijnste harde kersen); reeds vroeg op smaak.

ZIEKTEN E.D.: geen last van bacteriekanker; zeer gevoelig voor vruchtmonilia.

N — Koningskers.

Komt nog zeer weinig voor. Beproevenswaard, wanneer men een laat ras wil hebben, mits men rekening houdt met de gevoeligheid voor bacteriekanker en regen.

Redelijk plukbaar; goede prijzen.

Scheurt vrij sterk en rot bij slecht weer.

Redelijk houdbaar en goed vervoerbaar mits droog geplukt en niet gebarsten.

GROEI: vrij sterk; de kroon is vrij breed.

BLOEI: laat, gelijk met Schneiders späte Knorpelkirsche. Goede bestuivers zijn misschien: Meikers, Schneiders späte Knorpelkirsche, Udense Spaanse en Morelle.

VRUCHTBAARHEID: matig vroeg, goed en regelmatig.

VRUCHT:

Rijptijd: $\frac{1}{2}$ à 1 week na Schneiders späte Knorpelkirsche, 4 à $4\frac{1}{2}$ week na Early Rivers, rijpt vrij ongelijkmatig.

Uiterlijk: een grote tot zeer grote, roodbruine kers; bijna

even groot als Schneiders späte Knorpelkirsche, lijkt daar veel op, maar is langwerpiger.

Kwaliteit: een harde kers, waarvan de smaak goed is, misschien iets minder dan Schneiders späte Knorpelkirsche.

ZIEKTEN E.D.: heeft op lichte grond veel last van bacteriekanker.

N — Frans Meylingkers.

Een nederlands ras. Wordt vrijwel alleen in het Land van Maas en Waal aangetroffen. Beproevenswaard, wanneer men een laat ras wil hebben, mits men rekening houdt met de matige kwaliteit en vruchtgrootte.

Plukt vrij moeilijk. De prijzen zijn zeer goed waarschijnlijk mede door de nog geringe aanvoer. Matig last van regen. Is goed houdbaar en geeft weinig moeilijkheden bij vervoer.

GROEI: sterk tot zeer sterk; vormt een vrij brede uithangende kroon, hoog, met enkele steil opgaande takken.

BLOEI: vroeg, gelijk met Early Rivers; deze is waarschijnlijk ook een goede bestuiver.

VRUCHTBAARHEID: goed en regelmatig.

VRUCHT:

Rijptijd: zeer laat, 4½ à 5 weken na Early Rivers; rijpt ongelijkmatig. Behoort tot de laatste zoete kersen.

Uiterlijk: matig grote (iets kleiner dan Early Rivers), donkerbruine tot zwarte kers.

Kwaliteit: een harde, zoete kers met een matige smaak.

ZIEKTEN E.D.: weinig bacteriekanker op zware gronden, elders onbekend; vrij weinig last van vruchtmonilia.

O — Vroege van Werder (Zeeuwse Bruine).

Een Duits ras, heeft niet veel verspreiding gevonden in andere landen. Komt bij ons meest in Zuid-Limburg voor, ook hier en daar in het rivierkleigebied en Zeeland („Zeeuwse Bruine”). Een redelijk goed ras op zwaardere gronden, op lichtere gronden niet gezond te houden. Komt in de Betuwe meestal slechts iets vóór de eerste Meikersen. De grote verspreiding in Limburg vindt zijn oorzaak in het feit dat hij enigszins de ruimte tussen Early Rivers en Kernielse opvult.

Plukbaarheid is matig (vrij slecht, als de boom zeer vol hangt); voor een grove kers zijn de prijzen goed (ook in de Betuwe). Iets gevoelig voor regen (vooral indien goed uitgegroeid), kan toch lang blijven hangen. Is goed houdbaar en geeft geen moeilijkheden bij vervoer.

GROEI: sterk; vaak zeer grote bomen, met zware gesteltakken; sterk hangende takken als Early Rivers.

BLOEI: iets later dan Early Rivers, kan door deze goed bestoven worden.

VRUCHTBAARHEID: begint vrij vroeg, zeer goed en regelmatig.

VRUCHT:

Rijptijd: vrij gelijkmatig, ± 1½ week na Early Rivers en

KERS

meestal gelijk met het begin van Dubbele Meikers; bij grote dracht later en ongelijkmatig.

Uiterlijk: matig tot grote vrucht, ongeveer als Early Rivers; indien erg dicht behangen kleiner; roodbruin, iets lichter dan Early Rivers.

Kwaliteit: een zachte kers, redelijk van smaak, met vrij weinig aroma; de huid is iets knappend; moet goed uitgegroeid en niet te rijp zijn.

ZIEKTEN E.D.: één van de rassen die het gevoeligst zijn voor bacteriekanker; op zwaardere gronden nog redelijk tot goed te telen. Weinig last van monilia, soms last van smalbladigheid.

O — Pater van Mansfeld (Markies).

Een Nederlands ras, komt het meest in Zeeland voor, waar hij echter aan het verdwijnen is. Elders treft men hem soms aan onder foutieve namen. Het is een redelijk goed ras van prima kwaliteit, maar op lichtere gronden niet gezond te houden. Vele jaren zijn de vruchten voor een flink deel gebarsten; in de Betuwe komt hij tegelijk met de Meikersen en in Limburg vlak voor de Kernielse.

Plukt vrij goed wanneer de vruchten goed van stuk zijn; brengt vaak hoge prijzen op, behalve daar waar men zwarte kersen wenst. Zeer gevoelig voor regen, overigens sterke kers.

GROEI: sterk, vormt een vrij brede boom.

BLOEI: middentijds tot laat, vrij onregelmatig. Goede bestuivers zijn: Vroege van Werder, Meikers, Bigarreau Napoléon en Udense Spaanse; een matig goede bestuiver is Early Rivers.

VRUCHTBAARHEID: vrij vroeg, zeer goed en regelmatig.

VRUCHT:

Rijptijd: vrij gelijkmatig, $\pm$ 2 weken na Early Rivers en iets na Vroege van Werder; is al vroeg op smaak, maar de kleur is dan nog vrij licht; bij zeer dicht behang vaak wat later rijp.

Uiterlijk: matige tot grote, roodbruine kers, indien niet te dicht behangen even groot als Early Rivers; kleine pit.

Kwaliteit: een vaste vrucht, knappend, de smaak is zeer goed, aromatisch en sappig.

ZIEKTEN E.D.: heeft veel last van bacteriekanker, op zware gronden nog redelijk goed te telen.

O — Bigarreau Napoléon (Gascogner, Rouaan).

In Duitsland, Frankrijk, België, Engeland en de Verenigde Staten zeer bekend. Komt veel in Limburg voor, enigszins op rivierklei (o.a. als „Rouaan”) overigens weinig.

Aan te bevelen op plaatsen waar de industrie koopt, men enig risico durft te nemen en een ras wil met deze rijptijd. De vraag is echter of de Udense Spaanse dan niet te verkiezen is vanwege zijn gezondheid.

Plukt vrij snel; wanneer er afzet voor is, zijn de prijzen goed. Springt sterk bij regen; van droge niet gesprongen kersen is de vervoer- en houdbaarheid goed.

GROEI: sterk, de boom is vrij groot, hoog en ijl.

BLOEI: laat, gelijk met Inspecteur Löhnis en Schneiders späte Knorpelkirsche.

VRUCHTBAARHEID: vrij vroeg, regelmatig en zeer goed.
VRUCHT:

Rijptijd: 3 à 4 weken na Early Rivers, ongeveer gelijk met Schneiders späte Knorpelkirsche; wordt vaak lang voordat hij rijp is geplukt (slechts een geringe consumptie als tafelkers); rijpt vrij ongelijkmatig.

Uiterlijk: grote tot zeer grote, bonte, soms bijna rode kers, bijna zo groot als Schneiders späte Knorpelkirsche.

Kwaliteit: hard, smaakt bij volle rijpheid goed.

ZIEKTEN E.D.: Op lichte gronden zeer veel last van bacteriekanker; last van vruchtmonilia.

0 — Udense Spaanse.

Waarschijnlijk een nederlands ras. Komt voornamelijk rondom Uden voor.

Iets minder vruchtbaar dan Bigarreau Napoléon.

Plukt gemakkelijk. Misschien iets sterker tegen regen dan Bigarreau Napoléon. Vervoer- en houdbaarheid van droge, niet gebarsten kersen goed.

Op plaatsen waar de industrie koopt zijn de prijzen goed.

GROEI: vrij sterk, de boom is hoog en vrij smal. Het blad is vaak sterk omgekruld.

BLOEI: vrij laat, gelijk met Meikers. Goede bestuivers zijn waarschijnlijk Inspecteur Löhnis en Schneiders späte Knorpelkirsche; Pater van Mansfeld en Mierlose Zwarte zouden ook te gebruiken zijn.

VRUCHTBAARHEID: begint matig laat, goed, maar nogal onregelmatig.

VRUCHT:

Rijptijd: enkele dagen na Bigarreau Napoléon, ongeveer 4 weken na Early Rivers; rijpt vrij ongelijkmatig.

Uiterlijk: grote tot zeer grote kers, misschien iets kleiner dan Bigarreau Napoléon; geel met weinig tot veel rood (als Bigarreau Napoléon).

Kwaliteit: een harde, iets zure kers, met een matige smaak; is voornamelijk voor verwerking bestemd.

ZIEKTEN E.D.: over het algemeen gezond, hierom boven Bigarreau Napoléon te verkiezen.

Afgevoerde rassen.

Früheste der Mark: kwaliteit en vruchtgrootte onvoldoende.

Guigne d'Annonay (Spithoven): valt bij volle rijpheid nogal van de steel en is kleiner en minder van kwaliteit dan Frühe Französische.

Kassin's Frühe (Zachte Kassin's): valt erg van de steel, kwaliteit onvoldoende.

Bruine Vleeskers (Bruine Spaanse): kwaliteit gering, zeer gevoelig voor monilia en rotten.

Klerk: kwaliteit en grootte onvoldoende.

Westerleese Kriek: zeer zuur. Morelle is veel beter.

ONDERSTAMMEN

De keus is beperkt tot zaailingen van de Limburgse Boskriek en een vegetatief vermeerderbare onderstam, F 12/1, een se-

KERS / KRUISBES

lectie van East Malling. Beide onderstammen geven een sterke groei.

Limburgse Boskriek.

Als zodanig worden alleen zaailingen gekeurd, welke afkomstig zijn uit zaad van goedgekeurde moederbomen.

Waar vóór alles op gelet wordt is een zo groot mogelijke resistentie tegen bacteriekanker. Zaailingen, welke niet afkomstig zijn van goedgekeurde moederbomen worden gekeurd als zaailingkers na verwijdering van zure en halfzure typen.

F 12/1.

Een sterk groeiende onderstam, welke in hoge mate resistent is tegen bacteriekanker. De verankering is uitstekend en men heeft verder het voordeel van mooie uniforme stammen.

KRUISBES

(*Ribes uva-crispa*)

In vergelijking met andere fruitsoorten heeft de kruisbes slechts geringe betekenis. De teelt past niet meer in het moderne, grotere fruitbedrijf, maar wel op kleine, arbeids-intensieve bedrijven.

Kruisbessen worden voor de fabriek onrijp geplukt en rijp voor de verse consumptie.

A. — Hoofdrassen.

Crownbob (blz. 78)

Whitesmith (blz. 78)

Whinham's Industry (blz. 79)

O. — Rassen van zeer beperkte betekenis.

Early Sulphur (blz. 79)

A — Crownbob (Lentse Blonde). Een oud ras, gewonnen in Engeland vóór 1823.

Wordt geteeld voor verse consumptie. Gevoelig voor Californische pap.

GROEI: middelmatig krachtig, iets uithangend.

BLOEI: normaal.

VRUCHTBAARHEID: tamelijk groot.

VRUCHT:

Rijptijd: middentijds.

Uiterlijk: middelmatig grote, donkerpaarsrode, zwak borstelig behaarde vruchten.

Kwaliteit: tamelijk goed van smaak.

ZIEKTEN E.D.: tamelijk vatbaar voor Amerikaanse kruisbessemeeldauw.

A — Whitesmith (Engelse Witte, Weisse Triumphbeere). Een oud ras, reeds vóór 1817 in Engeland gewonnen.

Wordt meestal onrijp geplukt voor de pulp.

GROEI: tamelijk sterk.
BLOEI: normaal.
VRUCHTBAARHEID: groot.
VRUCHT:

Rijptijd: middentijds.

Uiterlijk: tamelijk grote, bleekgroene, fijndonzig behaarde vruchten; dunne schil.

Kwaliteit: goed van smaak.

A — Whinham's Industry (Rote Triumphbeere). K.: R. Whinham, Morpeth, Northumberland, Engeland; omstreeks 1835.

Wordt zowel voor verse consumptie als voor de fabriek geteeld. Tamelijk gevoelig voor Californische pap.

GROEI: tamelijk krachtig.
BLOEI: normaal.
VRUCHTBAARHEID: goed.
VRUCHT:

Rijptijd: middentijds.

Uiterlijk: tamelijk grote; donker paarsrode vruchten, kortviltig behaard met verspreide borstelharen.

Kwaliteit: tamelijk goed van smaak.

O — Early Suphur (Ruige Gele, Früheste Gelbe). K.: Ward, Engeland. In 1835 in de handel gebracht.

Voor verse consumptie; uitsluitend voor particulieren. Zeer gevoelig voor Californische pap.

GROEI: vrij krachtig.
BLOEI: normaal.
VRUCHTBAARHEID: matig.
VRUCHT:

Rijptijd: vroeg.

Uiterlijk: tamelijk kleine, goudgele, sterk met borstelharen bezette vruchten. Dunne schil.

Kwaliteit: uitstekend van smaak.

RAS WAAROVER MEER ERVARING GEWENST IS.

Goudbal. K.: J. Smit, Proeftuin te Noordbroek. Kw.r.: 1952.

Tamelijk krachtig groeiende, vruchtbare struiken met aantrekkelijke, middelmatig grote, gladde, gele vruchten met een matige, iets flauwe smaak. Gevoelig voor Amerikaanse kruisbessemeeldauw. De aantrekkelijke vruchten kunnen mogelijk een aanvulling vormen op de verse markt.

Afgevoerde rassen:

Achilles: Geen verdienste boven de hoofdassen. Uithangende groeiwijze.

KWEE

(*Cydonia oblonga*)

Tegen duizenden kweestruikjes, die verent worden tot perebomen, vindt men slechts één kwee als vruchtbom. Daartoe is de onderstam-kwee onbruikbaar. Men kope op meidoorn geënte bomen van de rassen **Champion** of **Portugese**. De kwee vraagt goede grond. In rauwe toestand oneetbaar, doch zeer goed voor klaring van wijn of als compôte met wat melk om het vele looizuur neer te slaan. Zeer goed voor geleij.

MOERBEI

(*Morus alba* en *M. nigra*)

Verwant aan de vijg, doch volkomen winterhard. Bomen kunnen eeuwen oud worden, maar ondanks dat heeft de moerbei hier nooit veel betekend. Als hoogstam of leiboom geeft de plant een voldoende oogst van flauwzoete vruchten, die sterk neigen tot afvallen. Er zijn twee soorten, *Morus alba*, de kleinvruchtige met dunne twijgen, die voor zijderupsen in aanmerking komt en de *Morus nigra*, die als vruchtboom te gebruiken is en zich zo moeilijk laat verplanten. De vrucht van beide is in normale gevallen zwart, doch die van *alba* is te klein.

MISPEL

(*Mespilus germanica*)

Er hoort een zekere nieuwsgierigheid toe, om de afkeer te overwinnen, die men heeft van „rotte mispels”. Ze zijn niet rot, alleen maar door en door rijp in een stadium overeenkomende met dat van een buikzieke peer. De smaak is flauwzoet en iedere middelmatige peer of appel acht menigeeen aantrekkelijker dan de beste en meest „rotte” mispel, ofschoon sommigen de vruchten gaarne gebruiken.

Geheel anders is de *Eryobotrya japonica*, de Japanse Mispel, maar dat is fruit voor de subtropen en leent zich zelfs voor onze kassen voorlopig niet.

OKKERNOOT

(*Juglans regia*)

Daar de teelt van de veredelde okkernoot in Nederland nog zeer recent is, kunnen alleen rassen genoemd worden waarover meer (Nederlandse) ervaring gewenst is.

Een vereenvoudiging van het sortiment werd door de N.A.K.-B. gewenst geacht, vooral met het oog op de moeilijkheden, die de boomkwekers ondervinden bij een te uitgebreid sortiment. Daarom zijn hier slechts 13 rassen opgenomen. De overige rassen — voorzover niet onder de afgevoerde rassen vermeld — worden dan ook niet afgeraden, maar slechts voorlopig niet meer vermeerderd door de boomkwekers.

Wanneer de proefvelden resultaten beginnen te geven, zal het pas mogelijk zijn belangrijke wijzigingen aan te brengen in de opgenomen rassen, en ze gedeeltelijk te plaatsen in de groepen A en B.

BLOEITIJDEN

	Bel (4912)	5007 van Toor (5026)	5035	5110	5116	5221
Mannelijke bloemen						
vroeg	x	x	x			
vroeg tot middentijds						
middentijds					x	x
middentijds tot laat		x				
laat					x	

	Bel (4912)	5007 (5026)	van Toor (5035)	5110	5116	5221
Vrouwelijke bloemen						
vroeg						
vroeg tot middentijds		x				x
middentijds	x		x		x	
middentijds tot laat			x	x		
laat						

RASSEN

Bel (4912).

Een aanbevelenswaardige handelsnoot. Is vrij goed vruchtbaar. Mannelijke bloemen bloeien vroeg, de vrouwelijke middentijds. Heeft een vrij grote vrucht, matig van kleur en vorm, goed drooggewicht. Laat zich goed tot zeer goed openen, terwijl de verwijdering van de kern prima gaat. Kleur en smaak van de kern zijn zeer goed. Kernpercentage vrij goed. *)

De natte zomer van 1954 heeft op de vrucht weinig invloed gehad.

5007.

Wordt als bestuiver aanbevolen zo lang 5110 nog niet te verkrijgen is.

De mannelijke bloemen bloeien middentijds tot laat, de vrouwelijke vroeg tot middentijds.

Vrij goed vruchtbaar. De vrucht is maar matig wat grootte, kleur en vorm betreft. Gewicht is goed; openen en smaak zijn vrij goed; verwijdering van de kern matig, kernpercentage slechts matig.

Van Toor (5026).

Dit is een ras, dat vergeleken met Bel, waarschijnlijk beter is wat zijn vruchtbaarheid betreft, maar iets minder goede vruchteigenschappen heeft.

De mannelijke bloemen bloeien vroeg, de vrouwelijke bloemen middentijds tot laat. Vruchtbaarheid goed. Een matig grote noot, waarvan kleur en vorm ook slechts matig zijn, goed van gewicht. Het openen van deze noot is maar matig, de kern laat zich goed uithalen. De kleur van de kern en het kernpercentage zijn resp. vrij goed en matig; de smaak is ook slechts matig.

5035.

Voor de handel zijn de vruchten aan de kleine kant; zolang 5221 niet verkrijgbaar is, wel geschikt voor particuliere teelt wegens zijn goede vruchtbaarheid.

De mannelijke bloemen bloeien vroeg, de vrouwelijke middentijds.

Grootte, kleur en vorm zijn matig, het drooggewicht vrij goed. De noot is goed tot zeer goed te openen, de kern laat zich vrij goed verwijderen; kleur, kernpercentage en smaak zijn matig.

*) Onder kernpercentage wordt verstaan het gewicht van de kern uitgedrukt in procenten van het totale gewicht van de noot.

OKKERNOOT

5110.

Dit jaar goedgekeurd als bestuiver ter vervanging van 5007, omdat hij betere eigenschappen heeft. Een redelijk goed ras. Dit ras heeft laat bloeiende mannelijke bloemen, wat hem als goede bestuiver kenmerkt; de vrouwelijke bloemen bloeien middentijds tot laat.

Vruchtbaarheid vrij groot. Grote noot, welke matig van kleur en vorm is, gewicht vrij goed.

Openen van de noot en verwijdering van de kern zijn resp. goed en vrij goed. Kernpercentage vrij slecht. Kleur van de kern en smaak matig.

5116.

Als handelsnoot waarschijnlijk niet vruchtbaar genoeg, maar voor particuliere teelt zeer aanbevolen, omdat deze noot zichzelf kan bestuiven, zodat men er geen bestuiver bij behoeft te planten.

De bloei van mannelijke en vrouwelijke bloemen is midden-tijds. Vruchtbaarheid vrij slecht. Een matig grote noot, vrij goed van kleur en vorm en goed van gewicht. Openen en verwijdering van de kern gaat goed, heeft een goed kernpercentage. Kern is matig van kleur, smaak vrij goed.

5221.

Een goed ras voor particuliere teelt vanwege zijn goede vruchtbaarheid.

Mannelijke bloemen bloeien middentijds, de vrouwelijke vrij vroeg; kan waarschijnlijk zich zelf bestuiven. Noot is vrij klein, matig van kleur, vorm en droog gewicht. Het openen gaat goed tot zeer goed, verwijdering kern matig, het kernpercentage is matig, de kleur en de smaak vrij goed.

Franquette, Parisienne.

Goede, in het buitenland voldoening gevende Franse rassen, die zeer laat uitlopen; de Nederlandse en Duitse rassen zouden beter zijn in kwaliteit en vruchtbaarheid.

Franquette: Grote noot met matig uiterlijk; het drooggewicht is goed. Openen gaat zeer goed, evenals de verwijdering van de kern; kernpercentage matig, terwijl kernkleur slecht is.

Parisienne: Grootte, uiterlijk en gewicht zijn matig; openen gaat zeer goed, kernverwijdering goed. Kernpercentage is ruim voldoende.

120.

Zeer sterke groeier. Vruchtgrootte is goed, matig van kleur en vorm, goed drooggewicht. Openen gaat zeer goed, verwijdering van de kern matig; kernkleur goed, -percentage matig.

139.

Wordt aanbevolen als goede tafelnoot, soms niet voldoende gevuld. Matig grote noot met goed uiterlijk en droog gewicht. Openen zeer goed. Kern meestal zeer goed soms minder goed te verwijderen. Kerngehalte vrij goed, de kleur van de kern is vrij slecht.

286.

Begint vrij vroeg uit te lopen. De noten groeien in trossen (8—14 per tros).

Vruchtgrootte is goed, evenals het gewicht, uiterlijk vrij goed. Het openen en het verwijderen van de kern gaan zeer goed. De vulling zou niet altijd voldoende zijn. De kernkleur is matig, het kernpercentage vrij goed.

597.

Goede tafelnoot, zelfbestuiver, misschien niet altijd goede sluiting van de dop in ons klimaat. Grote noot, met een matig uiterlijk en goed drooggewicht; openen gaat zeer goed, de verwijdering van de kern matig. Kernpercentage is zeer goed, kernkleur slecht.

1335.

Voor laanboom geschikt door steile groei; zou zich zelf kunnen bestuiven, goede tafelnoot. Goed van grootte en gewicht, matig van uiterlijk. Openen en verwijderen gaat zeer goed. Kernkleur en -percentage zijn beide matig.

ONDERSTAMMEN.

Van de vele voor de noot op hun bruikbaarheid onderzochte onderstammen komen er momenteel nog slechts 2 voor gebruik in aanmerking, nl. de zaailingen van *Juglans regia* en *Juglans nigra*.

De *Juglans nigra* schijnt de erop geënte rassen een wat vroegere vruchtbaarheid te geven, anderzijds echter ook een vroegere bloei; bovendien lijkt het of de winterhardheid — van bepaalde herkomsten althans — te wensen overlaat, hetgeen vooral in de kwekerij een bezwaar is. Met *Juglans regia* als onderstam moet men meer oppassen voor vochtige, zwaardere gronden dan met de *Juglans nigra*.

In de kwekerij heeft de *Juglans regia* het voordeel beter te kiemen; ook is de groei sterker in het eerste jaar, zodat er meer 1-jarige zaailingen gebruikt kunnen worden om te enten. De noten van *Juglans regia* zijn echter meestal veel duurder dan die van *Juglans nigra*.

PEER

(*Pyrus communis*)

(voor stoofperen zie blz. 91)

Alhoewel peren minder worden aangeplant dan appels is de totale produktie thans driemaal zo groot als die van voor de oorlog. Toch wordt van de totale oppervlakte nieuwe aanplant van pit- en steenvruchten slechts 13 % door peren ingenomen.

De peer is in het algemeen later vruchtbaar dan de appel, terwijl de lichtere gronden minder geschikt zijn. Ook de kortere bewaarbaarheid is één van de redenen waarom het pereaal kleiner is.

Anders dan bij de appel is Italië meer gespecialiseerd op de teelt van vroege peren. Na december is de Italiaanse export van peren van geen betekenis meer.

De teelt van goede bewaarrassen verdient daarom ook de aandacht.

RIJPTIJDENGRAFIEK

Hoofdrassen

Précoce de Trévoux (blz. 84)
Clapp's Favourite (blz. 85)
Triomphe de Vienne (blz. 85)
Conference (blz. 86)
Beurré Hardy (blz. 86)
Charneux (blz. 87)
Doyenné du Comice (blz. 87)
Beurré Alex. Lucas blz. 88)

Aanvullende rassen

Williams (blz. 88)
Bonne Louise d'Avr. blz. 89)
President Drouard (blz. 89)

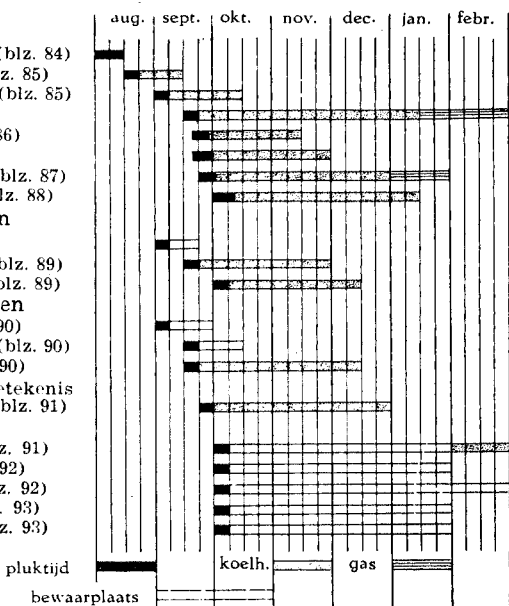
Beproeversw. rassen

Beurré Superfin blz. 90)
Packham's Triumph (blz. 90)
Nec Plus Meuris blz. 90)

Rassen v. zeer bep. betekenis
President Loutreuil (blz. 91)

Stoofperen

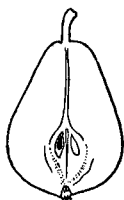
Gieser Wildeman (blz. 91)
Winterrietpeer (blz. 92)
Roem van Altena (blz. 92)
Zoete Brederode (blz. 93)
Brederode (Zure) (blz. 93)

RASSEN

(voor stoofperen zie blz. 91)

A — Précoce de Trévoux. K.: M. Treyve, Trévoux (Ain), Frankrijk. Voor het eerst in 1862 vermeld.

Dit is nog steeds het vroegste ras van behoorlijke kwaliteit. Zal in de noordelijke provincies waarschijnlijk door de Clapp's Favourite uit de zuidelijke provincies worden verdrongen, daar deze gelijktijdig aan de markt komt. Wordt buiten Zeeland weinig meer aangeplant.

GROEI: middelmatig sterk. Vormt een vrij grote, brede boom, geschikt voor struik, bij voorkeur op kwee A, tussenstam is niet noodzakelijk. Vervang-snoei is noodzakelijk.

BLOEI: vroeg, stuifmeel is goed, geeft indien geen bestuiving optreedt parthenocarpe vruchten.

VRUCHTBAARHEID: vroeg, regelmatig en goed, draagt vooral aan de top van de takken. Op zaailing later vruchtbaar.

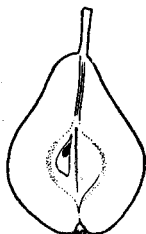
VRUCHT:

Rijptijd: eerste helft van augustus.

Uiterlijk: tamelijk groot, regelmatig, kleur groen, later groengeel met lichte blos.

Kwaliteit: behoorlijke frisse handpeer, voor de eerste helft van augustus; *kwaliteit* op kwee beter dan op zaailing.
ZIEKTEN E.D.: het ras heeft veel last van schurft.

A — Clapp's Favourite. K.: Th. Clapp, Dorchester, Mass., Ver. Staten van Amerika, voor 1860.

Wordt door het gehele land geteeld en is bekend bij de consument. Deze peer is niet lang bewaarbaar en zeer schurftgevoelig; moet op tijd worden geplukt, anders snel beurs, vooral op kwee. Gevraagd door verwerkingsindustrie.

GROEI: sterk op zaailing, op kwee A met tussenstam goed. Het gebruik van een tussenstam is noodzakelijk daar de verenigbaarheid met kwee onvoldoende is; vormt veel slap neerhangend hout.

BLOEI: laat, stuifmeel goed.

VRUCHTBAARHEID: vrij laat, maar dan goed vruchtbaar; op zaailing laat vruchtbaar.

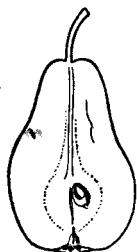
VRUCHT:

Rijptijd: tweede helft van augustus, is kort bewaarbaar. In koelhuis tot half september, maar verliest dan veel van zijn smaak.

Uiterlijk: vrucht groot, regelmatig, kleur groen tot geel-groen met fraaie blos.

Kwaliteit: zeer sappige, goede handpeer, tamelijk flauw.
ZIEKTEN E.D.: matig gevoelig voor droogteschade.

A — Triomphe de Vienne. K.: M. Jean Colland, Monhagnan (Isère), Frankrijk. In de handel gebracht door Cl. Blanchet te Vienne.

Dessertpeer van uitstekende kwaliteit. Door „korte snoei” en het gebruik van zachte bestrijdingsmiddelen is een regelmatige en hoge productie mogelijk.

GROEI: tamelijk sterk, vormt een vrij brede boom; de meest gewenste onderstam is kwee A met tussenstam, rechtstreeks op kwee A is de groei te zwak wegens onvoldoende verenigbaarheid. Geschikt voor struik.

BLOEI: tamelijk laat, stuifmeel is goed.

VRUCHTBAARHEID: onregelmatig, vruchtdunnen gewenst.

VRUCHT:

Rijptijd: plukrijp eerste helft van september, in koelhuis tot half oktober te bewaren. Eetrijp vanaf half september.

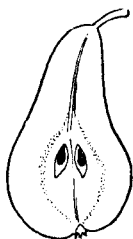
Uiterlijk: vrucht groot, regelmatig, kleur groen tot bronskleurig.

Kwaliteit: goed, sappig, zoet, uitstekende handpeer voor september.

ZIEKTEN E.D.: veel last van late schurft. Zeer gevoelig voor droogteschade.

PEER

A — Conference. K.: M. Rivers, Sawbridgeworth, Engeland. Vóór 1885. In 1894 in de handel gebracht.

De hoge kg-opbrengst en het gemak waarmee dit ras kan worden geteeld hebben hem tot één der meest geteelde rassen in het land gemaakt. Kan goed gekoeld worden en rijpt na gasbewaring goed na.

GROEI: matig sterk, geschikt voor struik en spil op zaailing en kwee A, tussenstam niet noodzakelijk, maar wordt in vele gevallen wel aangeraden; vruchten waaien gemakkelijk af.

BLOEI: tamelijk laat, stuifmeel goed, vaak parthenocarpe vruchten.

VRUCHTBAARHEID: draagt vroeg, regelmatig en zeer goed, vruchtdunnen gewenst.

VRUCHT:

Rijptijd: plukrijp half september, in koelhuis tot half januari te bewaren, met gasbewaring (4 % CO₂ + 16 % O₂) tot einde februari, rijpt goed na. Op tijd plukken komt de bewaarbaarheid ten goede. Eetrijp vanaf oktober.

Uiterlijk: matig groot, onregelmatig, flesvormig; kleur groen, later groengeel met veel roest.

Kwaliteit: vruchtvlees licht oranje, sappig en zoet, zeer goede handpeer, schil dik.

ZIEKTEN E.D.: matig gevoelig vor droogteschade.

A — Beurré Hardy. K.: M. Bonnet, Boulogne-sur-Mer, Frankrijk. In de handel gebracht door J. L. Jamin, Bourg la Reine (Seine).

Wordt door de handel en consument zeer gewaardeerd door de goede kwaliteit, is goed vervoerbaar en behoorlijk houdbaar.

GROEI: sterk, vormt een vrij steile en weinig vertakte boom, zaailing onderstam is beslist ongeschikt. Groeit op kwee A tamelijk sterk. Door de sterke groei is uitbuigen en vormsnoei noodzakelijk.

BLOEI: tamelijk laat, stuifmeel goed.

VRUCHTBAARHEID: tamelijk laat, maar dan goed en regelmatig; gemiddelde kg-opbrengst is ruim voldoende.

VRUCHT:

Rijptijd: plukrijp tweede helft van september, in koelhuis tot half november te bewaren. Eetrijp begin oktober. Bij te vroege pluk holle vruchten.

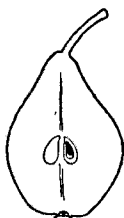
Uiterlijk: vrucht matig groot, kleur roestbruin, schil stevig.

Kwaliteit: vlees zacht, sappig, zoet en aromatisch, bijzonder goede handpeer.

Bewaarbaarheid: Direct na de pluk overbrengen naar het koelhuis. Bij te lange bewaring gevoelig voor holten rondom het klokhuis (hoge temperatuur-bederf).

ZIEKTEN E.D.: schurftgevoelig en tamelijk gevoelig voor droogteschade.

A — Charneux (Légipont). K.: M. Légipont, Charneux bij Luik, België. Rond 1800.

Zeer goede handelspeer, die vooral in Limburg veel wordt geteeld. Bomen op zaailing worden er veel mee omgeënt; komt vrijwel in het gehele land voor, past op zaailing minder goed in intensieve aanplantingen.

GROEI: op zaailing tamelijk sterk, op kwee A met tussenstam tamelijk zwak; als onderstam zijn zowel zaailing als kwee A met tussenstam geschikt. Vormt moeilijk vanwege de sterke harttak, steile groei.

BLOEI: middentijds, stuifmeel goed.

VRUCHTBAAARHEID: laat, maar dan tamelijk regelmatig en goed.

VRUCHT:

Rijptijd: plukrijp tweede helft van september; in koelhuis tot december te bewaren, kleine vruchten tot ongeveer half januari. Eetrijp vanaf oktober.

Uiterlijk: matig groot, bleekgroen, later meer geel.

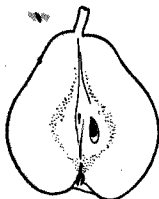
Kwaliteit: vlees zacht, smeltend en zoet, goede handpeer.

Bewaarbaarheid: verliest bij bewaring veel van z'n aroma.

Grove vruchten gevoelig voor overrijpheid.

ZIEKTEN E.D.: zeer schurftgevoelig.

A — Doyenné du Comice. K.: Tuinbouwbond, Angers, Frankrijk. Droeg voor het eerst in 1849.

Deze zeer fijne handpeer wordt door de handel en de consument hoog gewaardeerd. Door betere bestrijding van de perebloesemkever en zachtere bestrijdingsmiddelen kan men hogere kg-opbrengsten verkrijgen.

GROEI: op zaailing sterk en daardoor te onvruchtbaar; de meest gebruikte onderstam is kwee A, tussenstam niet noodzakelijk. Vormt een opgaande steile kroon.

BLOEI: laat, stuifmeel goed.

VRUCHTBAAARHEID: vrij laat, door betere bestrijdingsmiddelen hogere en regelmatigere opbrengst.

VRUCHT:

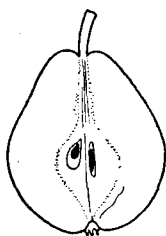
Rijptijd: plukrijp einde september, in koelhuis tot januari te bewaren; bij gasbewaring (5 % CO₂ + 15 % O₂) tot eind januari. Eetrijp vanaf oktober.

Uiterlijk: groot, breed, onregelmatig van vorm; kleur geel-bruin, soms met zwakke blos.

Kwaliteit: bijzonder fijne handpeer, vlees zeer sappig, smeltend zoet en aromatisch, schil zeer teer, gevoelig voor windbeschadiging.

Bewaarbaarheid: Direct na de oogst in koelhuis plaatsen. Na gasbewaring en te hoge buitentemperatuur gevoelig voor bruinverkleuring van de schil, in verband hiermede voorzichtig sorteren.

- A — Beurré Alexandre Lucas.** Gevonden rond 1870 in een bos te Blois (Loire-et-Cher), Frankrijk. In de handel gebracht in 1874.

Wordt gewaardeerd om zijn late rijptijd, goede houdbaarheid en behoorlijke vruchtgrootte. Rijpt in 't noorden van het land onvoldoende en blijft dan knollig.

GROEI: matig sterk, heeft een tamelijk brede kroon, met hangende takken, vormt moeilijk. Kwee A met tussenstam verdient aanbeveling, ook zaailing is goed bruikbaar, vooral daar waar de groei te wensen overlaat.

BLOEI: zeer vroeg, stuifmeel slecht.

VRUCHTBAAARHEID: tamelijk vroeg en regelmatig, behoeft zelden gedund te worden. Kg-opbrengst loopt nogal uiteen, maar is meestal voldoende.

VRUCHT:

Rijptijd: plukrijp begin oktober, in koelhuis bewaarbaar tot half januari. Eetrijp vanaf half december.

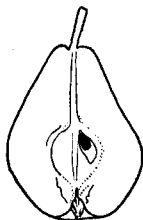
Uiterlijk: vrucht groot, regelmatig, kleur groen, later geel.

Kwaliteit: middelmatige handpeer, vlees grof, brokkelig, tamelijk sappig en matig zoet.

Bewaarbaarheid: bij bewaring in bewaarplaats veel last van inwendig bruin, meer geschikt voor koelen. Onge-schikt voor kasbewaring.

ZIEKTEN E.D.: tamelijk gevoelig voor droogteschade.

- B — Williams.** (Bon Chrétien Williams, Bartlett). K.: M. Stair, Aldermaston, Berkshire, Engeland; rond 1770. Door Wil-liams te Turnham in de handel gebracht.

Is speciaal geschikt voor de verwerkingsindus-trie en moet daarom in flinke partijen aange-voerd worden. Heeft een sterke muskussmaak en is daarom als handpeer niet erg in trek.

GROEI: matig sterk, vormt een matig grote boom met veel slap afhangend hout. Geschikt voor struik op zaailing maar vooral op kwee A met tussenstam.

BLOEI: laat, stuifmeel goed.

VRUCHTBAARHEID: tamelijk vroeg, regelmatig en goed, op zaailing minder produktief.

VRUCHT:

Rijptijd: plukrijp begin september, is kort houdbaar, rijpt gelijkmatig. Eetrijp half september.

Uiterlijk: matig groot, regelmatig van vorm; kleur geel.

Kwaliteit: matig, vlees zacht, sappig, sterke muskussmaak (speciaal op kwee A) zeer goede fabriekspeer.

Bewaarbaarheid: kleurt bij bewaring mooi na. Na bewaring is de schil zeer gevoelig.

B — Bonne Louise d'Avranches. K.: M. Longueval, Avranches, Frankrijk. Droeg voor het eerst rond 1780—1788.

Stelt hoge eisen aan bodem en verzorging. Op droge gronden is de groei vaak te zwak. Op kalkrijke gronden komt chlorose voor. Schurftgevoelig en zeer droogtegevoelig.

GROEI: matig sterk, vormt een smalle, steil opgaande boom met een sterke harttak. De meest gewenste onderstam is kwee A met tussenstam, rechtstreeks op kwee A is de groei te zwak en onvoldoende verenigbaar. Op zaailing niet aan te raden, vruchten blijven dan te groen, terwijl de schurftgevoeligheid toeneemt.

BLOEI: middentijds, stuifmeel goed.

VRUCHTBAARHEID: vroeg, tamelijk regelmatig en behoorlijk, gemiddelde kg-opbrengst voldoende, doch niet hoog.

VRUCHT:

Rijptijd: plukrijp half september, in koelhuis tot eind november te bewaren. Eetrijp vanaf eind september.

Uiterlijk: tamelijk klein, slank, kleur groen met fraaie donkerbruin-rode blos.

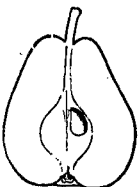
Kwaliteit: goede handpeer, iets zuur, sappig en met een aangenaam aroma.

Bewaarbaarheid: zeer gevoelig voor overrijpheid, om deze reden direct na de pluk naar het koelhuis overbrengen.

Verliest iets van zijn aroma tijdens en na de bewaring.

ZIEKTEN E.D.: zeer gevoelig voor droogteschade.

B — President Drouard. K.: M. Ollivier, Pont-de-Cé, (Maine-et-Loire), Frankrijk; 1885.

Tamelijk grote peer van behoorlijke kwaliteit, die zeker meer aandacht verdient. Door de tere schil na bewaring tamelijk slecht te vervoeren.

GROEI: matig sterk, op kwee A tamelijk zwak.

BLOEI: tamelijk laat.

VRUCHTBAARHEID: vroeg, regelmatig en zeer goed.

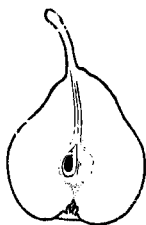
VRUCHT:

Rijptijd: plukrijp begin oktober, in koelhuis bewaarbaar tot half december. Eetrijp vanaf half oktober.

Uiterlijk: tamelijk groot, bleekgroen, bij rijpheid geel.

Kwaliteit: goede handpeer, vlees smeltend zoet, tere schil.

- N — Beurré Superfin.** K.: M. Goubault te Millepieds bij Angers, Frankrijk; 1914. Twee jaar later in de handel gebracht.

Vroege herfstpeer van goede kwaliteit, welke tamelijk snel narijpt.

GROEI: matig sterk, geschikt voor struikvorm. Op zaailing en kwee A met tussenstam. Tussenstam is noodzakelijk.

BLOEI: laat, stuifmeel goed.

VRUCHTBAARHEID: tamelijk vroeg en vrij goed vruchtbaar.

VRUCHT:

Rijptijd: plukrijp begin september, rijpt snel na en is gauw buikziek. Eetrijp van half september tot eind september.

Uiterlijk: breed, onregelmatig; kleur groen met veel roestvlekken en iets bruinrode dekkleur, later geel met roestbruin.

Kwaliteit: vlees gelig, zeer sappig, zoet, goed aroma.

- N — Packham's Triumph.** Komt uit Australië en wordt veel in Zuid-Afrika geteeld.

Wordt in ons land plaatselijk geteeld en voldoet uitstekend. Is een ras van goede kwaliteit en goede vruchtbaarheid. Op kwee wel last van kanker.

GROEI: middelmatig sterk, gauw hangende takken door grote vruchtdracht. De meest geschikte onderstam is zaailing, op kwee zijn de vruchten meer bobbelig.

BLOEI: middentijds.

VRUCHTBAARHEID: vroeg, regelmatig en zeer goed.

VRUCHT:

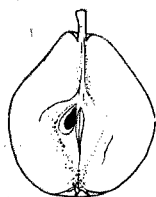
Rijptijd: plukrijp tweede helft van september. Eetrijp van tweede helft september tot half oktober.

Uiterlijk: matig groot, kleur groengeel, later geel, onregelmatig van vorm, bobbelig.

Kwaliteit: zeer sappig, vlees wit, sterke muskussmaak, goede dessertpeer.

Bewaarbaarheid: hierover is nog onvoldoende ervaring.

- N — Nec Plus Meuris.** (Beurré d'Anjou): K.: Prof. van Mons, België; 1822. In Engeland en Amerika later verspreid onder de naam Beurré d'Anjou.

Late herfstpeer van goede kwaliteit, kanker-gevoelig.

GROEI: sterk, groeit tamelijk steil, geschikt voor struikvorm. Kan geënt worden op kwee eventueel met tussenstam. Verlangt een goede en doorlatende grond.

BLOEI: middentijds, stuifmeel goed.

VRUCHTBAARHEID: draagt enigszins onregelmatig, laat vruchtbaar.

VRUCHT:

Rijptijd: plukrijp half september, in koelhuis bewaarbaar tot half december. Eetrijp vanaf begin november.

Uiterlijk: matig groot, regelmatig, buikig, kleur groen, bijna geheel met roest bedekt, aan de zonzijde soms bruinrood.

Kwaliteit: vlees wit, sappig, smeltend, goed aroma.

Bewaarbaarheid: na bewaring gevoelig voor inwendig bruin en verkleuring van de schil.

○ — **President Loutreuil.** Herkomst onbekend.

Goed vruchtbaar ras van behoorlijke kwaliteit, zeer vatbaar voor schurft. Bij laat oogsten snel beurs, zeer gevoelig voor inwendig bruin en verkleuring van de schil. Zeer tere schil, moeilijk vervoerbaar.

GROEI: tamelijk sterk, vormt een tamelijk kleine boom. Geschikt voor struik, zowel op zaailing als kwee A met tussenstam.

BLOEI: middentijds, stuifmeel goed.

VRUCHTBAARHEID: vroeg, regelmatig en zeer goed.

VRUCHT:

Rijptijd: plukrijp einde september, eetrijp vanaf oktober. In koelhuis tot januari bewaarbaar.

Uiterlijk: matig groot, kleur oranjebruin, schil glad, dun en teer. Dunnen noodzakelijk.

Kwaliteit: vrucht fijnvlezig, sappig en sterk gemuskeerd.

STOOFPEREN.

Stoofperen kunnen zowel in het koelhuis als in de fruitbewaarplaats bewaard worden. In de fruitbewaarplaats kleuren alle rassen goed na, een bezwaar is dat zij op den duur gaan rimpelen.

Gieser Wildeman: K.: Wildeman, wonende nabij het riviértje de Giesen bij Gorinchem. Door het Boskoopse kwekershuis v. d. Willik en Zonen in de handel gebracht.

PEER

Veel last van rotneuzen en droogtegevoelig. De minder goede gezondheid en de vaak kleine vruchten maken dit ras minder aantrekkelijk.

GROEI: op zaailing tamelijk zwak en vormt een kleine gedrongen boom. Geschikt voor hoogstam en struik. Flink snoeien om groei te bevorderen.

BLOEI: middentijds, stuifmeel goed.

VRUCHTBAARHEID: draagt vroeg, tamelijk regelmatig en goed, blijft in produktie bij andere stoofperen achter, soms heurtjaren.

VRUCHT:

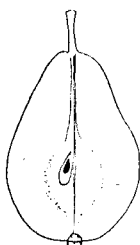
Rijptijd: plukrijp begin oktober, in bewaarplaats tot einde januari te bewaren, in koelhuis tot eind februari.

Uiterlijk: tamelijk klein, bruingeel met veel roest.

Kwaliteit: zeer goede stoofpeer, zachtvlezig, korrelig.

ZIEKTEN E.D.: tamelijk gevoelig voor droogteschade,

Winterrietpeer. Is wellicht een zeer oude peer, herkomst onbekend.

Stoofpeer van uitstekende kwaliteit en grootte, komt op enkele bedrijven als oude boom voor en men vraagt zich af, waarom dit ras niet meer wordt aangeplant.

GROEI: middelmatig sterk, opgaande boom met afhangende takken. Geschikt voor hoogstam en struik, op zaailing en kwee A.

BLOEI: middentijds.

VRUCHTBAARHEID: vroeg, regelmatig en goed vruchtbaar, dunnen gewenst.

VRUCHT:

Rijptijd: plukrijp begin oktober, in bewaarplaats houdbaar tot februari.

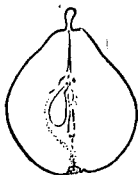
Uiterlijk: vrucht groot, regelmatig, kleur bruin.

Kwaliteit: uitstekende stoofpeer.

Bewaarbaarheid: beter niet in koelhuis bewaren.

ZIEKTEN E.D.: op natte gronden last van kanker, zeer koudegevoelig.

Roem van Altena (Belgische Bakpeer). Herkomst onbekend, komt reeds lang verspreid in Nederland voor.

Stoofpeer van behoorlijke kwaliteit en goede vruchtbaarheid, is gemakkelijk te telen en lang bewaarbaar, wordt nog maar weinig geteeld.

GROEI: matig sterk, vormt een matig grote boom.

BLOEI: middentijds, stuifmeel slecht.

VRUCHTBAARHEID: vroeg, goed en regelmatig vruchtbaar. Dunnen noodzakelijk.

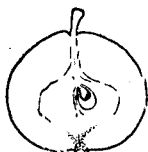
VRUCHT:

Rijptijd: plukrijp begin oktober, bewaarbaar tot maart in bewaarplaats.

Uiterlijk: matig groot, regelmatig van vorm.

Kwaliteit: goede stoofpeer, vlees zacht en tamelijk zoet, iets wrang.

Zoete Brederode. Zeer waarschijnlijk Nederlandse herkomst, ± 19e eeuw, vermoedelijk gevonden in de gemeente Appelttern.

Kan zeer gemakkelijk geteeld worden. Heeft vaak een vleesknobbeltje bij de steel. Kwaliteit als stoofpeer goed.

GROEI: matig sterk, vormt een grote boom, met veel slap neerhangende takken, op kwee A is de groei tamelijk zwak; het meest geschikt voor struikvorm.

BLOEI: vroeg, stuifmeel goed.

VRUCHTBAAARHEID: tamelijk laat vruchtbaar, maar dan regelmatig en goed.

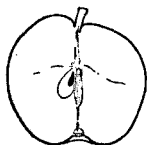
VRUCHT:

Rijptijd: plukrijp begin oktober en bewaarbaar tot half februari in bewaarplaats.

Uiterlijk: vrucht matig groot, platrond, kleur groen met roestbruine dekkleur.

Kwaliteit: stoofpeer van goede kwaliteit, iets rins.

Brederode. (Zure Brederode). Herkomst onbekend.

Stoofpeer van behoorlijke kwaliteit, vraagt evenals Zoete Brederode weinig verzorging, verdraagt natte en zware kleigronden opmerkelijk goed, komt verspreid door geheel Nederland voor.

GROEI: sterk, vormt een grote boom met veel afhangende takken, op kwee A is de groei tamelijk zwak. Als kleine struik alleen op kwee A.

BLOEI: vroeg, stuifmeel goed.

VRUCHTBAAARHEID: draagt laat, regelmatig en behoorlijk.

VRUCHT:

Rijptijd: plukrijp begin oktober en bewaarbaar tot half februari in fruitbewaarplaats.

Uiterlijk: vrucht groot, rond, met meestal een vleesknobbeltje bij de steel, kleur groen met bruinrode bloes, later geel met oranje bloes.

Kwaliteit: stoofpeer van behoorlijke kwaliteit, is zuurder dan de Zoete Brederode, goed van smaak.

Bewaarbaarheid: Na bewaring schil teer en gevoelig, schil vertoont dan vaak zwarte vlekken.

Afgevoerde rassen.

Emile d' Heyst: draagt onregelmatig, onregelmatig van vorm, breekt van de steel.

Pitmaston: onvruchtbaar, wrang, slechte handpeer, voortijdige val, tere schil, bij bewaring last van rotneuzen.
Zwijndrechtse Wijnpeer: vruchten vaak te klein, rijpt in koelhuis slecht na, gauw buikziek, vaak stenigheid.
Beurré Clairgeau: kwaliteit niet voldoende, minder geschikt voor koelen, waait gemakkelijk af.
Comtesse de Paris: kwaliteit slecht.
Saint Remy: kwaliteit onvoldoende.
Laxton's Superb: is te snel beurs, schil bijzonder teer.
Solaner Birne: tamelijk laat vruchtbaar, groene kleur, geen verbetering.
Madame Treyve: zeer moeilijk vervoerbaar, is te teer.
Sucrée de Montluçon: te weinig kleur, blijft in koelhuis vaak knollig.

ONDERSTAMMEN

De situatie is al heel eenvoudig. Voor sterke groei is men aangewezen op pere-zaailingen en voor zwakkere groei heeft men eigenlijk nog niets anders dan kwee A; kwee C en importkwee worden niet aanbevolen.

Zaailingonderstammen.

Het handelszaad is gewoonlijk afkomstig van de diverse rassen van het gangbare sortiment. In de praktijk heeft men een voorkeur voor Frans zaad omdat bomen op zaailingen van deze herkomst in het algemeen minder wortelknobbel hebben dan op zaailingen van Nederlandse origine.

In Duitsland gebruikt men praktisch niets anders dan zaailingen van Kirchensaller Mostbirne en in de Verenigde Staten zaailingen van Williams. De zaailing is weinig kieskeurig wat de grond betreft. Zelfs op zware natte klei groeit een peer op zaailing vaak nog goed. Op slechte gronden kan een aanplant op zaailingen soms echter grote hiaten vertonen als gevolg van de zogenaamde zaailingziekte. De daarbij optredende symptomen doen vermoeden, dat onvoldoende verenigbaarheid van ent met onderstam de oorzaak van de „ziekte” is. Het feit, dat slechts bepaalde rassen er last van kunnen hebben wijst in dezelfde richting. Het zijn vooral Zwijndrechtse Wijnpeer en Gieser Wildeman, verder ook St. Remy en Conference.

Kwee A.

Deze onderstam geeft een zwakkere groei dan de zaailing doch de vruchtbaarheid treedt eerder in en wel reeds na 3 à 4 jaren. Daarom lenen bomen op kwee A zich voor wijkers, spillen, snoeren en andere kleine boomvormen. De vruchten worden op kwee groter van stuk, beter van kleur, vroeger rijp en veelal ook beter van smaak. Alleen bij de gemuskeerde peren kan de smaak soms wat te sterk worden. De vroege rijpheid is een voordeel voor de allervroegste peren (Précoce de Trévoux) en voor rassen, die vaak niet rijp worden (Comtesse de Paris). Bomen en vruchten worden minder aangetast door schurfft. Dit is speciaal van belang bij Bonne Louise en Précoc de Trévoux, die op zaailing moeilijk „blank” te telen zijn, maar op kwee minder moeilijkheden geven. Kwee A voldoet echter minder op droge en op zeer kalkrijke gronden, groeit daarentegen goed op zware klei, dit in tegenstelling met M.IX. Ook

is kwee gevoeliger voor droogte, vandaar dat de grond zwart gehouden moet worden. Sommige rassen zijn niet voldoende verenigbaar met kwee en moeten daarom tussengeënt worden met een peer welke wel goed vergroeit met kwee. Gewoonlijk wordt Beurré Hardy daarvoor genomen.

Volgens Duitse ervaringen zijn bomen met een tussenstam beter bestand tegen vorst dan dezelfde rassen direct op kwee.

PERZIK

(Prunus persica)

DE TEELT ONDER GLAS

(Zie voor de teelt in de open grond blz. 105)

De oppervlakte perziken was in 1947 132 ha, in 1955 daarentegen slechts 48 ha.

Hieruit blijkt dat de teelt sterk is teruggelopen. Na de oorlog lag de prijs op een zeer hoog peil; hieruit moet de sterke uitbreiding worden verklaard.

De perzik wordt vooral in het binnenland afgezet, alleen in bepaalde perioden worden er kleine hoeveelheden geëxporteerd. Ook voor diepvriezen worden wel perziken gekocht. Van grote betekenis is dit echter niet.

De gemiddelde prijs was op één van de grootste Westlandse veilingen in 1949 f 7.34 per 100 stuks, in 1955 f 16.32. De teelt is thans weer goed lonend geworden. De prijs wordt evenwel nadelig beïnvloed door de aanvoer van aardbeien, kersen en vroege peren en appels.

De meest gunstige periode voor de perziken is dan ook de maand juli als de middelvroege rassen worden aangevoerd.

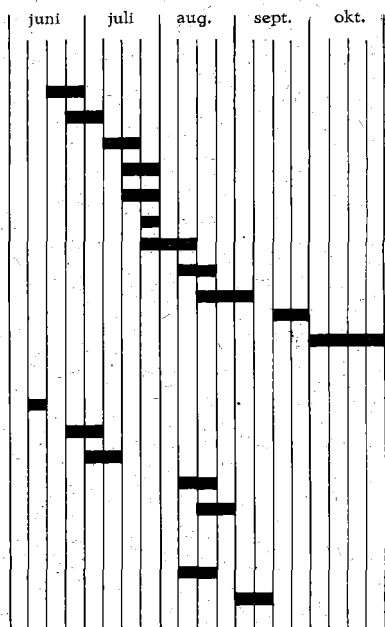
RIJPTIJDENGRAFIEK

A — Hoofdrassen

Amsden (blz. 97)
 Duke of York (blz. 97)
 Gloire de Lyonaise (blz. 98)
 Lady (blz. 98)
 Musser (blz. 99)
 Peregrine (blz. 99)
 Champion (blz. 99)
 Witte Montagne (blz. 100)
 Schone v. h. Westland (blz. 100)
 Tardive de Brunel (blz. 101)
 Salwey (blz. 101)

B — Aanvullende rassen

Victor (blz. 101)
 Hale's Early (blz. 102)
 High's Early Canada (blz. 102)
 J. H. Hale (blz. 102)
 Vilmorin (blz. 103)
 Rassen waarover meer
 ervaring gewenst is
 Belle de Vitry (blz. 103)
 Zaailing van Geest (blz. 103)

RASSEN.

- A — **Amsden.** (Amsden June). K.: L. C. Amsden te Carthago, Missouri, Ver. Staten van Amerika; 1888.

Veel voorkomend ras. Tot nu toe de beste vroege perzik. De rassen die vroeger rijpen hebben teveel nadelen; ook zijn de vruchten te klein van stuk.

Zeer geschikt voor zowel koude- als stookkas. Kan in warenhuizen ook geteeld worden maar rijpt dan wat later.

GROEI: matig sterk.

VRUCHTBAARHEID: goed.

VRUCHT:

Rijptijd: in de koude kas in de tweede helft van juni, dus ongeveer gelijk met de aardbei en de vroege kersen; de prijs wordt hierdoor nadelig beïnvloed.

Uiterlijk: de vrucht is matig groot, ongeveer rond en heeft tamelijk veel bos. De kleur is mooier naarmate de vrucht meer in de zon hangt. In stookkassen krijgt de vrucht een hoge vorm en een duidelijke punt als de temperatuur te hoog gehouden wordt.

Kwaliteit: vlees is wit van kleur; smaak, matig goed.

ZIEKTEN E.D.: matig gevoelig voor holpitters; vrij veel last van knopval.

OPMERKINGEN: Daar na de Tweede Wereldoorlog veel bomen van dit ras gerooid zijn, is het verantwoord op bescheiden schaal weer Amsden aan te planten.

- A — **Duke of York.** In 1902 door Rivers te Sawbridgeworth, Engeland in de handel gebracht.

Dit ras wordt door de praktijk hoog gewaardeerd. De vruchtbaarheid is uitstekend en de vrucht is een klasse groter dan Amsden, ook als de mooi gekleurde vruchten iets dikker hangen. Een waardig opvolger van Amsden. Zeer geschikt voor koude kas. Matig geschikt voor stookkas omdat de rijptijd iets later valt.

GROEI: matig sterk.

VRUCHTBAARHEID: uitstekend.

VRUCHT:

Rijptijd: in de koude kas eind juni begin juli.

Uiterlijk: de bos is helder van kleur. De vrucht is iets hoger dan breed.

Kwaliteit: vlees is wit van kleur; smaak matig goed.

Pluk: de vrucht zit vast aan het hout en plukt daardoor wat moeilijker; dit is echter geen groot nadeel.

ZIEKTEN E.D.: weinig gevoelig voor knopval en holpitten.

OPMERKINGEN: het heeft weinig zin dit ras later dan de

PERZIK

3e week van februari te gaan stoken: de rijptijd valt dan te laat. Als een vrij grote oppervlakte perziken in de stookkas geplant wordt, heeft het zeker zin om ook Duke of York aan te planten. De oogst wordt dan gespreid en de grotere vruchten — in vergelijking met Amsden — worden goed betaald.

A — Gloire Lyonnaise.

Zeer goed ras. De mooie vruchten met stevig vruchtvlees worden zeer gewaardeerd door tuinder en handel. Komt al lang in de perzikgebieden voor en wordt om zijn goede eigenschappen nog steeds geplant. Geschikt voor koude kas en warenhuis.

GROEI: sterk.

VRUCHTBAAARHEID: regelmatig en goed.

VRUCHT:

Rijptijd: in koude kas rond half juli. De kop van de vrucht rijpt eerder dan de basis. Daarom oppassen voor beschadiging. Zoveel mogelijk de vruchten die met de top naar het glas staan wegdunnen.

Uiterlijk: vrij groot, iets hoog van vorm en op de kop afgeplat met hoorntje.

Kwaliteit: vlees is wit van kleur, smaak matig goed.

ZIEKTEN E.D.: soms last van knopval.

A — Lady.

Lady Palmerston en Vroege Lady Palmerston zijn namen die voor dit ras gebruikt worden. De praktijk spreekt altijd van Lady Palmerston. Mag niet verward worden met Lord Palmerston; dit is een ras met slechte eigenschappen. Herkomst niet met zekerheid bekend, waarschijnlijk een sterke verwarring van namen.

Na de oorlog zeer veel aangeplant. Dit is begrijpelijk als we letten op de vele goede eigenschappen die dit ras bezit. De gunstige rijptijd — tweede helft juli — werkte mee bij de aanplant; de prijs is dan ook na de oorlog steeds het hoogst geweest. Koude kas en warenhuis.

GROEI: matig sterk.

VRUCHTBAAARHEID: regelmatig en goed.

VRUCHT:

Rijptijd: in de koude kas in de tweede helft van juli.

Uiterlijk: de vrucht is groot, meer breed dan hoog en toont na verpakt te zijn daardoor meer. Mooie blos.

Kwaliteit: goed smakende perzik, met iets geel-wit vruchtvlees.

ZIEKTEN E.D.: soms last van knopval.

A — Musser (Juliana). Waarschijnlijk in 1877 gewonnen in Pennsylvania, Ver. Staten van Amerika.

Wordt in de praktijk altijd Juliana genoemd. Ondanks het

feit dat Juliana ook al voor de oorlog bekendheid bezat, heeft Lady dit ras voor een groot deel verdrongen. De vrucht wordt bij het ouder worden van de bomen iets kleiner. Lady wint het dan in grootte. Voor koude kas en warenhuis.

GROEI: matig sterk.

VRUCHTBAARHEID: regelmatig en goed.

VRUCHT:

Rijptijd: tweede helft van juli. In het algemeen enkele dagen voor Lady.

Uiterlijk: mooie ronde vrucht met matige bos.

Kwaliteit: goed smakend, wit vruchtvlees.

ZIEKTEN E.D.: soms last van knopval.

A — Peregrine. In de handel gebracht door Rivers te Sawbridgeworth, Engeland.

Een der meest geplante rassen van na de oorlog. De zeer goede vruchtbaarheid en de donker gekleurde vruchten maken dit ras aantrekkelijk. Voor koude kas en warenhuis.

GROEI: matig sterk.

VRUCHTBAARHEID: regelmatig en goed. Als regel beter dan Lady.

VRUCHT:

Rijptijd: eind juli.

Uiterlijk: de kloeke vrucht is iets hoger dan breed en toont hierdoor iets minder dan Lady. De bos kan zelfs donkerrood worden. Aantrekkelijk.

Kwaliteit: smaak matig goed, vlees wit van kleur.

ZIEKTEN E.D.: soms wat last van knopval.

A — Champion. Verkregen uit een kruising van Old Mixon Free met Early York in 1880.

Identiek met Amerikaanse Champion. Deze krachtige groeier die zeer vruchtbaar is en een grote vrucht levert, is de laatste jaren verreweg het meest geplant. Het is jammer, dat de vrucht niet wat vroeger rijpt. Door de concurrentie van de vroege appels en peren zakt de prijs van de perziken in augustus aanmerkelijk, juist als de meeste Champions aan de veiling komen. Om deze reden moeten er niet teveel bomen van dit ras geplant worden. Ondanks de sterke groei werd nog nooit knopval waargenomen. Voor koude kas en warenhuis.

GROEI: zeer sterk.

VRUCHTBAARHEID: uitstekend.

VRUCHT:

Rijptijd: in koude kassen eind juli; het merendeel der vruchten rijpt echter in de eerste weken van augustus.

Uiterlijk: de grote tot zeer grote vrucht is sterk behaard en bezit alleen wat bos als deze in de zon hangt. Door de vruchten na het verpakken te pluimen, neemt men het pluim

PERZIK

voor een groot deel weg, waardoor de vrucht aantrekkelijker wordt.

Kwaliteit: uitstekend. Eén der best smakende perzikrassen. Vruchtvlees wit doch iets draderig.

ZIEKTEN E.D.: weinig gevoelig voor afwijkingen.

A — Witte Montagne. (Montagne, Madeleine, Madeleine Blanche, Magdalene, Montauban, Enkele Vroege Montagne en Dubbele Vroege Montagne).

In de praktijk spreekt men van Montagne of Blanke Montagne. De laatste naam wordt speciaal gebruikt om onderscheid te maken met Rode Montagne, wat een geheel ander ras is. Witte Montagne is vermoedelijk van Franse herkomst. Zeer oud ras.

Dit ras is helaas aan het verdwijnen. Wat de smaak betreft is de echte Witte Montagne het beste ras van het gehele sortiment. Er zijn veel zaailingen in de praktijk te vinden, die wel wat op de Witte Montagne gelijken maar toch geheel anders zijn. De praktijk preferert in het algemeen Champion boven Montagne omdat de vruchten groter en steviger zijn. Voor koude kas en warenhuis.

GROEI: sterk.

VRUCHTBAARHEID: soms goed, veelal maar matig.

VRUCHT:

Rijptijd: in koude kas rond half augustus.

Uiterlijk: vrucht groot, breed, praktisch geen blos. Tere huid.

Kwaliteit: uitmuntend. Heerlijk, zacht wit, smeltend vruchtvlees.

ZIEKTEN E.D.: tamelijk gevoelig voor knopval en vatbaar voor wit. De tere vrucht wordt bij het vervoer gemakkelijk beschadigd.

A — Schone uit het Westland. Een oud ras van onbekende herkomst.

Dit ras verdient meer belangstelling.

Als opvolger van Witte Montagne kan zij de toets der kritiek ruimschoots doorstaan. De vrucht is kloek, heeft een mooie blos en is veel beter van kwaliteit dan de in dezelfde tijd veel voorkomende Sea Eagle. Bij voorkeur in de koude kas, aan de zon-zijde.

GROEI: sterk.

VRUCHTBAARHEID: goed en regelmatig.

VRUCHT:

Rijptijd: in koude kas tweede helft van augustus tot in september.

Uiterlijk: iets hoge vrucht met klein hoorntje. Matig veel blos.

Kwaliteit: goede tot zeer goede smaak. Smeltend vruchtvlees.

ZIEKTEN E.D.: weinig gevoelig voor afwijkingen.

A — Tardive de Brunel (Rode Baltet). Onbekende herkomst.

Dit late ras levert een typisch hoge vrucht met duidelijke punt. Wordt in die tijd gewaardeerd om de mooie kleur. Alleen voor kassen. Komt in warenhuizen te laat.

GROEI: sterk.

VRUCHTBAARHEID: goed.

VRUCHT:

Rijptijd: rijpt vanaf half september.

Uiterlijk: grote, hoge, ovale vrucht met punt. Zeer veel blos.

Kwaliteit: voor de tijd van het jaar vrij goede smaak. Vlees wit, rood geaderd.

ZIEKTEN E.D.: gevoelig voor wit, late val en barsten.

OPMERKINGEN: tegen de oogst in verband met het barsten weinig gielen.

A — Salwey. Door Colonel Salwey, Engeland gewonnen en in 1851 door Turner te Slough, Engeland in de handel gebracht.

Dit matig groeiende ras levert een zeer grote, mooi gekleurde vrucht. Het is jammer, dat de vruchtbaarheid nogal eens tegenvalt, hoewel kruisbestuiving de vruchtzetting verbetert. Alleen in kassen (lieft houten). In warenhuizen te laat en de belichting te slecht. Kan $\pm$ 6 weken in het koelhuis bewaard worden.

GROEI: matig sterk.

VRUCHTBAARHEID: matig.

VRUCHT:

Rijptijd: oktober.

Uiterlijk: brede gele vrucht, die mooier kleurt naarmate deze meer in het licht hangt. Bladplukken in deze tijd van het jaar is aan te bevelen.

Kwaliteit: smaak voor de tijd van het jaar goed. Geel vruchtvlees.

ZIEKTEN E.D.: heeft iets last van late val.

B — Victor. (Le Vainqueur). Einde van de vorige eeuw in Texas, Ver. Staten van Amerika gewonnen.

Dit ras rijpt vóór Amsden en heeft daarom nog wel waarde. De vrucht is iets te klein. Het typische is, dat dit ras veel minder gevoelig is voor knopval dan Amsden. Voor stookkas en vooral voor vroege koude kassen.

GROEI: sterk.

VRUCHTBAARHEID: door de mindere knopval draagt dit ras regelmatig dan Amsden.

VRUCHT:

Rijptijd: in koude kas tweede week van juni.

Uiterlijk: vrucht matig groot, praktisch rond met vrij veel bos.

Kwaliteit: matig goed, wit vruchtvlees.

ZIEKTEN E.D.: weinig gevoelig voor knopval en veel minder last van holpitten dan Mayflower.

- B — Hale's Early.** (Précoce de Hale, Early German en Hale). K.: Moas, Randolph, Ohio, Ver. Staten van Amerika; kort na 1850.

Als opvolger van Amsden zeer waardevol. Was vroeger een bekend ras, wordt thans weinig geplant. De vrucht is groot voor de tijd van het jaar. Voor koude kas en warenhuis. Matig geschikt voor stookkas.

GROEI: sterk.

VRUCHTBAAARHEID: goed en regelmatig.

VRUCHT:

Rijptijd: in koude kas direct achter Amsden, dus eind juni tot in juli. De vruchten boven in de boom rijpen eerder dan die onder aan de boom. Dit valt meer op dan bij de andere rassen.

Uiterlijk: mooi gekleurde vrucht die niet geheel rond is. Soms onregelmatig van vorm.

Kwaliteit: smaakt vrij goed.

ZIEKTEN E.D.: weinig gevoelig voor ziekten; gezonde groeier.

- B — High's Early Canada.** (Early Canada, Canada, Précoce de Canada). Rond 1890 in de handel gekomen bij Jordan, Ontario, Canada.

De praktijk spreekt meest van Précoce de Canada. Dit ras verdient de aandacht omdat de flinke vrucht, die een mooie bos bezit, in een gunstige tijd rijpt. In de praktijk wordt dit ras ook altijd gunstig gewaardeerd. Geschikt voor koude kas of warenhuis.

GROEI: sterk.

VRUCHTBAAARHEID: regelmatig en goed.

VRUCHT:

Rijptijd: in koude kas eerste helft juli.

Uiterlijk: vrucht, onregelmatig van vorm met gevlamde bos.

Kwaliteit: goede smaak, soms zeer goed; wit vruchtvlees.

ZIEKTEN E.D.: weinig gevoelig voor knopval.

- B — J. H. Hale. K.:** J. H. Hale, Glastonbury, Connecticut, Ver. Staten van Amerika. In 1912 in de handel gebracht.

Dit ras levert grote oranje, hoog ovale vruchten, die zeer aantrekkelijk zijn. De beste oranjeperzik die onder glas voorkomt. Voor koude kas of warenhuis; wordt graag verwerkt in etalages en fruitmanden om de aantrekkelijke kleur, ook geschikt om te wekken.

GROEI: sterk. Het blad valt op door de min of meer oranje-achtige tint.

VRUCHTBAARHEID: goed. Vraagt kruisbestuiving.

VRUCHT:

Rijptijd: in koude kas rond half augustus.

Uiterlijk: grote hoge ovale vruchten met vaak mooie bos.

Kwaliteit: smaak matig goed. Is nooit zo sappig als een witvlezige perzik.

ZIEKTEN E.D.: gevoelig voor late val. Druipt het meest van alle onder glas voorkomende rassen.

B — Vilmorin. K.: Alexis Lepère, Montreuil, Frankrijk; in 1880 in de handel gebracht door A. Chatenay.

Dit ras valt op door de grote vruchtbaarheid. De vrucht is voor de tijd van het jaar matig groot, maar de zetting is bijna altijd zeer goed. Voor koude kas en warenhuis.

GROEI: matig sterk.

VRUCHTBAARHEID: uitstekend.

VRUCHT:

Rijptijd: in de koude kas tweede helft van augustus.

Uiterlijk: ronde vrucht, afgeplat op de kop. Meestal weinig gekleurd. Hangt de vrucht in de zon, dan komt een gepoederde bos voor.

Kwaliteit: goed.

ZIEKTEN E.D.: Weinig gevoelig voor ziekten.

RASSEN WAAROVER MEER ERVARING GEWENST IS.

Belle de Vitry.

Franse herkomst. Deze perzik rijpt ongeveer gelijk met Witte Montagne. De vrucht is ook van uitstekende kwaliteit. Alleen om de goede smaak willen wij de aandacht op dit ras vestigen. De vrucht is wat hoger dan van Witte Montagne en heeft vaak een klein hoorntje. De groei-kracht van de boom is normaal.

Zaailing van Geest.

Waarschijnlijk een zaailing uit de Vilmorin. Is echter groter van stuk en heeft een mooie donkere bos. Valt op voor de tijd van het jaar.

De boom groeit krachtig en is gezond; is waard om beproefd te worden. Rijpt in de eerste helft van september.

ONDERSTAMMEN VOOR DE TEELT ONDER GLAS.

De rassen, die onder glas gekweekt worden, kunnen niet door middel van zaad voortgekweekt worden.

Bij het zaaien krijgt men andere rassen terug die niet of weinig gelijken op de moederboom. De pitten van Montagne kiemen erg gemakkelijk en hierdoor komt het, dat op verschillende bedrijven zaailingen van dit ras voorkomen. Zij wijken echter allen af van de moederboom, hoewel er soms gelijkenis bestaat. Daarom is het gebruik van onderstammen noodzakelijk.

Gele of Rode Kroos.

Deze onderstam, die altijd gele kroos wordt genoemd, is het meest belangrijk. Zolang de perzikteelt bestaat is de gele kroos

al gebruikt en met succes. De vergroeiing tussen ent en onderstam is in het algemeen goed, terwijl deze onderstam zowel op lager als hoger uit het water liggende gronden gebruikt kan worden. De meeste schade door afsterven ontstaat bij een wisselende waterstand; dit kan door drainage geregeld worden.

Gele Kroos is virusdrager; het uit zich door het vormen van grillige gele vlekken in het blad; soms krijgt het blad een spikkelig uiterlijk. Of dit twee verschillende viren zijn is niet bekend.

Schadelijk is dit virus in het algemeen niet, omdat het vrijwel nooit in ernstige mate voorkomt. Men tracht thans virusvrij onderstammenmateriaal te selecteren. Het oculatiehout wordt genomen van moerbomen die virusvrij zijn, om besmetting te voorkomen.

De boomkwekers kweken de onderstammen op moerbedden, terwijl de uitlopers zelfstandig worden voortgekweekt.

Niet altijd slagen de oculaties even goed, terwijl er ook verschil is tussen de rassen onderling. De weersomstandigheden zijn hierop van grote invloed.

Meestal worden de boompjes als éénjarige oculaties verhandeld. Gele Kroos blijkt ondanks enkele nadelen één van de beste onderstammen te zijn.

Blauwe Kroos.

Voor de oorlog werd deze onderstam in de praktijk meer gebruikt dan thans. De groei van deze onderstam gaf aanzienlijke verschillen te zien, daarom werd gedacht aan bepaalde typen Blauwe Kroos. De meest voorkomende groeit echter zwak, wat een nadeel is; de vruchttwijgen blijven korter en de vruchten kleiner. Ook produceert een grotere boom meer vruchten. Het voordeel van zwakke onderstammen — zoals bij de buitenfruitteelt — gaat onder glas niet op. De sterkere Gele Kroos is even snel vruchtbaar en geeft grotere vruchten.

Op het Proefstation te Naaldwijk gaf Blauwe Kroos in een stookkas en in een koud warehouse merkbaar minder en kleinere vruchten dan Gele Kroos, St. Julien G. en Brompton.

Het is mogelijk dat Blauwe Kroos op zeer groeikrachtige gronden voordelen biedt; gezien de ervaringen in de praktijk, wagen we dit echter te betwifelen.

Brompton.

Op minder groeikrachtige gronden heeft het zeker zin deze sterk groeiende onderstam te gebruiken.

We denken hier vooral aan kassen, waar al jaren fruit gestaan heeft.

Op maagdelijke gronden kan de groei te sterk zijn en bestaat het gevaar dat meer knopval bij gevoelige rassen voorkomt.

Zaailing-onderstammen.

Zeer grote verschillen in groei en uiterlijk kwamen voor bij het gebruik van de zaailingperzik. Daarom is het niet gewenst de zaailingperzik onder glas te gebruiken.

DE TEELT IN DE OPEN GROND

De teelt van buitenperziken in België en in het gebied van Duitsland grenzende aan Midden-Limburg, floreert zeer; vooral in België vindt al jaren een grote uitbreiding plaats. Ook in Limburg wordt nogal wat aangeplant. Men gaat hierbij steeds meer over tot de aanplant van rassen, in plaats van zaailingen. Voor nadere gegevens over perzikzaairassen wordt verwezen naar de vorige druk van deze Rassenlijst.

RASSEN.

Met een aantal rassen is ervaring opgedaan op de proeftuin van de Limburgse Land- en Tuinbouwbond te Beesel. Goed naar voren kwamen hier Peregrine, Knops, Kwekersgoud en Was-senberger, matig Amsden, Arkansas, Canada en Champion en slecht Mayflower. Volgens de ervaringen, opgedaan in België en Duitsland, en volgens gegevens verkregen uit de literatuur of van buitenlandse onderzoekers verdienen verder nog belangstelling de rassen Erly Red Fre, Frau Anneliese Rudolf, Charles Ingouf, Dugelay, Broechemse, Redhaven, Vaes Oogst, Jerseyland, Southhaven, Rekord aus Alfter, Vedette, Kernechter vom Vorgebirge en Veteran.

Deze, en andere (in totaal meer dan 150) rassen worden getest op hun waarde voor Nederland in de selectievelden van het I.V.T., op proefvelden en in praktijkproeven.

Van de onderstaande rassen — die alle in de groep van rassen waarover meer ervaring gewenst is thuishoren — kan slechts het volgende — en dan nog onder voorbehoud — gezegd worden; ze zijn zoveel mogelijk en voorzover bekend, in volgorde van rijptijd beschreven.

Amsden.

In Beesel bleek de groei zwak te zijn en de boom nogal gevoelig voor bacteriekanker. De vruchtbaarheid was niet groot. Vroegstrijpend ras (in Limburg tweede helft van juli). Vrucht is witvlezig, niet groot, kwaliteit goed, met aan de steen hechtend vlees (vastpit). Er is nog geen ander, beter ras van dezelfde rijptijd.

Erly Red Fre.

Vruchtbaarheid is redelijk. Rijptijd gelijk met Charles Ingouf. Het is een witvlezig ras van matige kwaliteit. Bij volle rijpheid pit los.

Charles Ingouf.

Sterke groeier, gevoelig voor krulziekte. Rijptijd ongeveer 10 dagen na de Amsden, misschien nog iets daarvoor. Vrucht witvlezig, kwaliteit goed. Maakt veel opgang.

Dugelay.

Sterke groeier, gevoelig voor krulziekte. Vruchtbaarheid goed. Rijptijd gelijk met Charles Ingouf. Vrucht witvlezig, kwaliteit goed, pit los.

Frau Anneliese Rudolf.

Vruchtbaarheid vrij goed. Rijptijd ongeveer 14 dagen na Amsden. Witvlezig. Zeer vorstresistent in hout en bloem.

Broechemse.

Rijpt tussen Charles Ingouf en Vaes Oogst. Vrucht is witvlezig.

PERZIK

Redhaven.

Matige groeier. Vruchtbaarheid goed (dunnen noodzakelijk). Rijptijd ongeveer een week na Charles Ingouf. Vrucht geelvezig, kwaliteit goed, gewoonlijk pit los.

Kwekersgoud. K.: L. J. G. Karthaus, Neerbos. Kw.r.: 1949.

Sterke groeier, zeer gevoelig voor krulziekte; geringere gevoeligheid voor nachtvorst dan de andere in Beesel geteste rassen. Vruchtbaarheid is goed. Rijptijd in Limburg ongeveer half augustus. Mooi uiterlijk. Vrucht geelvezig, vrij vezelig, groot, meestal lospit; kwaliteit voor vers gebruik matig (abrikozensmaak), voor verwerking goed.

Vaes Oogst.

Ook Halve Oogst genaamd (in België wordt half augustus ook wel halve oogst genoemd).

Sterke groeier, gezondheid goed. Vruchtbaar. Rijptijd waarschijnlijk in de tweede helft van augustus. Vrucht witvezig, van matige kwaliteit en met grote pit.

Peregrine.

Sterke groeier. Vruchtbaarheid groot. Rijptijd gunstig, na Kwekersgoud (midden in de vakantie). Vrucht witvezig, prima kwaliteit, lospit. Maakt hoge prijzen vanwege de gunstige rijptijd.

Knops.

Sterke groei. Vruchtbaarheid goed. Rijptijd gelijk met de Peregrine of iets later. Vrucht minder gekleurd, lospit. Dit ras lijkt zeer veel op de Peregrine.

Jerseyland.

Rijptijd na Erly Red Fre. Vrucht geelvezig, kwaliteit vrij goed, meest lospit.

South Haven.

Sterke groeier. Vruchtbaarheid goed. Rijptijd 14 dagen na de Kwekersgoud. Vrucht mooi, geelvezig, lospit.

Rekord aus Alfter.

Rijptijd ongeveer gelijk met de Southhaven. Vruchtbaarheid zeer goed. Een geelvezig ras, kwaliteit goed.

Vedette.

Matige groeier. Vruchtbaarheid soms onvoldoende. Is gelijk met de Southhaven rijp. Vrucht geelvezig, kwaliteit zeer goed.

Wassenberger.

Sterke groeier. Vruchtbaarheid zeer groot. Rijptijd begin september. Vrucht witvezig, kwaliteit redelijk, maar gaat na een paar koude nachten sterk achteruit. Komt vrijwel echt uit zaad terug.

Kernechter vom Vorgebirge.

Lijkt zeer veel op Wassenberger.

Veteran.

Groei matig. Vruchtbaarheid goed. Rijpt een halve week na de Vedette. Vrucht geelvezig, kwaliteit zeer goed.

ONDERSTAMMEN VOOR DE TEELT IN DE OPEN GROND.

Voor lichte gronden is waarschijnlijk de perzikzaailing de beste onderstam; de herkomst van het zaad is van veel belang. Cultuurrassen geven meestal minder goede zaailingen; wel goed als zaadleverancier zijn echter de vrijwel zaadvaste rassen als Wassenberger, Kernechter vom Vorgebirge en Roter Ellerstädter (die onderling zeer veel op elkaar gelijken).

Proeven zullen nog moeten uitmaken welke onderstam het meest geschikt is voor de lichte kleigronden: de juist genoemde perzikzaailing, of één van de vele pruime-onderstammen. Voor de zwaardere kleigronden komt de perzikzaailing waarschijnlijk niet in aanmerking. Welke pruime-onderstam het beste is zullen de proeven moeten leren. Bekend is reeds, dat de Gele Kroos niet voldoet. Volgens Engelse

ervaringen voldoet de Common Mussel alleen, wanneer men hem op voor hem zeer geschikte grond gebruikt. Beproefd wordt een groot aantal onderstammen, o.m. St. Julien A, Brompton, Ackermann en Pershore. De ervaring, die men tot nu toe met de St. Julien A heeft, is niet slecht; deze onderstam wordt daarom gebruikt in het Selectieveld A van het I.V.T.; hoe hij zich echter op de duur en in vergelijking tot de andere beproefde onderstammen zal gedragen, moet afgewacht worden. Volgens Engelse ervaringen zou de Brompton geschikt zijn als sterke onderstam, de St. Julien A en Pershore voor matige groei. In Duitsland worden de Brompton en Ackermann als goede onderstammen beschouwd.

PRUIM

(*Prunus domestica* e.a.)

TEELT IN DE OPEN GROND

Voor teelt onder glas zie blz. 114)

RASSEN.

Voor de teelt van pruimen bestaat momenteel weinig belangstelling. Van de oppervlakte pit- en steenvruchten wordt slechts 1 % door pruimen ingenomen.

De hoge plukkosten, de gevoeligheid voor loodglans en bacteriekanker zijn hiervan voornamelijk de oorzaak.

Vroege pruimen worden nog wel gevraagd; een goed geteeld product van late pruimen brengt soms ook een goede prijs op.

RIJPTIJDENGRAFIEK

A — Hoofdrassen

Early Laxton (blz. 108)

Czar (blz. 108)

Ontario (blz. 108)

Monsieur Hâtif (blz. 109)

Reine Claude d'Althan (blz. 109)

Victoria (blz. 109)

B Aanvullende rassen

Early Prolific (blz. 110)

Reine Claude d'Ouillins (blz. 110)

Reine Claude verte (blz. 110)

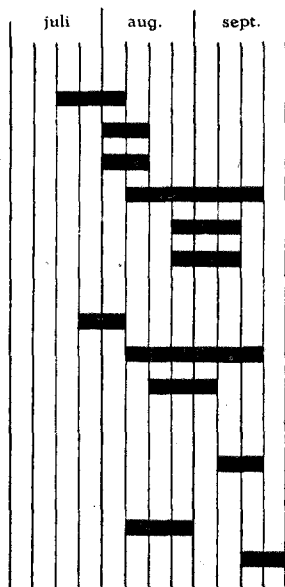
N — Beproeverswaardige rassen

Warwickshire Drooper (blz. 111)

O — Rassen van zeer beperkte betekenis

Mirabelle de Nancy (blz. 111)

Italiaanse Kwets (blz. 112)

PRUIM

- A — **Early Laxton.** K.: Laxton Brothers, Bedford, Engeland, in 1916 in de handel gebracht.

De waarde van dit ras is in hoofdzaak de vroege rijptijd en de behoorlijke kleur.

GROEI: groeit zwak met enigszins hangende takken, kleine boomvorm, geschikt als blijver en wijker. Dicht vertakt.

BLOEI: middentijds, stuifmeel is goed.

VRUCHTBAARHEID: vroeg intredend, matig produktief.

VRUCHT:

Rijptijd: eind juli.

Uiterlijk: de vrucht is klein, rond-ovaal, geel tot rood gekleurd.

Kwaliteit: vrij zuur, behoudens bij volle rijpheid en dan tamelijk goed van smaak.

ZIEKTEN E.D.: het ras is tamelijk vatbaar voor loodglans en bacteriekanker, wordt vaak in hevige mate aangetast door spint en vertoont bij bepaalde weersomstandigheden soms blauwe plekken, waaronder bruine afwijkingen van het vruchtvlees. Vruchten scheuren vlug.

- A — **Czar.** K.: Thomas Rivers, Engeland. In de handel gebracht in 1878.

Wordt gewaardeerd om zijn vroegheid, stevigheid en zijn goede produktiviteit. Dunnen noodzakelijk.

GROEI: matige groeier, steile groeiwijze. Vergroeit niet op Varkenspruim. Op Myrobolan B wordt hij te laat rijp.

BLOEI: middentijds, is een zelfbestuiver.

VRUCHTBAARHEID: draagt vroeg en is regelmatig vruchtbaar.

VRUCHT:

Rijptijd: begin augustus.

Uiterlijk: tamelijk klein, daarom dunnen, ovaal, paarsblauw, steen laat los.

Kwaliteit: tafelpruim van matige kwaliteit.

- A — **Ontario.** Door Ellwanger en Barry te Rochester, Ver. Staten van Amerika, in 1874 in de handel gebracht.

De waarde van deze pruim is gelegen in de zeer grote produktiviteit. Bij nat weer is de kwaliteit der vruchten teleurstellend.

GROEI: de groeikracht is matig sterk, vormt een tamelijk brede struik.

BLOEI: middentijds en zelffertil.

VRUCHTBAARHEID: zeer vroeg intredend, regelmatig en goed.

VRUCHT:

Rijptijd: eerste helft van augustus, voor Reine Claude d'Ouillins.

Uiterlijk: is tamelijk groot, ovaal, groengeel met groene vlammen, taaië huid, die gemakkelijk scheurt.

Kwaliteit: matig sappig, zoet, smakelijk vruchtvlees; de steen laat slecht los.

ZIEKTEN E.D.: zeer vatbaar voor bacteriekanker. Het ras is niet gevoelig voor nachtvorst.

- A — Monsieur hâtif.** Van Franse herkomst en reeds in 1768 door Duhamel beschreven. Komt in de Betuwe onder verschillende namen voor o.a. Blauwe of Franse Wijnpruim.

Een goed ras zonder bepaalde teeltgebreken. Een bezwaar is de laat intredende vruchtbaarheid en zijn vrij ongunstige rijptijd.

GROEI: groeit krachtig, vormt een min of meer afgeronde kroon met hangende takken.

BLOEI: zeer vroeg, gelijk met Early Rivers, welke een goede bestuiver voor dit ras is.

VRUCHTBAARHEID: draagt niet vroeg, is op latere leeftijd matig vruchtbaar.

VRUCHT:

Rijptijd: half augustus.

Uiterlijk: langwerpig rond en tamelijk groot; paars met geel vlees, pit los.

Kwaliteit: goede smaak, flauwzoet, soms iets droog.

- A — Reine-Claude d'Althan.** K.: Prochaska (tuinman bij Michaël Graaf Althan te Swoyschitz, Tsjechoslowakije; in 1867 voor het eerst beschreven. In België op vele plaatsen Reine-Claude Conducta genoemd.

Goede pruim van eerste kwaliteit; gemakkelijk in de teelt. De vrucht scheurt gemakkelijk, hetgeen aanleiding kan geven tot monilia.

GROEI: groeit vrij krachtig, met opgaande, vaak kale takken. Ook wel gebruikt als hoogstam.

BLOEI: middentijds, kan bestoven worden door Reine-Claude d'Ouillins en Victoria.

VRUCHTBAARHEID: vrij vroeg, doch matig, maar vrij regelmatig vruchtbaar.

VRUCHT:

Rijptijd: eind augustus, enkele dagen na Victoria.

Uiterlijk: rond, tamelijk groot, roodpaars met veel dauw en goudgeel vlees.

Kwaliteit: smaak is uitstekend, sappig en zoet, steen laat gemakkelijk los.

- A — Victoria.** Gevonden in een tuin te Alderron, Sussex, Engeland; in de handel gebracht rond 1840.

Door de grote vruchtbaarheid en de mogelijkheid van koelen is dit ras ondanks de loodglansgevoeligheid één van de belangrijkste pruimerassen.

GROEI: vrij zwakke groeier met hangende takken.

BLOEI: middentijds, zelffertil.

VRUCHTBAAARHEID: goed en zeer vroeg vruchtbaar, moet gedund worden.

VRUCHT:

Rijptijd: eind augustus.

Uiterlijk: is groot en langwerpig, rood van kleur.

Kwaliteit: smaak uiteenlopend, slecht bij zware dracht.

Uitstekend wanneer ruim gedund is.

Gebruik: zowel voor tafel als fabriek zeer geschikt.

Bewaarbaarheid: indien men de vruchten wil koelen moeten ze vroeger geplukt worden.

B — Early Prolific (Rivers Early Prolific, Early Rivers, Eldense Blauwe). K.: Het Engelse kwekershuis Rivers, rond 1830.

Een ras van matige kwaliteit. Fabriekspruim.

GROEI: tamelijk sterk, vooral geschikt voor extensieve bedrijven, waar minder zorg aan de bomen wordt besteed.

BLOEI: vroege bloeier, vraagt bestuiving door andere vroege bloeiers, o.a. Jefferson.

VRUCHTBAAARHEID: goed en vroeg vruchtbaar.

VRUCHT:

Rijptijd: eind augustus.

Uiterlijk: vrij klein, bijna rond en blauw van kleur.

Kwaliteit: voldoende, meestal wrang en zuur. Daarom eigenlijk alleen geschikt als keuken- en fabriekspruim.

B — Reine-Claude d'Oullins. Als zaailing gevonden te Colligny in Frankrijk en in 1860 in de handel gebracht.

Door de grote aanvoer van dit ras op de veiling is de prijs meestal te laag. De vrucht scheurt gemakkelijk, daardoor last van monilia.

GROEI: zeer sterke groeier met lange opgaande takken, die de neiging hebben kaal te worden.

BLOEI: middentijds, is zelffertil, zelfbestuiver.

VRUCHTBAAARHEID: tamelijk laat, maar wel produktief.

VRUCHT:

Rijptijd: begin augustus.

Uiterlijk: grote vrucht, rond, groen tot goudgeel met enkele rode stippen in de nabijheid van de steel, tere schil.

Kwaliteit: smaak goed, maar valt dikwijls tegen omdat te vroeg wordt geplukt en te weinig gedund, steen iets hechtend. Wordt bij verhandelen spoedig bruin.

B — Reine-Claude Verte. De bekende Reine-Claude.

Onder de naam Rein-Claude Hofer; Reine-Claude van Beers en Riene-Claude van Sweijkhuizen komen verschillende vruchtbare groene Reine-Claudes voor, die praktisch niet van de ge-

wone Reine-Claude Verte zijn te onderscheiden. Waarschijnlijk is deze afwijkende vruchtbaarheid een gevolg van wortelechtheid. Prijs per kg goed.

GROEI: groeit matig.

BLOEI: middentijds, goede bestuivers zijn Reine-Claude d'Althan en Victoria.

VRUCHTBAARHEID: matig, speciaal van bovengenoemde selecties.

VRUCHT:

Rijptijd: tweede helft van augustus.

Uiterlijk: tamelijk klein, rond, iets afgeplat, groen met soms iets rode blos.

Kwaliteit: uitstekend van smaak, bijzonder zoet met fijn aroma, ook zeer geschikt voor conservering.

N — Warwickshire Drooper. Herkomst onbekend, oude pruim uit Engeland.

Een late pruim, die moet worden doorgeplukt. Om dessert-kwaliteit te krijgen is het noodzakelijk alleen de rijpe vruchten te plukken waarbij de kans bestaat, dat enkele pruimen zijn gebarsten. Dit moet echter voor lief worden genomen. Onrijp geplukt is de pruim niet te eten. Gevoelig voor regen bij rijpheid.

GROEI: groeit krachtig met opvallend hangende takken.

BLOEI: middentijds.

VRUCHTBAARHEID: tamelijk vroeg op St. Julien A, vrij laat.

VRUCHT:

Rijptijd: laat, half september, is ongeveer 3 weken te koelen, doorplukken is noodzakelijk.

Uiterlijk: eivormig, tamelijk groot, geel van kleur met bruinrode vlekjes, dunne schil en geel vlees.

Kwaliteit: zowel voor tafelgebruik als voor fabriekmatige verwerking geschikt. Alleen de rijpe vruchten plukken, daar anders de schil zeer bitter is. Steen los.

Houdbaarheid: ondanks de dunne schil zeer goed vervoerbaar.

O — Mirabelle de Nancy. Herkomst onbekend.

Veel geteeld in het oostelijk gedeelte van Frankrijk: de omgeving van Nancy en Metz.

GROEI: matige groeier.

BLOEI: late bloeier, vermoedelijk zelffertil.

VRUCHTBAARHEID: zeer vruchtbaar.

VRUCHT:

Rijptijd: tweede helft van augustus.

Uiterlijk: klein, goudgeel van kleur, rond, lange steel.

Kwaliteit: smaak zeer goed, vruchtvlees tamelijk stevig, steen los.

O — Italiaanse Kwets. Oud ras, vermoedelijk afkomstig uit de omgeving van Milaan.

Blauwe, langwerpige pruim, die zeer geschikt is om te drogen.

GROEI: groeit sterk, bladeren opvallend lang en smal.

BLOEI: laat, is zelffertil, stuifmeel goed.

VRUCHTBAAARHEID: tamelijk laat en onregelmatig, kan grote oogsten geven.

VRUCHT:

Rijptijd: 2e helft van september.

Uiterlijk: tamelijk groot, langwerpig, zwartblauw met waas.

Kwaliteit: goede droogpruim, steen niet hechtend, vlees geel en vrij zoet.

Afgevoerde rassen.

Utility: Zeer gevoelig voor loodglans, geen verbetering.

Early Transparent Gage: Geen verbetering.

Reine-Claude van Schouwen: Loodglansgevoelig, matig vruchtbaar.

Jefferson: Laat en onvoldoende vruchtbaar.

ONDERSTAMMEN VOOR DE TEELT IN DE OPEN GROND.

Het sortiment wijzigt zich in de richting van de betere onderstammen die aanvankelijk moeilijkheden boden met de vermeerdering. Oude bekenden, zoals Varkenspruim, Gele Kroos en Tonneboer kunnen thans niet langer aanbevolen worden.

Myrobolan B.

Geeft van alle pruimeonderstammen de sterkste groei. De vruchtdracht zet later in dan op andere onderstammen, doch is dan volgens Zeeuwse ervaringen ook goed. Op zware natte klei is Myrobolan B echter niet op zijn plaats vanwege een al te sterke groei en zeer late vruchtdracht. De vruchtgrootte is aanvankelijk gering doch wordt later voldoende.

Reine-Claude d'Oullins en Reine-Claude d'Althaus kunnen nog wel eens van deze onderstammen afwaaien omdat zij er niet voldoende verenigbaar mede zijn. Verder zouden weinig vruchtbare rassen al te laat gaan dragen. Myrobolan B is in principe dus een onderstam voor vruchtbare rassen. Doch niet alle vruchtbare rassen zet men met voordeel op deze onderstam. De vruchten worden namelijk op Myrobolan B 4 à 5 dagen later rijp en dit heeft dan tot gevolg dat men met vroege rassen als bijvoorbeeld Czar juist buiten de hoge prijzen valt. Bij late rassen daarentegen is het juist een voordeel om wat later te zijn. Daarom gebruike men Myrobolan B voor laatrijpende vruchtbare rassen zoals Reine Victoria, Jefferson en Monarch.

Brompton.

Deze onderstam geeft een krachtige groei, hoewel iets minder dan Myrobolan B. Voldoet volgens Duitse ervaringen op uiteenlopende grondsoorten. De vruchtdracht zet op Brompton

vroeger in en de opbrengsten zijn over het algemeen wel bevredigend. Waar een sterke groeikracht gevraagd wordt gebruike men Brompton voor weinig vruchtbare rassen, zoals Reine-Claude Verte. Verder kunnen Reine-Claude d'Ouillins en Reine-Claude d'Althan op Brompton gezet worden, daar deze onderstam verenigbaar is met alle rassen. Ook voor vroege rassen, zoals Czar, is Brompton de aangewezen onderstam. Op zware natte gronden, waar Myrobolan B minder op zijn plaats is, kan Brompton gebruikt worden voor alle rassen, behalve, volgens Engelse ervaringen, Early Rivers of Eldense blauwe.

Black Damas C.

Een onderstam die een tamelijk sterke groei geeft en een vroege en grote vruchtdracht. De vruchtgrootte is echter matig. Vormt weinig opslag en geeft een vrij goede verankering. Is verenigbaar met alle rassen. Zijn gevoeligheid voor loodglans wordt wel eens bezwaarlijk genoemd.

Common Mussel.

Een onderstam welke een matige groei geeft. Op Zeeuwse gronden is de groei wat sterker, zodat hij in combinatie met sterk groeiende rassen geschikt is voor blijver. In de Betuwe is de groei minder, zodat hij daar gebruikt wordt voor wijker. De vruchtbaarheid is goed en treedt vroeg in, doch de vruchten zijn klein van stuk. De bestaande ervaringen wijzen er op dat Common Mussel hoge eisen aan de grond stelt. Meer dan andere onderstammen blijkt hij gevoelig te zijn voor gebreksziekten. De verankering is wel goed, doch de onderstam maakt veel wortelopslag. Niet verenigbaar met Ontario.

St. Julien A.

Een onderstam die eenzelfde matige groeikracht geeft als Common Mussel. Voordelen boven laatstgenoemde onderstam zijn gelegen in de uitstekende kwaliteit van de vruchten, groot van stuk en mooi van kleur, en de geringere opslag, welke deze onderstam geeft. Omtrent de vruchtdracht kan nog niets definitiefs gezegd worden, omdat de ervaringen daaromtrent gering zijn, deze wijzen echter in de richting van een vroege en behoorlijke vruchtdracht.

Marianne.

Een onderstam die in bepaalde gevallen uitzonderlijk goed voldoet. Volgens Zeeuwse ervaringen is de groei van de meeste rassen te zwak. Alleen de combinatie Early Laxton/Marianne voldoet. Op zwaardere gronden is de groei sterker. In de Betuwe voldoen bovendien Ontario en Victoria zeer goed op Marianne en heeft men ook goede verwachtingen van andere rassen. Op geen enkele onderstam begint de vruchtdracht zo vroeg als op Marianne. De vruchten zijn vaak ook wat groter en vroeger rijp, wat speciaal voor vroege rassen, zoals Early Laxton, een voordeel is.

Bomen op Marianne zijn steeds gezond, doch bepaalde rassen zijn er niet verenigbaar mede, zoals Czar, President en Reine-Claude d'Ouillins.

PRUIM

Pershire.

Geeft aanvankelijk een krachtige groei welke spoedig afgeremd wordt door een vroege en zeer rijke vruchtdracht. In East Malling krijgt men kleine bomen op deze onderstam, doch Zeeuwse proeven wijzen meer op bomen van matige omvang. De vruchtgrootte is goed. Het wortelgestel is wel enigszins eenzijdig, doch de verankering wordt voldoende genoemd. Over gevoeligheid voor loodglans lopen de ervaringen uiteen. De moeilijke vermeerdering heeft tot nu toe het gebruik van deze onderstam in de weg gestaan. Proeven van het I.V.T. hebben hierin verbetering gebracht. De opbrengsten van de aflegbedden bleven evenwel ten achter bij die van Brompton, vandaar dat Pershire een extra prijs moet kunnen halen wil de teelt er lonend zijn. In de gegeven omstandigheden is Pershire de aangewezen onderstam voor rassen waarvan de vruchtbaarheid te wensen overlaat.

TEELT ONDER GLAS

De teelt van kaspruimen is in Nederland nog van recente datum. Ir. C. M. v. d. Slikke nam de eerste proeven in de jaren 1935—36 om te zien of er geschikte rassen waren voor de teelt onder glas. De teelt breidde zich eerst langzaam uit, maar toen tijdens en vlak na de oorlog de prijzen een ongekende hoogte bereikten, werden zeer veel bomen geplant.

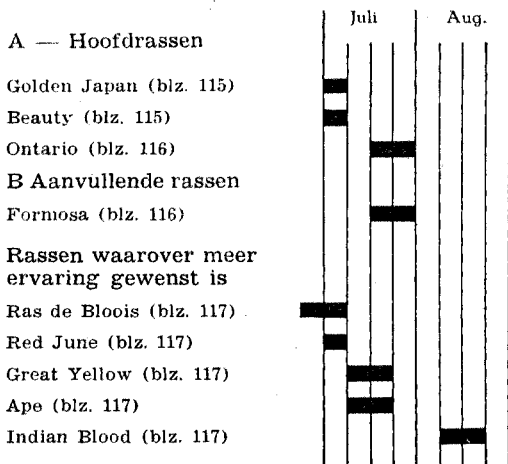
In 1946 werd een oppervlakte van 143 ha pruimen gemeten, in 1955 was dit 21 ha. Meestal worden onder glas Japanse pruimen geteeld die botanisch tot de groep van de *Prunus salicina* *Prunus triflora* behoren. De japanse rassen wijken sterk af van de buitenpruimen die tot de *Prunus domestica* groep behoren. De enige buitenpruim die zich onder glas heeft kunnen handhaven is de Ontario.

De japanse pruimen onder glas bloeien al vroeg en als de weersomstandigheden tegenwerken valt de zetting ook vaak tegen. Daarom zocht men naar rassen die bedrijfszeker zijn en gemakkelijk vrucht zetten. De meeste rassen leveren steriel stuifmeel en vragen dus kruisbestuiving.

Ontario wordt de laatste jaren meer en meer geplant omdat dit ras fertiel is en de consument de vrucht, ondanks het minder fraaie uiterlijk, heeft leren waarderen.

Een ander ras dat steeds meer geplant wordt, is de Beauty. Is eveneens fertiel en zet gemakkelijk vrucht.

RIJPTIJDENGRAFIEK

RASSEN.

A — Golden Japan. Herkomst Amerika. Door Franse kwekers in Europa gebracht.

Nog steeds de meest voorkomende pruim. Bij een goede zetting is de produktie hoog tot zeer hoog. Voldoet goed in stook- en koude kas; de vruchtzetting is in stookkassen veel zekerder. Is geschikt voor elke boomvorm en geeft een stevige vrucht.

GROEI: sterk.

BLOEI: bij ongunstig weer kan de zetting mislukken. In de praktijk wordt met succes tijdens de bloei wel gestookt met een warmeluchtkachel.

VRUCHT:

Rijptijd: in de koude kas begin juli.

Uiterlijk: mooie, gele ronde pruim. Soms iets puntig.

Kwaliteit: smaak matig. Zeer veel sap. Rond de steen en onder de schil zuur. Hangen de vruchten dik dan is de smaak flauw.

ZIEKTEN E.D.: matig gevoelig voor chlorose en spint. Indien de vruchten dun hangen, gevoelig voor scheuren. Dan vooral niet gieten.

A — Beauty. Herkomst Amerika.

Dit ras is de laatste jaren sterk naar voren gekomen. Dit is begrijpelijk als we letten op de goede eigenschappen. Is zeer vruchtbaar en heeft een goede smaak. Is veel beter dan de slecht smakende June Blood, die tevens zeer veel last heeft van zonnevlekken en rotplekken op de vrucht. Geschikt voor stook- en koude kas.

PRUIM

GROEI: matig sterk.

BLOEI: gelijk met Golden Japan en Formosa. Is fertiel.

VRUCHTBAARHEID: treedt vroeg in. Regelmatig en rijk. De boom moet goed gedund worden. Anders beurtjaren.

VRUCHT:

Rijptijd: begin juli, doch enkele dagen vóór Golden Japan.

Uiterlijk: matig grote vrucht. Meestal lichtrood gekleurd, soms donkerrood met spikkels.

Kwaliteit: smaak goed; vrij stevig, sappig vruchtvlees dat min of meer rood gekleurd is.

ZIEKTEN E.D.: gevoelig voor spint en chlorose. Moet voorzichtig geplukt worden, omdat de huid in de steelholte gemakkelijk wordt los gescheurd, iets gevoelig voor zonnevlekken.

A Ontario. Zie ook blz. 108.

Deze bekende buitenpruim wordt onder glas steeds meer geplant. De vrucht wordt zeer gewaardeerd om zijn goede smaak. Het is jammer, dat de kleur groen-geel is; een gekleurde vrucht wordt meer gevraagd. Dit heeft de uitbreiding eerst geremd, maar naarmate de handel de vruchten beter leerde kennen, werd de pruim beter betaald. Minder geschikt voor de stookkas.

GROEI: matig sterk. In het jeugd stadium groeit de Ontario sterk; zo gauw de boom gaat dragen neemt de groei af.

BLOEI: de bloei valt ongeveer een week na Golden Japan. Is fertiel. Toch is het wenselijk om bijen in de kassen te plaatsen.

VRUCHTBAARHEID: De boom draagt op sporen aan overjarig hout. De vruchtbaarheid treedt later in dan bij de Japanse pruimen. Draagt de boom éénmaal, dan is de vruchtbaarheid goed tot zeer goed.

VRUCHT:

Rijptijd: tweede helft van juli. Meestal $\pm$ één week na Golden Japan, soms gelijk rijp.

Uiterlijk: groen-gele kleur. Niet aantrekkelijk. Ronde vrucht met naad.

Kwaliteit: goede smaak, taaie huid.

ZIEKTEN E.D.: gevoelig voor spint en chlorose. Moet voorzichtig geplukt worden, omdat de huid in de steelholte gemakkelijk wordt losgescheurd; iets gevoelig voor zonnevlekken.

B — Formosa. Herkomst onbekend.

Deze zeer grote, mooie gekleurde, smakelijke pruim wordt door de consument hoog geroemd. Het is jammer, dat de vruchtzetting op vele bedrijven tegenvalt. Soms is de vruchtzetting uitstekend, meestal onvoldoende. In de praktijk blijkt de zetting goed te zijn als de bomen matig groeien. Mogelijk dat de onderstam een rol speelt. Dit wordt thans onderzocht. Het gebruik van groeistoffen tijdens de bloei leverde weinig resultaat op. Geschikt voor stook- en koude kassen.

GROEI: sterk.

BLOEI: bloeit gelijk met Golden Japan en Beauty. Is zelfsteriel.

VRUCHTBAARHEID: soms goed, meestal onvoldoende.

VRUCHT:

Rijptijd: in koude kas in de tweede helft van juli.

Uiterlijk: zeer grote conisch toelopende vrucht. Rode kleur.

Kwaliteit: stevig vruchtvlees, fijne smaak.

ZIEKTEN E.D.: matig gevoelig voor chlorose.

RASSEN WAAROVER MEER ERVARING GEWENST IS.

Ras de Bloois. Dit ras is afkomstig van de heer de Bloois te Maasland. De lichtrode vrucht, die wat gespikkeld is, is matig groot tot groot. De smaak is uitstekend. Zet waarschijnlijk niet zo gemakkelijk vrucht. Is het beproeven zeker waard. Rijpt laatste week juni, eerste week juli.

Red June. Herkomst Amerika. Niet te verwarren met Red June de Boois. Deze iets hoog rode, donkerrode pruim met een goede smaak wordt thans beproefd op het Proefstation te Naaldwijk. Red June rijpt 2 tot 4 dagen vóór Golden Japan. De boom vertoont een matige groei en draagt goed.

Great Yellow. Herkomst Amerika. Levert een bleek-gele vrucht, die niet mooi is als de vrucht te lang aan de boom hangt. De vrucht wordt dan doorschijnend geel. Matig groot tot groot, afgeplat en een naad aan één zijde. Niet zo waterig als Golden Japan. Heeft een betere smaak. Rijpt 2e à 3e week van juli. Zetting vrij goed.

Ape. (Banana). Herkomst Amerika. Matig grote, iets rose-rode kleur op gele ondergrond. De vruchthuid is gevoelig. (Groeischeurtjes). Weinig saprijk. Vlezige, iets melige vrucht. Typische banaansmaak, die wat flauw is. Het valt te betwifelen of dit ras door zijn typische smaak gewild is. Rijpt 2e à 3e week van juli.

Indian Blood. Herkomst Amerika. Dit zeer vruchtbare ras geeft grote, langwerpige vruchten, die opvallend gespikkeld zijn. De kleur is grüis-rood. Het vruchtvlees is krottenrood. De smaak is zeer goed. Rijpt laat; in warenhuis half augustus. Toch is het misschien mogelijk dit ras in vroege koude kassen te beproeven.

ONDERSTAMMEN VOOR DE TEELT ONDER GLAS.

Bij de keuze van de onderstam dient men rekening te houden met:

- a. de geschiktheid van de grond;
- b. de groeikracht van de ent.

Het bodemprofiel speelt ook bij de pruimen een grote rol, hoewel dit gewas toch minder eisen stelt dan de druif en de perzik. Op gronden, die hoog uit het water liggen kan men beter een diep wortelende onderstam kiezen, b.v. Brompton, terwijl op de lagere gronden een vlak wortelende onderstam, b.v. Varkenspruim, op haar plaats is.

De groei van de Japanse pruimen is in het algemeen sterk, hiermede moet rekening worden gehouden. In volgorde noemen we:

Zeer sterk: June Blood. (Zal niet verder besproken worden).

Sterk: Golden Japan, Formosa.

Matig sterk: Beauty.

Wat de groeikracht betreft is de Europese pruim Ontario ongeveer gelijk te stellen met Formosa.

Hieronder volgt een bespreking van de voorkomende onderstammen, aflopend van sterk naar zwak.

PRUIM

Myrobolan B.

Zeer sterke groeier die goed verankert. Op het Proefstation te Naaldwijk gaf Golden Japan op Myrobolan B steeds de meeste en grootste vruchten. Wel dient opgemerkt te worden, dat de bestuiving ideaal was, de bomen voldoende ruimte hadden en dat de grond van matige kwaliteit is.

Op goede gronden is de groei te sterk en valt de vruchtzetting tegen. Bij een ruime plantafstand kunnen de gestel-takken vlakker gebonden worden en zal ook de vruchtbaarheid vroeger intreden.

Myrobolan B moet minstens 25 m² tot zijn beschikking hebben. Op kleinere ruimte is de boom niet te bedwingen en sterven de vruchtsporen gemakkelijk af. Treedt de vruchtbaarheid éénmaal in, dan plukt men zeer veel mooie grote vruchten.

Op de matige gronden, die voldoende uit het water liggen is Myrobolan B een goede onderstam.

Brompton.

Krachtige groeier, die goed verankert. De groeikracht is iets minder sterk dan van Myrobolan B. Op de vele gronden, waar reeds kasfruit werd geteeld, bleek de Brompton goed te voldoen.

Op kleigronden is de groei sterk en de boom moet 25 meter tot zijn beschikking hebben. Op lichtere gronden en daar waar niet zo'n sterke groei verwacht wordt, mag dit minder zijn; steeds moeten we oppassen, dat de vruchtbaarheid niet in het gedrang komt.

Varkenspruim (Brussels).

De vergroeiing van de ent met de onderstam is maar matig goed. Ook is gebleken, dat de Varkenspruim niet uniform is; het ene type geeft meer opslag dan het andere. Op de lagere gronden doet de Varkenspruim het goed; de vruchtgrootte doet zeker niet onder voor de matig sterke onderstammen en de kleur van de vrucht is zeker zo mooi.

Wel valt op, dat de bomen op deze onderstam minder sporen vormen. In kassen met een goede belichting is dit echter geen bezwaar. Op de lagere gronden is de Varkenspruim één van de beste onderstammen.

Mariana.

De vergroeiing van de gebruikelijke kasrassen met deze onderstam is goed te noemen. Op de gronden waar Myrobolan B en Brompton te sterk groeien is Mariana een goede onderstam. Zij werkt mee aan het vormen van een mooie brede boom. Is op lagere gronden minder goed op haar plaats. Vraagt zeker de aandacht, omdat ook de vruchten een behoorlijke grootte krijgen. Vermenigvuldiging vindt plaats door stekken.

Gele Kroos.

De vergroeiing van de ent met de onderstam is zeer matig te noemen. In sommige gevallen slecht. De groei is op vele gronden te gering en dan blijven de vruchten te klein. Wel vormt de boom op deze onderstam veel meer sporen dan op Varkenspruim. *Niet aanbevolen.*

Common Mussel.

De vergroeiing tussen ent en onderstam is matig goed. De groei is meestal te zwak; de vruchten blijven te klein. In de onderstammenproef op het proefstation te Naaldwijk bleek dit duidelijk. Steeds kwam Common Mussel het slechtst uit de bus.
Niet aanbevolen.

RODE BES

(*Ribes*)

(Voor de teelt onder glas zie blz. 123)

Rode bessen worden veelal geteeld als onderteelt onder grootfruit, maar ook wel als eerste wijkers in jonge fruitaanplantingen, of volvelds, en in het Westland onder glas.

Voor de teelt volvelds, waar het gewas gewoonlijk meer is blootgesteld aan wind dan in de beschutting van een oudere fruitaanplant, zal men speciaal rassen dienen te kiezen met een stevige, niet uitwaaiende struik, bij voorkeur dus geen Fay's Prolific.

Gewenst worden rassen met grote bessen; de kleinkorrelige Loppersummer bessen en Hoornse Geelstelen verdwijnen dan ook steeds meer, hoewel de smaak ervan vaak zeer goed is. De vroeg-bloeiende rassen lijden vaak nachtvorstschade.

De belangrijkste bestemming van rode bessen is de fabriek, waar ze hoofdzakelijk worden verwerkt tot bessensap en gedeeltelijk ook tot pulp voor jam. Bovendien wordt elk jaar een belangrijk gedeelte van de rode bessen-produktie verkocht voor de verse consumptie. Hiervoor in het bijzonder worden grootkorrelige bessen met mooie, lange trossen gevraagd.

A. Hoofdrassen.

Jonkheer van Tets (blz. 119)
Fay's Prolific (blz. 120)
Erstling aus Vierlanden (blz. 121)

B. Aanvullende rassen.

Laxton's Perfection (blz. 121)
Prince Albert (blz. 121)

N. Beproevenwaardige rassen.

Rondom (blz. 122)

O. Rassen van zeer beperkte betekenis.

Laxton's No. 1 (blz. 122)

A — Jonkheer van Tets. K.: J. Maarse, Schellinkhout. Gewonnen uit een kruising van Fay's Prolific met een onbekend ras; in 1931 of 1932.

RODE BES

Dit vroegste van alle rode besserasen dankt zijn waardering aan grote vroegheid, lange trossen met mooie, grote bessen en een flinke, stevige, niet uitwaaiende struik. Een bezwaar is echter de regengevoeligheid van de bessen, waardoor deze gemakkelijk barsten en rotten. Met de snoei dient hiermede rekening te worden gehouden. Wegens regengevoeligheid weinig geschikt voor onderteelt, waarbij de struiken langer vochtig blijven dan volvelds.

Ruim en in de eerste jaren lang snoeien; de kortloten niet insnoeien. Geschikt voor klei en zandgrond. Ondanks vroegheid niet geschikt voor de teelt onder glas, daar er dan veel knoploosheid in optreedt. Plukt gemakkelijk. Voor de verse consumptie.

GROEI: krachtig; breeduit groeiend met vrij stevige, opgaande takken en lange, vruchtdragende kortloten.

BLOEI: vroeg. Nachtvorstrisico.

VRUCHTBAARHEID: goed.

VRUCHT:

Rijptijd: zeer vroeg; vóór Fay's Prolific.

Uiterlijk: mooie, grote bessen aan lange trossen.

Kwaliteit: smaak en aroma minder goed dan van Fay's Prolific; vrij zuur; zacht; sappig; regengevoelig.

A — Fay's Prolific. (Fay's New Prolific). K.: Lincoln Fay, Portland, New York, Ver. Staten van Amerika, in 1868.

Dit oude, vroege ras wordt nog steeds veel geteeld, vooral als onderteelt in oudere fruitaanplantingen. Daar heeft men betrekkelijk weinig last van uitwaaien van de jonge scheuten. Dit is een ernstige kwaal, waardoor volvelds, op winderige standplaatsen, van dit ras heel moeilijk goede struiken gevormd kunnen worden. Daardoor, en door het veelvuldig voorkomen van blinde knoppen is de produktie meestal laag. Gevoelig voor lepelblad (virus). De bessen zelf zijn sterk, weinig regengevoelig en kunnen lang hangen. Vooral voor klei, voldoet niet op zand. Kort snoeien. Plukt gemakkelijk. Voor verse consumptie en fabriek. Fay's Prolific is het enige ras dat gebruikt wordt voor de teelt onder glas.

Verschil met Versailles:

Fay's Prolific vertoont grote gelijkenis met Versailles, met welk ras het vaak wordt verward. Alleen aan de bloemen zijn beide rassen duidelijk te onderscheiden. De ring op de bloembodem is bij Fay's Prolific roodbruin, bij Versailles groen van kleur. Fay's Prolific is beter dan Versailles: de korrels van Versailles zijn wat kleiner en iets zuurder; de trossen hebben iets kortere steeltjes en staan iets dichter opeen, waardoor ze, vooral aan oudere struiken, moeilijker plukken. Wél vormt Versailles een iets betere struik en is de produktie misschien wat hoger.

GROEI: matig; jonge scheuten waaien gemakkelijk uit.

BLOEI: vroeg, daardoor kans op nachtvorstschade.

VRUCHTBAARHEID: zeer matig.

VRUCHT:

Rijptijd: vroeg.

Uiterlijk: goede, lange trossen met grote bessen.

Kwaliteit: tamelijk goed van smaak; licht zuur, tamelijk sappig; vrij stevig. Goed bestand tegen regen.

A — Erstling aus Vierlanden. (Rote Vierländer). Intr.: Rosenthal, Rõtha, Duitsland.

Door de krachtige groei, stevige struik, het niet optreden van blinde knoppen, de geringe gevoeligheid voor bladvalziekte en een iets latere bloei, is dit ras oogstzekerder en gemakkelijker te telen dan Fay's Prolific. Lang snoeien. Voldoet goed op betere zandgrond en klei. Plukt gemakkelijk. Meest voor fabriek; ook voor verse consumptie.

GROEI: stevig, sterk groeiend, opgaand.

BLOEI: middentijds. Gevoelig voor nachtvorst.

VRUCHTBAARHEID: goed.

VRUCHT:

Rijptijd: vrij vroeg.

Uiterlijk: middelmatig grote tot vrij kleine, donkerrode, glanzende bessen aan vrij lange trossen.

Kwaliteit: goed. Tamelijk goed van smaak met een goed bessenaroma; vlezig.

ZIEKTEN E.D.: het ras is echter zeer gevoelig voor kaligebrek.

B — Laxton's Perfection (Heros). K.: Laxton Brothers, Bedford, Engeland. Intr.: 1910.

In droge jaren een zeer goede bes voor de verse consumptie, door de mooie trossen met zeer grote, goed smakende bessen. Door de grote regengevoeligheid van de bessen, het uitwaaien van takken en knoploosheid is dit ras voor ons land echter niet van grote betekenis.

Te onderscheiden van Laxton's No. 1, doordat de onderzijde der bladeren behaard is, en de bladvoet van de bladeren aan de eenjarige scheuten varieert van zwak hartvormig tot diep hartvormig. Kan in de luwte en op voedzame grond goede resultaten geven. Elders niet aan te bevelen. Plukt gemakkelijk. Voor verse consumptie.

GROEI: vrij zwakke groeier; gemakkelijk uitwaaiende takken.

BLOEI: vroeg.

VRUCHTBAARHEID: matig vruchtbaar.

VRUCHT:

Rijptijd: vrij vroeg.

Uiterlijk: zeer grote korrels aan lange trossen.

Kwaliteit: goed van smaak; zoet. Zeer gevoelig voor regen.

B — Prince Albert. (Duitse Zure, Holländische Rote, Verrières Rouge). Herkomst onbekend. Wordt vermoedelijk reeds gedurende ruim 200 jaar geteeld.

RODE BES

Voor al op zandgrond voldoet dit ras door de krachtige, gezonde groei en de gewoonlijk grote produktie als fabrieksbes nog steeds vrij goed.

GROEI: fors; vormt een stevige struik, ook op minder goede gronden. Bestand tegen wind.

BLOEI: laat. Weinig kans op nachtvorstschade.

VRUCHTBAARHEID: groot, maar later beginnend dan bij de meeste andere rassen; soms teleurstellend door laat en onregelmatig uitlopen, waarvan de oorzaak onbekend is.

VRUCHT:

Rijptijd: laat.

Uiterlijk: tros lengte en bessen middelmatig van grootte.

Kwaliteit: wrang-zuur.

ZIEKTEN E.D.: zeer gevoelig voor kaligebrek.

OPMERKINGEN: met het aanplanten van dit ras moet er rekening mee worden gehouden, dat de bessen uitsluitend geschikt zijn voor de fabriek. Lang snoeien; bij korte snoei zijn de struiken onvruchtbaar. Plukt vrij moeilijk.

N — Random. K.: I. Rietsema, Breda, 1934. Kw.r.: 1949. Gewonnen uit kruising van *Ribes multiflorum*, Versailles en een oud, zoet, Nederlands ras.

Een nieuw, laat, zeer produktief fabrieksras, waarmee op de Brabantse zandgrond gunstige resultaten zijn verkregen.

GROEI: zeer krachtig. Geen last van uitwaaien. Takken iets slap voor de geweldige hoeveelheid bessen die ze moeten dragen.

BLOEI: laat. Weinig kans op nachtvorstschade; wel enigszins gevoelig voor warm weer.

VRUCHTBAARHEID: zeer groot.

VRUCHT:

Rijptijd: laat.

Uiterlijk: grote, glanzende, donkerrode bessen, die rondom de dikke vruchstelen in tamelijk lange trossen dicht op een staan.

Kwaliteit: smaak zeer zuur; vlezig; stevige schil.

ZIEKTEN E.D.: ongevoelig voor bladvalziekte; gevoelig voor virus, waardoor onvruchtbaarheid kan worden veroorzaakt.

OPMERKINGEN: bij de teelt en snoei dient rekening gehouden te worden met de zeer krachtige groei en de zware produktie. In de eerste jaren sterk terug snoeien om een stevige struik te krijgen; daarna lange snoei toepassen. In de voorzomer is sterke uitdunning van jong hout gewenst om de dicht opeenhangende bessen voldoende licht en lucht te geven.

O — Laxton's No. 1. Intr.: Laxton Bros, Bedford, Engeland. Vermoedelijk omstreeks 1918 gewonnen, in 1927 ingezonden voor beproeving in de National Fruit Trials te Wisley.

De grote gevoeligheid voor regen maakt de teelt van deze bes vrij riskant; in verband met deze gevoeligheid moet ruim worden geplant en gesnoeid. De korrels zijn tamelijk klein. In

smaak wordt deze bes echter door geen ander ras overtroffen. De productiviteit is goed. Voor de verse consumptie.

Wordt wel verward met Laxton's Perfection, maar is hiervan te onderscheiden door de vrijwel onbehaarde onderzijde der bladeren en de diep hartvormige bladvoet van alle bladeren langs de eenjarige scheuten.

GROEI: goede groei; stevige struik.

BLOEI: tamelijk vroeg.

VRUCHTBAARHEID: middelmatig tot goed.

VRUCHT:

Rijptijd: vrij vroeg tot middentijds.

Uiterlijk: vrij kleine tot middelmatige, lichtrode bessen aan matig lange trossen.

Kwaliteit: goed; zachtzuur; fijn van smaak. Teer en zeer gevoelig voor regen.

RASSEN WAAROVER MEER ERVARING GEWENST IS.

Prominent. K.: J. Maarse, Schellinkhout (N.H.), 1947. Gewonnen uit een kruising van Jonkheer van Tets met Fay's Prolific. Kwekersrecht 1954.

Deze nieuwe aanwinst van J. Maarse lijkt een gunstige combinatie van goede eigenschappen van beide kruisingsouders te bezitten.

De struiken hebben geen uitwaaiende takken als de Fay's Prolific; de bessen rijpen ongeveer gelijktijdig met deze en hangen in grote korrels aan lange trossen. De smaak is vrij goed, tamelijk zuur; sappig. De bessen zijn stevig en weinig gevoelig voor regen.

Rote Spätlese (Macherauchs Rote Spätlese). K.: O. Macherauch, Duitsland. Gewonnen uit een kruising van Prince Albert met Andenken an Sorgus (een *Ribes multiflorum*). In Duitsland in de handel sinds 1942.

Een zeer afwijkend type van rode bes door de zeer late rijptijd (eind augustus—begin september) en de grillige, soms kromme groeiwijze der jonge scheuten.

Grote bessen aan zeer lange trossen; zeer zuur, met grote pitten.

Vereist vermoedelijk zwakke snoei.

Afgevoerd:

Versailles: In veel oude bessetuinen vermengd met Fay's Prolific voorkomend. Is echter iets minder goed dan deze. Zie verder bij Fay's Prolific.

DE TEELT ONDER GLAS

In het Westen teelt men een enkele maal rode bessen in warrenhuizen met perzikken of pruimen, langs de gevels of onder de goten. De bessen zijn daar dan het vroegste produkt. Als hoofdteelt worden geen bessen onder glas geteeld.

Men plant de struiken op 75 cm onderlinge afstand; er moet diep worden geplant om voldoende nieuwe scheuten te verkrijgen. Onder glas zijn rode bessen zeer gevoelig voor rui tijdens de bloei, waartegen moet worden geschermd en gebroest.

Na de vruchtzetting dient het teveel aan jonge scheuten te worden uitgedund of getopt om verstikking van de bessen te voorkomen. De bessen rijpen dan sneller.

De snoei beperkt zich verder tot het wegnemen van oudere takken en het terugzetten van de vruchtsproten.

Het beste ras voor de teelt onder glas is *Fay's Prolific*. Soms blijft wel een aantal knoppen zitten, maar in veel mindere mate dan bij Jonkheer van Tets, die daardoor voor de teelt onder glas ongeschikt is, en te weinig produktief is.

ROZEBOTTEL

(*Rosa*)

Rozebottels bevatten een hoog vitamine C-gehalte, waarop vooral in de wereldoorlog de aandacht viel als binnenlandse bron voor dit voedingsbestanddeel, waaraan de mensen in onze streken vooral in de voorjaarsmaanden te kort kunnen komen.

Er zijn rozesoorten welke flinke bottels leveren (*Rosa rugosa*), waaraan ook nog vrij veel vlees zit. Van rozebottels is jam te bereiden en verder kunnen bottels gebruikt worden voor het vitaminiseren van sommige andere fruitconserven.

In Wageningen selecteerde men een bijzonder hoog vitamine C-gehalte van bijna 2½ %. Deze vormen vallen binnen de groepen *Alpinae-Vestitae* en *Cinnamomea-Canninae* volgens G. A. Boulenger (Bull. du Jardin Botanique de l'Etat Bruxelles, 10, 12, 14, 14 en 15). De geselecteerde vormen worden aangeduid als Wageningen No 2, No 5 en No 7.

Daar de rozebottels transport over grote afstanden moeilijk verdragen en dan spoedig hun vitamine C-gehalte verliezen, heeft de teelt alleen zin, indien een verwerkende industrie voor dit artikel in de directe nabijheid is. De verwerking der bottels der genoemde geselecteerde vormen is gehouden en gebonden aan het Nederlandse octrooi No 50077. De opbrengst in kg per ha is niet hoog en de teelt niet zo eenvoudig vanwege de doornen.

TAMME KASTANJE

(*Castanea sativa*)

Deze staat hier te lande op de grens van laanboom en fruitboom. 't Is hier wat koud. Betere kastanjes produceert Frankrijk en ook Italië, maar men kan ze hier planten en doen dragen. Zelfsteriliteit is een gewoon verschijnsel. Men plante daarom twee kastanjes naast elkaar. De bomen worden niet gekeurd en verschillende namen waarborgen dus geen verschillend ras. Zaailingen zijn misschien even goed als benaamde exemplaren. De boomkweker biedt ze aan als *Castanea sativa*. De paardenkastanje heet daarentegen *Aesculus*.

VIJG

(*Ficus carica*)

Tot de onbelangrijkste fruitsoorten behoort de Vijgeboom, die overal door het land verspreid, echter in zo gering aantal voorkomt, dat het nauwelijks de moeite waard is van vijgenteelt te spreken. Hier en daar ontmoet men een boom in een druivenkas tegen de gevel, een enkele boom buiten en er is slechts eens een hele kas met vijgenbomen waargenomen. De vrucht met haar flauwzoete smaak voldoet maar matig en de productie is gering. In harde winters sneuvelen veel vijgebomen, wanneer zij onvoldoende worden gedekt. Franse en Engelse pomologen kennen een sortiment, doch hier te lande ontmoet men slechts één of twee rassen, waarvan de benaming niet te controleren is. De paarse komt het meest voor.

WITTE BES

(*Ribes*)

De betekenis van witte bessen is uiterst gering; de produktie bedraagt slechts ongeveer 1 % van die van de rode bessen. Aangeplant worden ze praktisch niet meer.

Over de verschillende rassen is momenteel nog onvoldoende bekend. Enkele namen zijn: Witte Parel en Witte Hollander.

ZWARTE BES

(*Ribes nigrum*).

De meeste zwarte bessen worden geteeld in Limburg en Noord-Brabant; verder is vooral ook in Zeeland, Gelderland en Noord- en Zuid-Holland de teelt van belang.

Zwarte bessen worden geteeld volvelds, of als wijker in jonge fruitaanplantingen. Een snelle vruchtbaarheid is uiteraard van veel belang.

Een van de meest kwetsbare kanten van de teelt is de grote gevoeligheid van zwarte bessen voor nachtvorst tijdens de bloei, waardoor vaak misoogsten voorkomen. In het zuiden en oosten van ons land (uitgezonderd Zeeland) zijn daarom zeer nachtvorstgevoelige, vroegbloeiende rassen, zoals Wellington XXX en Baldwin te ontraden.

Zwarte bessen kunnen verder ernstig worden aangetast door rondknop en brandnetelblad. Een goede selectie van stekhout is daarom van essentiële betekenis.

Praktisch alle zwarte bessen gaan naar de fabriek. In de laatste jaren is de vraag sterk toegenomen, o.a. in verband met het gebruik van zwartebessensap als opwekkende alcoholvrije drank. Belangrijk is het hoge vitamine C-gehalte van zwarte bessen.

		voor gebieden met:	
		weinig nachtvorst	veel nachtvorst
A.	Hoofdrassen.		
	Roodknop (blz. 125)	A	A
B.	Aanvullende rassen.		
	Wellington XXX (blz. 126)	A	—
	Silvergieter's Zwarte (blz. 126)	B	B
	Goliath (blz. 127)	B	A
	Baldwin (blz. 127)	B	B
N.	Beproevenwaardige rassen		
	Cotswold Cross (blz. 127)	N	N

A — Roodknop. K.: J. Heemstra, Groningen, 1921.

Door laat uitlopen en late bloei heeft dit ras betrekkelijk weinig nachtvorstresistie. Het is goed produktief. Een bezwaar is de neiging tot ruïen van de rijpe bessen. Plukt vrij gemakkelijk.

ZWARTE BES

GROEI: krachtige, opgaandgroeiende struiken. Laat uitlopend.

BLOEI: vrij laat. Weinig nachtvorstisico.

VRUCHTBAARHEID: groot. Ruit speedig bij warm weer.

VRUCHT:

Rijptijd: vrij laat.

Uiterlijk: matig grote, iets bruinzwart gekleurde bessen aan matig lange trosjes.

Kwaliteit: vitamine C-gehalte hoog. Bes iets zachter dan van Goliath.

- B — Wellington XXX. K.: R. Wellington, Proefstation East Malling, Engeland, 1913. Ontstaan uit een kruising van Baldwin met Boskoop Giant.**

Door grote gevoeligheid van de bloemen voor nachtvorst is dit ras alleen te telen in het westen en noorden des lands. Een ander bezwaar is de gevoeligheid voor rondknop en brandnetelblad, waardoor het ras sterk kan worden aangetast. Met strenge selectie en rondknopbestrijding kan het echter goed voldoen. Is gemakkelijk te plukken; dient in verband met de vrij tere bes tijdig te worden geoogst.

GROEI: sterk groeiende, brede struiken, met uithangende takken.

BLOEI: vroeg. De bloemen zijn zeer gevoelig voor nachtvorst.

VRUCHTBAARHEID: groot.

VRUCHT:

Rijptijd: vroeg; snel dragend.

Uiterlijk: vrij lange trossen met tamelijk grote korrels.

Kwaliteit: goed van smaak; vrij tere schil; vitamine C-gehalte hoog.

ZIEKTEN E.D.: zeer vatbaar voor rondknop, brandnetelblad en roest.

- B — Silvergietser's Zwarte. K.: C. M. van der Slikke, Leeuwarden; omstreeks 1926. Intr.: 1936.**

Een uitstekende bes wat betreft tros lengte, grootte en smaak van de bessen. In produktie blijft dit ras evenwel bij de andere ten achter; daarom voldoet hij in de teelt niet of slechts matig. Waarschijnlijk nog het beste geschikt voor zware grond, waar de groei minder krachtig is. Plukt gemakkelijk door de lange trossen.

GROEI: sterk groeiende, vrij steil opgaande struiken. Niet zeer goed bestand tegen zeer strenge vorst.

BLOEI: vrij vroeg. Matig gevoelig voor nachtvorst.

VRUCHTBAARHEID: zeer matig.

VRUCHT:

Rijptijd: vroeg.

Uiterlijk: grote, gelijkmatig rijpende bessen.

Kwaliteit: uitstekend van smaak; vrij tere schil. Vitamine C-gehalte middelmatig.

B — Goliath. Een oud ras.

In streken met veel nachtvorstrisico is Goliath door zijn vrij late bloei oogstzekerder dan vroegere rassen. Met gezonde selecties kunnen goede opbrengsten worden verkregen. Het verdient echter aanbeveling te streven naar vervanging door andere late rassen met een hoger vitamine C-gehalte. Plukt iets moeilijk.

GROEI: krachtig.

BLOEI: vrij laat.

VRUCHTBAARHEID: groot.

VRUCHT:

Rijptijd: middentijds tot vrij laat.

Uiterlijk: iets onregelmatig rijpend en kleurend. Vrij grote bessen. Vrij stevig. Trossen kort. Dunne schil.

Kwaliteit: smaak matig; vitamine C-gehalte belangrijk lager dan van de meeste andere rassen.

ZIEKTEN E.D.: meer dan sommige andere rassen gevoelig voor de grondsoort. In 1956 bleek dit ras sterk geleden te hebben van de strenge vorst.

B — Baldwin (type Hilltop).

Dit zeer oude ras heeft zich nog steeds kunnen handhaven door zijn goede vruchtbaarheid en de goede kwaliteit van de bessen, hoewel deze vrij lastig plukken. De gevoeligheid voor nachtvorst maakt dit ras vrij riskant in nachtvorstgebieden.

GROEI: matig.

BLOEI: vroeg. Gevoelig voor nachtvorst.

VRUCHTBAARHEID: goed. Goede vruchtzetting. Weinig last van ruïen.

VRUCHT:

Rijptijd: vrij laat.

Uiterlijk: middelmatig grote, vrij gelijkmatig gekleurde bessen aan matig lange trosjes, 1-2 per knop.

Kwaliteit: goed; vitamine C-gehalte hoog; vrij stevige schil.

OPMERKINGEN: Daar de struiken vrij compact blijven, kan dichter worden geplant dan bij de andere rassen.

N — Cotswold Cross. K.: G. T. Spinks, Proefstation Long Ashton, Engeland, 1920; ontstaan uit een kruising van Baldwin met Victoria. Intr.: 1932.

Door de tamelijk lange trosjes met dikke stelen laat dit ras zich betrekkelijk goed plukken. Het vrij lage vitamine C-gehalte maant echter tot voorzichtigheid dit ras op grote schaal aan te gaan planten.

GROEI: matig krachtige groeier.

BLOEI: vroeg.

ZWARTE BES

VRUCHTBAARHEID: in Zeeland vruchtbaar.

VRUCHT:

Rijptijd: laat.

Uiterlijk: vrij grote, vrij gelijkmatig gekleurde bessen aan matig lange trossen met opvallend dikke stelen.

Kwaliteit: dikke schil, waardoor goed vervoerbaar; vitamine C-gehalte, evenals van Goliath, relatief laag.

ZIEKTEN E.D.: in Zeeland bleek dit ras zeer gevoelig te zijn voor degeneratie door brandnetelblad en rondknop.

RASSEN WAAROVER MEER ERVARING GEWENST IS.

Brödtorp (Osmala).

Afkomstig uit Finland; voldoet goed in Z.Finland en Midden- en Noord-Zweden.

Zeer winterhard; lage, breed uitgroeiende struiken met sterk uithangende, enigszins kromgroeiende takken. Bloei en oogst zeer vroeg, maar de bloemen zijn betrekkelijk weinig nachtvorstgevoelig. Lange trossen met grote, goed smakende bessen, die snel ruïen bij rijpheid. Vitamine-C gehalte tamelijk laag.

Mendip Cross. K.: G. T. Spinks, Proefstation te Long Ashton bij Bristol, Engeland. Ontstaan uit een kruising van Baldwin met Boskoop Giant. Intr.: ± 1932.

Groei op lichte grond matig, krachtig in een regenrijk klimaat, zoals in Z.W.Engeland. Vroeg uitlopend; bloei middentijds; gevoelig voor nachtvorst; rijptijd vroeg. Grote bessen aan vrij lange trossen van 8—9 korrels. Vitamine-C gehalte hoog.

Westwick Triumph. K.: G. D. Davison, Westwick, Engeland. Intr.: Col. Petre, Westwick, Engeland.

Vrij krachtig groeiende struiken; vrij laat uitlopend; bloei matig vroeg; meestal betrekkelijk weinig nachtvorstschade. Rijpt middentijds. Trossen tamelijk lang, middelmatig grote bessen met vrij dunne schil; vitamine-C gehalte middelmatig. Zeer gevoelig voor zwavel.

Westwick Choice. K.: G. D. Davison, Westwick, Engeland. Intr.: Col. Petre, Westwick, Engeland.

Vrij compact groeiende, zeer vruchtbare struiken. Laat rijp. Korte trossen, daardoor zeer tijdrovend in de pluk; bessen middelmatig tot groot. Vitamine-C gehalte hoog.

Akkerman's Bes. K.: M. W. Akkermans, Boxmeer. Kw.r.: 1953.

Vertoont veel overeenkomst met Baldwin, maar heeft een krachtiger, meer opgaande, groei.

Amos Black. K.: H. M. Tydeman, Proefstation te East Malling, Engeland, uit een kruising van Goliath met Baldwin, 1926.

De meest opvallende eigenschap van dit ras is de zeer late rijptijd, ongeveer 2 weken na Baldwin. Compacte, rijkdragende struik, laat bloeiend, met typisch rood gekleurde bloemen. Korte trosjes met matig grote bessen. Vitamine-C gehalte middelmatig. Vermoedelijk valt de oogst te laat en is de pluk te tijdrovend om dit ras ingang te doen vinden.

Daniels's September. Waarschijnlijk ontstaan als mutatie uit Baldwin. Intr.: Daniels, Norwich, Engeland, 1923.

Wijkt al van Baldwin door een wat krachtiger groei, late bloei en latere rijptijd. Neiging terug te muteren tot Baldwin.

REGISTER

A

Aardbei, 18
 Abrikoos, 27
 Abrikozeonderstammen, 27
 Achilles, 79
 Akkerman's Bes, 128
 Alicantse, 54
 Alton, 43
 Amandel, 28
 Amazone, 25
 Amos Black, 128
 Amsden, 97, 105
 Amsden June, 97
 Ape, 117
 Appel, 28
 Appel van Paris, 45
 Appelonderstammen, 47
 Asdonkse, 70
 Auchincruive Climax, 20

B

Baldwin (type Hilltop), 127
 Banana, 117
 Bartlett, 88
 Beauty, 115
 Beauty of Bath, 47
 Bel, 81
 Belgische Bakpeer, 92
 Belle de Vitry, 103
 Benoni, 40
 Berkeley, 51
 Beurré Alexandre Lucas, 88
 Beurré Clairgeau, 94
 Beurré d'Anjou, 90
 Beurré Hardy, 86
 Beurré Superfin, 90
 Bieling, 32
 Bigarreau Napoléon, 76
 Bla Frankendaler, 53
 Black Alicante, 54
 Black Damas C., 113
 Black Diamond, 52
 Black Hamburg, 53
 Blaue Alicante, 54
 Blauer Trolinger, 53
 Blauwe Bes, 50
 Blauwe Kroos, 104
 Bluecrop, 51
 Blueray, 51
 Bon Chrétien Williams, 88

Bonne Louise d'Avranches, 89
 Bowa, 24
 Braam, 51
 Bramley's Seedling, 40
 Bredase, 27
 Brederode, 93
 Broechemse, 105
 Brödtorp, 128
 Brompton, 112, 118
 Brompton (onderstam abrikoos, 27
 Brompton (onderstam perzik), 104
 Bruine Spaanse, 77
 Bruine Vleeskers, 77
 Brussels, 118

C

Ceres, 45
 Champion, 99
 Charles Ingouf, 105
 Charneux, 87
 Cherry Cox, 32
 Citrine, 44
 Clapp's Favourite, 85
 Climax, 20
 Close, 43
 Common Mussel, 113, 119
 Comtesse de Paris, 94
 Conference, 86
 Cosford, 63
 Cotswold Cross, 127
 Coville, 51
 Cox's Orange Pippin, 31
 Crimson Cox, 31
 Crownbob, 78
 Czar, 108

D

Daniels's September, 128
 Daviana, 64
 Deutsch Evern, 18, 25
 Dikke Loen, 71
 Dixi, 51
 Doyenné du Comice, 87
 Druif, 52
 Druiveonderstammen, 57
 Dubbele Vroege Montagne, 100
 Dugelay, 105
 Duitse Zure, 121

REGISTER

Duke of York, 97
Dubbele Meikers, 71
Dijkmanszoet, 42

E

Early Canada, 102
Early German, 102
Early Laxton, 108
Early Prolific, 110
Early Rivers (kers), 69
Early Rivers (pruim), 69
Early Sulphur, 79
Early Transparant Gage, 112
Earliblue, 50
Eldense Blauwe, 110
Ellison's Orange, 35
Emile d'Heyst, 93
Emile Royal, 56
Engelse Witte, 78
Enkele Boerenwitte, 27
Enkele Vroege Montagne, 100
Erich Neumann's Roter James
Grieve, 31
Erly Red Fre, 105
Erstling aus Vierlanden, 121

F

F 12/1., 78
Fay's New Prolific, 120
Fay's Prolific, 120
Formosa, 116
Foster's White Seedling, 57
Framboos, 58
Frankenthal, 53
Frankenthaler, 53
Franquette, 82
Frans Meylingkers, 75
Frau Anneliese Rudolf, 105
Frühe Französische, 70
Frühe van Frauendorf, 64
Frühste der Mark, 77
Frühste Gelbe, 79

G

Garibaldi, 64
Gascogner, 76
Géant de Halle, 64
Geerlings, 33
Gele Kroos (kerseonderstam),
103
Gele Kroos (pruimeonder-
stam), 118
Georg Soltwedel, 23
Gertrudis, 62

Gieser Wildeman, 91
Glasa, 26
Glockenapfel, 47
Gloire Lyonnaise, 98
Glorie van Holland, 35
Golden Champion, 54
Golden Delicious, 34
Golden Japan, 115
Goldtraube, 50
Goliath, 127
Goudreinette, 32
Granacke, 54
Granaxa, 54
Great Yellow, 117
Groninger Kroon, 47
Groninger Pippeling, 47
Gronsvelder Klumpke, 41
Gros Maroc, 56
Gross Vernach, 53
Grote Bonte Zellernoot, 64
Goudbal, 79
Guigne d'Annonay, 77

H

Hale, 102
Hale's Early, 102
Hauszwetsche, 27
Hazelnoot, 63
Hedelfinger Riesenkirsche
falso, 74
Herbert, 51
Heros, 121
High's Early Canada, 102
Himalaya, 52
Holländische Rote, 121
Hongaarse, 27

I

Indian Blood, 117
Ingrid Marie, 44
Inspecteur Löhnis, 73
Italiaanse Kwets, 112
Ivanhoe, 51
I.V.T.-Selectie 667, 26

J

James Grieve, 30
Jan Steen, 45
Jefferson, 112
Jersey, 51
Jerseyland, 106
J. H. Hale, 102
Jonathan, 33
Jonkheer van Tets, 119

REGISTER

Jucunda, 21
Juliana, 99

K

K 104-4, 26
Kassin's Frühe, 77
Kernechter vom Vorgebirge, 106
Kernielse, 71
Kers, 65
Klerk, 77
Knops, 106
Koningskers, 74
Kruisbes, 78
Kwee, 79
Kwee A., 94
Kwekersgoud, 106

L

Lady, 98
Lamotte, 70
Lange Spaanse, 64
Laxton van Glanerbrug, 25
Laxton's Fortune, 38
Laxton's No. 1, 122
Laxton's Perfection, 121
Laxton's Superb (appel), 36
Laxton's Superb (peer), 94
Le Vainqueur, 101
Légipont, 87
Lentse Blonde, 78
Limburgse Boskriek, 78
Lloyd George, 61
Lobo, 44
Lombartscalville, 33
Louis Berger, 64
Lucullus, 46

M

M. I, 49
M. II, 49
M. IV, 49
M. VII, 48
M. IX, 48
M. XI, 49
M. XVI, 49
M. XXV, 50
Macherauchs Frühernte, 21, 25
Macherauchs Rote Spätlese, 123
Madame Lefebvre, 23, 26
Madame Treyve, 94
Madame Moutot, 24
Madeleine, 100

Madeleine Blanche, 100
Magdelene, 100
Malling Enterprise, 61
Malling Exploit, 59
Malling Jewel, 62
Malling Landmark, 62
Malling-Merton-Onderstammen, 49
Malling Onderstammen, 48
Malling Promise, 58
Manks Codlin, 40
Mariana, 118
Marianne, 113
Markies, 76
Meikers, 71
Melrose, 45
Mendip Cross, 128
Merveille de Bolwiller, 64
Mierlose Zwarte, 72
Mirabelle de Nancy, 111
Mispel, 80
M.M. 104, 49
M.M. 106, 49
M.M. 109, 50
M.M. 111, 50
Moerbe, 80
Monsieur hâtif, 109
Montagne, 100
Montauban, 100
Morel, 69
Morelle, 69
Moulin Rouge, 19
Muscaat van Alexandrië, 55
Muscat blanc d'Alexandrie, 55
Muscat d'Alexandrie, 55
Muscat of Alexandrie, 55
Musser, 98
Myroholan B., 112, 118

N

Nec Plus Meuris, 90
120, 82
139, 82
286, 83
No. 501, 70
597, 83
1335, 83
4912, 81
5007, 81
5026, 81
5035, 81
5110, 82
5116, 82
5221, 82

REGISTER

Notarisappel, 47

O

Oberschlesien, 19
Okkernoot, 80
 Okkernoteonderstammen, 83
 Onderstammen (abrikoos), 27
 Onderstammen (appel), 47
 Onderstammen (druif), 57
 Onderstammen (kers), 77
 Onderstammen (peer), 94
 Onderstammen (perzik onder glas), 103
 Onderstammen (perzik open grond), 106
 Onderstammen (pruim), 112, 116
 Ontario (onder glas), 116
 Osmala, 128

P

Packham's Triumph, 90
 Parisienne, 82
 Pater van Mansfeld, 76
Peer, 83
 Peregrine, 99, 106
 Pereonderstammen, 94
 Pershore, 114
Perzik, 96
 Perzikonderstammen, 104
 Perzikrode Zomerappel, 39
 Perzikzaailing, 27
 Pffirsichroter Sommerappel, 39
 Pitmaston, 94
 Pomme Rosa Verbrugh, 47
 Précocé de Canada, 102
 Précocé de Trévoux, 84
 Précocé de Hale, 102
 Present van Engeland, 41
 President Drouard, 89
 President Loutreuil, 91
 Preussen, 59
 Primus, 46
 Prince Albert, 121
 Prinses Beatrix, 44
 Prinses Irene, 46
 Prinses Margriet, 46
 Professor Aberson, 55
 Prominent, 123
Pruim, 107
 Pruimeonderstammen (onder glas), 117
 Pruimeonderstammen (open grond), 112

R

Radboud (type A.), 60
 Ras de Bloois, 117
 Red June, 117
 Redhaven, 106
 Regina, 22, 25
 Reine-Claude d'Althan, 109
 Reine-Claude d'Oullins, 110
 Reine-Claude van Schouwen, 112
 Reine-Claude Verte, 110
 Rekord aus Alfter, 106
 Rivers Early Prolific, 110
 Robijn, 46
 Rode Baltet, 101
Rode Bes, 119
 Rode Kroos, 103
 Rode Radboud (Radboud C), 60
 Rode Zellernoot, 64
 Roem van Altena, 92
 Roem van Apeldoorn, 25
 Roem van Dekker, 47
 Romeinse noot, 65
 Ronde Emile Royal, 56
 Rondom, 122
 Roodknop, 125
 Roodpunt Lambertsnoot, 65
 Rote Spätlese, 123
 Rote Triumphbeere, 79
 Rouaan, 76
 Rote Vierländer, 121
 Rote Wädenswiler, 62
 Royal, 56
Rozebottel, 124
 Rubens, 45
 Ruige Gele, 79

S

Saint Remy, 94
 Salwey, 101
 Schmidt Hübsch, 32
 Schneiders späte Knorpelkirsche, 74
 Schone van Boskoop, 32
 Schone uit het Westland, 100
 Senga-Sengana, 26
 Silvergieter's Zwarte, 126
 Solaner Birne, 94
 South Haven, 106
 Spaanse, 54
 Spithoven, 77
 St. Julien A (abrikozeonderstam), 27

St. Julien A (pruimeonder-
stam), 113
St. Walfried, 63
Stanley, 51
Stark Earliest, 37
Sterappel, 47
Sucrée de Monthuçon, 94

T

Tamme kastanje, 124
Tardive de Brunel, 101
Taunton Cross, 44
Theodoor Reimers, 52
Thornless Evergreen, 52
Transparente jaune, 30
Triomphe de Vienne, 85
Tros Oranje, 27
Tydeman's Early Worcester,
38

U

Udense Spaanse, 77
Udense Zwarte, 72
Utility, 112

V

Vaes Oogst, 106
Van Toor, 81
Varkenspruim, 118
Vedette, 106
Verheul, 33
Verrières Rouge, 121
Versailles, 120, 123
Veteran, 106
Victor, 101
Victoria, 109
Vilmorin, 103
Vroege van Werder, 75
Vijg, 124

W

Warwickshire Drooper, 111
Wassenberger, 106
Wealthy, 47
Weisse Triumphbeere, 78
Weisser Musc. v. Alexandrie, 55
Wellington XXX, 126
West-Frisia, 57
Westerleese Kriek, 77
Westwick Choice, 128
Westwick Triumph, 128
Whinham's Industry, 79
Whitesmith, 78
Williams, 88
Winston, 37
Winterrietpeer, 92
Witpunt Lambertsnoot, 65
Witte bes, 125
Witte Montagne, 100
Wijnkers, 73

Y

Yellow transparent, 30

Z

Zaailing van Geest, 103
Zaailingonderstammen (peer),
94
Zaailingonderstammen (per-
zik), 104
Zachte Kassin's, 77
Zeeuwse Bruine, 75
Zigeunerin, 39
Zoete Brederode, 93
Zoete Ermgaard, 43
Zoete Kroon, 42
Zoete Oranje, 47
Zuckertraube, 50
Zure Brederode, 93
Zwarte bes, 125
Zwijndrechtse Wijnpeer, 94

MEDEDELINGEN 1)

VAN HET INSTITUUT VOOR DE VEREDELING VAN TUINBOUWGEWASSEN

25. Floor, J. De vermeerdering van onderstammen voor fruitgewassen. Augustus 1951 . . . f 0.75
26. Banga, O. Bescherming van de kwekerseigendom. Oktober 1951 . . . f 0.30
27. Sneep, J. Selectie op het juiste tijdstip. Oktober 1951 . . . f 0.25
28. Floor, J. Onderstammenonderzoek. Oktober 1951 . . . f 0.30
29. Gerritsen, C. J. Walnotenteelt. Oktober 1951 . . . f 0.35
30. Kronenberg, H. G. (I.V.T.) en H. J. de Fluiter (I.P.O.). Resistentie van frambozen tegen de grote frambozenluis *Amphorophora rubi* Kalt. Oktober 1951 . . . f 0.40
31. Sneep, J. De betekenis van de andromonoecische planten voor de veredeling van *Asparagus officinalis* L. November 1951 . . . f 0.35
32. Algemene Veredelingsdagen 1951. Verslag van voordrachten en discussies. Maart 1952 . . . Uitverkocht
33. Banga, O. Protection of the breeder's work. April 1952 . . . Uitverkocht
34. Sonnaville, P. de. De mirabellenteelt. April 1952 . . . f 0.40
35. Kronenberg, Hester G. Nieuwe aardbeirassen in West-Europa. Juli 1952 . . . Uitverkocht
36. Hofstra, R. en M. Keuls. Onderzoek naar de opbrengst aan nicotine van *Nicotiana rustica* L. over de jaren 1949—1950. Juli 1952 . . . Uitverkocht
37. Banga, O. en M. Keuls. Practijkproeven wortelen Amsterdamse Bak 1949—1950. Juli 1952 . . . Uitverkocht
38. Banga, O. en M. Keuls. Practijkproeven zomerwortelen 1949—1950. Juli 1952 . . . Uitverkocht
39. Kronenberg, H. G. Veredelingswerk met aardbeien op het I.V.T. Oktober 1952 . . . Uitverkocht
40. Floor, J. Proeven met vermeerdering door entekken. Okt. 1952 . . . Uitverkocht
41. Banga, O. Some factors in the growth rate of red garden beets. November 1952 . . . f 0.45
42. Sneep, J. Practijkproeven met Westlandse Boerenkool 1949—1950 en 1950—1951. December 1952 . . . f 1.—
43. Een bos enthoutjes. Januari 1953 . . . f 1.35
44. Banga, O. Practijkproeven met Ronde Rode Radijs 1951—1952. Februari 1953 . . . f 0.6
45. Gerritsen, C. J. De rassenkeuze bij de Walnoot. Maart 1953 . . . f 1.1
46. Kronenberg, H. G. De veredeling van Klein-Fruit in de Ver. Staten van Amerika. April 1953 . . . f 0.6
47. Banga, O. en M. Keuls. Practijkproeven met Berlikumer Wortel 1949. April 1953 . . . f 0.6
48. Gerritsen, C. J. Welke kersen moeten we planten. April 1953 . . . f 0.4
49. Banga, O., M. Keuls en M. Wattel. Practijkproeven met Flakkeese Winterwortel 1950—1951. Mei 1953 . . . f 0.9
50. Algemene Veredelingsdagen 1952. Verslag van voordrachten en discussies. Juni 1953 . . . f 1.5
51. Sneep, J. Practijkproeven met Spitskool 1949-1950 en 1950-1951. Juli 1953 . . . f 0.6
52. Boom, B. K. Internationaal reglement voor de naamgeving van gekweekte planten. September 1953 . . . f 0.7
53. Kronenberg, H. G. en F. Garretsen. Opbrengstproeven met aardbeiklonen. November 1953 . . . f 0.9
54. Veredelingsdag Groentegewassen 1953. Verslag van voordrachten en discussies. December 1953 . . . f 1.—
55. Floor, J. Planten in plastic. Januari 1954 . . . Uitverkocht
56. Banga, O. Taproot-problems in the breeding of root vegetables. April '54 . . . f 0.2
57. Jensma, J. K. en A. Kraai. Practijkproeven met Rode Kool 1950-1951. Juni 1954 . . . f 1.1
58. Jensma, J. B. en A. Kraai. Practijkproeven met Spruitkool 1950-1951. Augustus 1954 . . . f 0.8
59. Veredelingsdag Fruitgewassen 1954. Verslag van voordrachten en discussies. Augustus 1954 . . . f 0.9
60. Kraai, A. The use of Honey-bees and Bumble-bees in breeding work. September 1954 . . . f 0.4
61. Jensma, J. K. en A. Kraai. Practijkproeven met Witte Kool 1952-1953. Februari 1955 . . . f 1.3
62. Banga, O. en J. W. de Bruyn. Selection of Carrots for Carotene Content. Februari 1955 . . . f 0.2
63. Kronenberg, H. G. en L. M. Wassenaar. Practijkproeven met Aardbeirassen 1952-1954. April 1955 . . . f 0.9
64. Keuls, M. en J. W. Sieben. Two statistical problems in plant selection. April 1955 . . . f 0.3
65. Banga, O. The Institute of Horticultural Plant Breeding. April 1955 . . . f 0.2
66. Banga, O. Uienveredeling met gebruikmaking van inteelt en herstel door heterosis. Juni 1955 . . . f 0.3

7. **Banga, O.** Carrot yield analysis. September 1955 f 0.30
8. **Banga, O., J. W. de Bruyn and L. Smeets.** Selection of carrots for carotene content. II Sub-normal content at low temperature. September 1955 f 0.25
9. **Braak, J. P.** Effect of temperature and light on June Yellows in strawberries. September 1955 f 0.25
0. **Banga, O.** De ontwikkeling van de rassensituatie bij groentegewassen. Oktober 1955 f 0.25
1. **Bruyne, A. S. de.** Tendensen in de ontwikkeling van het Nederlandse fruitsortiment. Oktober 1955 f 0.40
2. **Banga, O.** Praktijkproeven met Knolselderij 1953-1954. Januari . 1956 f 0.30
3. **Floor, J.** Proeven met stekken onder watervrneveling. April 1956 . . . f 1.—
4. **Andeweg, J. M. en J. H. Ruyten.** Praktijkproeven met Tomaten 1954-1955. April 1956 f 0.40
5. **Andeweg, J. M. en A. van Steenberg.** Praktijkproeven met Stoksnijsbomen 1953-1954. Mei 1956 f 0.35
6. **Banga, O. en J. L. van Bennekom.** Praktijkproeven met Ronde Witpunt Radijs 1953-1954. Mei 1956 f 0.55
7. **Smeets, L. and Hester G. Kronenberg.** Runner formation on strawberry plants in autumn and winter
Smeets, L. Runner formation on strawberry plants in autumn and winter. II. Influence of the light intensity on the photoperiodical behaviour. Juni 1956 f 0.30
8. **Smeets, L.** Influence of the temperature on runner production in five strawberry varieties. Juni 1956 f 0.25
9. **Smeets, L. and L. M. Wassenaar.** Problems of heat spot in *Fragaria vesca* L. when indexing strawberry selections for viruses. Juni 1956 f 0.50
0. **Banga, O. and J. W. de Bruyn.** Selection of carrots for carotene content. III. Planting distances and ripening equilibrium of the roots. Juni 1956 f 0.35
1. **Banga, O.** International conference on the improvement and on the standardization of vegetable varieties at Wageningen, Netherlands, on August 26 and 27, 1955. Augustus 1956 f 0.75
2. **Floor, J., P. A. Wezelenburg en H. H. van Doesburg.** Proeven met vermeerdering van houtige gewassen. Sept. 1956 f 0.80

PERSBERICHTEN UITSLAGEN PRACTIJKPROEVEN

0-3-'50.	Uitslag Praktijkproeven Wortel Berlikumer 1949.	
4-10-'50.	Uitslag Praktijkproeven Tuinbonen 1949—1950.	
9-11-'50.	Uitslag Praktijkproeven Bak- en Zomerwortelen 1949—1950.	
9-11-'50.	Uitslag Praktijkproeven Platronde en Ronde Kroten 1949—1950.	
2-12-'50.	Uitslag Praktijkproeven Pronkbonen 1950.	
1-3-'51.	Uitslag Praktijkproeven Westlandse Boerenkool 1949—1950 en 1950—1951.	
3-9-'51.	Uitslag Praktijkproeven Spitskool 1949—1950 en 1950—1951.	
7-12-'51.	Uitslag Praktijkproeven Flakkeese Winterwortel 1950—1951.	
3-1-'52.	Uitslag Praktijkproeven Vroege en Herfst Rodekool 1950—1951.	
1-3-'52.	Uitslag Praktijkproeven Spruitkool 1950—1951 en 1951—1952.	
4-11-'52.	Uitslag Praktijkproeven Ronde Rode Radijs 1951—1952.	
4-11-'52.	Uitslag Praktijkproeven Vroege Rijspeulen 1951—1952.	
5-11-'52.	Uitslag Praktijkproeven Lange Kroten 1951—1952.	
3-1-'53.	Uitslag Praktijkproeven Radijs Ronde Scharlakenrode Extra Kortloof 1951—1952.	
3-5-'53.	Uitslag Praktijkproeven Bewaar Rode Kool 1951-1952	
0-9-'53.	Uitslag Praktijkproeven Vroege Witte Kool 1952—1953.	
8-12-'53.	Uitslag Praktijkproeven Herfst Witte Kool 1952-1953.	
3-6-'54.	Uitslag Praktijkproeven Bewaar Witte Kool 1952-1953.	
7-11-'54.	Uitslag Praktijkproeven Stoksnijsbomen 1953-1954.	
2-12-'54.	Uitslag Praktijkproeven Ronde Rode Witpunt Radijs 1953-1954.	
12-2-'55.	Uitslag Praktijkproeven Knolselderij 1953-1954.	
1-9-'55.	Uitslag Praktijkproeven Vroege Groene Savoye Kool 1953-1954 en 1954-1955.	
14-11-'55.	Uitslag Praktijkproeven Tomaten 1954-1955.	
27-12-'55.	Uitslag Praktijkproeven Witlof vroege trek 1954-1955.	
2-3-'56.	Uitslag Praktijkproeven Witlof middelvroeg trek 1954-1955.	
5-3-'56.	Uitslag Praktijkproeven Schorseneren 1954-1955.	
28-5-'56.	Uitslag Praktijkproeven Savoye Kool 1954-1955.	
28-5-'56.	Uitslag Praktijkproeven Witlof Koude Kuil en Meilof 1954-1955.	
30-7-'56.	Uitslag Praktijkproeven Tuinbonen 1955-1956.	
1-9-'56.	Uitslag Praktijkproeven Amsterdamse Bakwortel 1955-1956.	
1-9-'56.	Uitslag Praktijkproeven Vroege Rode Kool 1956.	
1-9-'56.	Uitslag Praktijkproeven Platronde Kroten 1955-1956.	

Zijn geplaatst in diverse tuinbouwbladen.

RASSENLIJSTEN 1)
UITGEGEVEN DOOR HET INSTITUUT VOOR DE VEREDELING
VAN TUINBOUWGEWASSEN

Achtste Beschrijvende Rassenlijst voor Fruit. 1957	f 1.75
Negende Beschrijvende Rassenlijst voor Groentegewassen. 1957.	
Redacteur Dr. O. Banga	f 1.75

JAARVERSLAGEN 1)
VAN HET INSTITUUT VOOR DE VEREDELING VAN TUINBOUWGEWASSEN

Jaarverslag 1950. 1 (1951)	Uitverkocht
Jaarverslag 1951-1952 2 (1954)	f 3.50

PUBLIKATIES VAN HET INSTITUUT VOOR DE VEREDELING VAN
TUINBOUWGEWASSEN IN ANDERE ORGANEN OF IN BOEKVORM
EVENTUEEL IN SAMENWERKING MET ANDERE INSTELLINGEN 2)

De publikaties, waarvan prijs en uitgever worden vermeld zijn verkrijgbaar in de boekhandel. Overigens wende men zich tot de opgegeven bronnen of tot de bibliotheek van het I.V.T.

- Komen, G.** Wat groeit er in de moestuin? Uitg. W. J. Thieme & Cie, Zutten, 1955, 127 p. f 3.50
- Gerritsen, C. J.** De walnoot als fruitteeltgewas. Groenten en Fruit 10, 1955: 747, 803—804, 875—876, 890—891.
- Wassenaar, L. M.** Welke nieuwe aardbeirassen zijn voor Nederland van belang? De Tuinderij 35, 1955, No 12.
- Petiet, J.** Isolatiemiddelen. Zaadbelangen 9, 1955: 53—54.
- Boom, B. K.** Polygonum cuspidatum. De Boomkwekerij 10, 1955: 84—85.
- Kronenberg, H. G.** Nachtvorstschade aan zwarte bessenrassen 1954. De Fruitteelt 45, 1955: 400—401.
- Elzenga, G.** Digitalis lanata en de bladvlekkenziekte. V.N.K.-Nieuws 1955: 26—27.
- Elzenga, G.** De selectie van Angelica-wortel op wortelgewicht en vluchtige oliegehalte in verband met milieu-factoren. V.N.K.-Nieuws 1955: 34—39, 42—47.
- Gerritsen, C. J.** De selectie van (okker)-noten. Dendrologisch Jaarboek 1954: 40—43.
- Jensma, J. R.** Mei in Mechelen. Groenten en Fruit 10, 1955: 1292.
- Banga, O.** De plantenveredeling als factor in de strijd om het bestaan. Extra nummer Landbouwkundig Tijdschrift Mei 1955 en Zaadbelangen 9, 1955: 173—174, 187—188.
- Kronenberg, H. G.** Ervaringen met aardbeirassen in 1955. Groenten en Fruit 11, 1955: 133.
- Elzenga, G.** Het kweken van plantmateriaal van Valeriaan. V.N.K.-Nieuws 1955: 70—72.
- Jensma, J. R.** Is spits + vroeg + groen = Vroege Groene Spitse? Groenten en Fruit 11, 1955: 221.
- Elzenga, G.** Digitalis lanata. V.N.K.-Nieuws 1955: 87—91.
- Boom, B. K.** Notes on cultivated plants. Acta Botanica Neerlandica 4, 1955: 167—171.
- Banga, O.** Het XIVe Internationale Tuinbouwcongres. Zaadbelangen 9, 1955: 232—233.
- Gaag, H. C. v. d.** Het kweken en het gebruik van vleesvliegen bij het veredelingswerk. Zaadbelangen 9, 1955: 233—236.
- Elzenga, G.** Veredelingsproblemen bij Angelica archangelica. Meded. Dir. Tuinbouw 18, 1955: 748—752.
- Floor, J.** Problemen bij de selectie van rozenonderstammen. Meded. Dir. Tuinbouw 18, 1955: 706—710.
- Kronenberg, H. G.** (I.V.T.) en **J. J. Doesburg** (I.B.V.T.). Meer aandacht voor het vitamine-C-gehalte van zwarte bessenrassen. Groenten en Fruit 11, 1955: 365. De Fruitteelt 45, 1955: 869.
- Banga, O.** De benaming van rassen. Zaadbelangen 9, 1955: 247—248.
- Boom, B. K.** Cotoneaster wardii en verwante soorten. De Boomkwekerij 11, 1955: 3.
- Gerritsen, C. J.** Zit er wat in de teelt van hazelnoten? De Fruitteelt 45, 1955: 865.
- Kronenberg, H. G.** Aardbeien. Wat moeten we toch planten? De Fruitteelt 45, 1955: 866—867.
- Gerritsen, C. J.** Gaat U kersen planten? De Fruitteelt 45, 1955: 909—910.

- Burg, J. P. L. L. A. en G. Elzenga. Rapport over een studiereis aangaande de teelt en verwerking van geneeskrachtige en aromatische gewassen in Duitsland en Frankrijk (16 t.m. 31 augustus 1955). V.N.K.-Nieuws september 1955: 92—99.
- Boom, B. K. *Sorbus pratti* en *S. koeneana*. De Boomkwekerij 11, 1955: 27.
- Elzenga, G. Het rooien van de wortels van *Angelica* en *Valeriaan*. V.N.K.-Nieuws, november 1955: 110—111.
- Elzenga, G. Pepermunt opnieuw inplanten. V.N.K.-Nieuws, november 1955: 112.
- Boom, B. K. Vraagstukken rondom het Cotoneaster-sortiment. De Boomkwekerij 11, 1955, 41—42.
- Jensma, J. R. Rassenkeuze bij bloemkool. Groenten en Fruit 11, 1956: 721.
- Bruyne, A. S. de. Nieuwe appellrassen tot James Grieve. De Fruitwereld 1, 1956; no. 4; 8—9.
- Boom, B. K. *Cercidiphyllum*. De Boomkwekerij 11, 1955: 27.
- Broertjes, C. Reactie op vraagstukken rondom het Cotoneastersortiment. De Boomkwekerij 11, 1956: 67—68.
- Broertjes, C. Veredeling op ziekteresistentie bij rozen. De Boomkwekerij 11, 1956: 73.
- Boom, B. K. *Acer platanoides* 'reitenbach' en 'rubrum'. De Boomkwekerij 11, 1956: 74.
- Bruyn, J. W. de. De exportcontrole van kruiden in 1955. V.N.K.-Nieuws, januari 1956: 134—135.
- Boom, B. K. *Buxus*, buksus of buks. De Boomkwekerij 11, 1956: 80—81.
- Boom, B. K. Drie nieuwe wilgen. De Boomkwekerij 11, 1956. 81—82.
- Boom, B. K. Enkele bontbladige bomen. De Boomkwekerij 11, 1956: 88.
- Boom, B. K. Een nieuwe monographie over het geslacht *Philadelphus*. De Boomkwekerij 11, 1956: 96—97.
- Gerritsen, C. J. Zal de noot een deugd worden? De Fruitwereld 1, 1956; no. 14: 5.
- Banga, O. Enkele opmerkingen naar aanleiding van een internationale conferentie. Zaadbelangen 10, 1956: 101—102.
- Kronenberg, H. G. Strawberry growing in the Netherlands. American Fruit Grower 76, 1956; no. 4: 77.
- Elzenga, G. *Lobelia inflata*. V.N.K.-Nieuws, maart 1956: 163—166.
- Boom, B. K. Variëteit en cultivar. De Boomkwekerij 11, 1956: 112—113.
- Andeweg, J. M. Vroegrijpende moneymaker's. Zaadbelangen 10, 1956: 145.
- Boom, B. K. Verwarring over de plantennamen. Vakblad voor de Bloemisterij 11, 1956: 130—131.
- Gijsbers, J. W. Ruimtebesparing bij de opberging van dia's en negatieven. Meded. Dir. Tuinbouw 19, 1956: 298—300.
- Boom, B. K. Over een verzameling prijscouranten. De Boomkwekerij 11, 1956: 128—129.
- Boom, B. K. Een Amerikaan over Boskoop. De Boomkwekerij 11, 1956: 130.
- Huyskes, J. A. Klauwselectie bij asperges geeft goede resultaten. Boer en Tuinder (Land en Vee) 10, 1956, No. 482.
- Koot, Y. v. en J. M. Andeweg. De groenteteelt in Amerika. 's-Gravenhage, C.O.P., 1956.
- Banga, O. Kweker en overheid in de sector groentezaden. Zaadbelangen 10, 1956: 189—190.
- Kho, Y. O. Opbrengstvermindering en kiemkrachtverlaging van wortelzaad als gevolg van aantasting door wantsen. Zaadbelangen 10, 1956: 193—194.
- Elzenga, G. *Digitalis lanata* Ehr. V.N.K.-Nieuws 1956: 167—170, 193—199.
- Andeweg, J. M. Rationalisatie en rassenkeuze. Groenten en Fruit 12, 1956: 111.
- Kho, Y. O. en J. P. Braak. Opbrengstvermindering en kiemkrachtverlaging van wortelzaad als gevolg van aantasting door wantsen. Meded. Dir. Tuinb. 19, 1956: 440—445.
- Kronenberg, H. G. Praktijkproeven met aardbeien in 1956. De Tuinderij 36, 1956, No. 33: 1—3. Groenten en Fruit 12, 1956: 177.
- Floor, J. en P. A. Wezelenburg. Stekken onder plastic. De Boomkwekerij 11, 1956: 174—175.
- Terpstra, W. Some factors influencing the abscission of debladed leaf petioles. Acta Botanica Neerlandica 5, 1956: 157—170.
- Bruyne, A. S. de. Trends and developments in Dutch varieties. The Commercial Grower 1956, No. 3165: 419—422.

1) Zolang de voorraad strekt kunnen deze publikaties franco worden toegeden, na ontvangst van het vermelde bedrag op giro no. 425340 van het Instituut voor de Veredeling van Tuinbouwgewassen, S. L. Mansholtlaan 15 te Wageningen, onder vermelding van wat verlangd wordt; ook bestaat de mogelijkheid publikaties uit de bibliotheek van het I.V.T. te lenen.

2) Eerder verschenen publikaties zijn vermeld achterin in de Mededelingen t/m 80.